

Historia Hugonis Falcandi Siculi de rebus gestis in Siciliae regno

<https://hdl.handle.net/1874/342468>

HISTORIA HV- GONIS FALCANDI SICVLI DE rebus gestis in Sicilia regno, iam primùm typis excusa, studio & beneficio Reuerendi D. Domini Matthæi Longogei Suefsionū pontificis & regni Galliæ ab interiore ac penitiore consilio.

Huc accessit in librum præfatio, & historica lectiois Encomi
um per Geruasium Tornacæum Suefsionensem.

Diplomate regio carunt est, ne quis eius pre-
ter Mathurinum Dupuys hanc librum de rebus
gestis in Sicilia regno, ante primū typis
imprimat, neque distrahatur eius inuolutus
scelus fecerit, libris & operis in sanctione Regis
firmata multabitur, data apud Parisiam, Germa-
niæ in I. ay, an. M. D. L. V. Calend. Aug.

PARISIIS

Apud Mathurinum Dupuys via Iacobeæ,
sub insigni Hominis syluestris, & Frobenij.
M. D. L.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

HISTORIA HV-

RONIS FACIENDI SICILI DE
rebus gestis in Sicilia regno, iam primū typis
excusa, studio & beneficio Rectoris D. Domini
Michaeli Longoegi Sensionū Pontificis & regni
Galliarū interiore ac penitiorū consilio.

Huc accessit in libris practico, & historico lectionis Francisci
Imper Germanum Torracum Sensionensem.

Diplomate regio cautum est, ne quis alius præter Mathurinum Dupuys hunc librum de rebus gestis in Sicilia regno, ante quinquennium typis imprimat, néve distrahat eius iniussu. Quod qui secus fecerit, libris & pœna in sanctione Regis æstimata mulctabitur, data apud Sanctum Germanum in Laya, an. M. D. L. V. Calend. Aug.

PARISIIS

Apud Mathurinum Dupuys viam Iacobæ,
sub insigni Homini Sylvestris, & Frobenij.

M. D. L.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

PRAEFATIO.
AD REVEREND. D. DOMI-

num Matthæum Suefsion. Episcopum me-
cœnatem suum, in historiam sequentē Ger-
uasij Tornacæi Suefsionensis

PRAEFATIO.

Væ sua ætate in Sicilia regno gesta par-
tim ipse hic auctor vidit, partim ab his au-
diuit qui rebus gerendis interfuerūt ocu-
lati & verissimi testes, & quæ retroactis aliquot an-
nis, paucissimis collegit non minus sincere quàm
elegantè describit, eos quidem maxime viros nar-
ratione complexus, quorum gloria illustris litera-
rum commendatione digna esse visa est, & eas res
gestas solerti compendio sic profecutus, vt cū ora-
tionis cōtextu leni & æquabili, sermonis breui-
tatem coniungat. Cæterum perierat hoc tantum
fructus simul cū auctore, superiorum temporum
siue iucuria maxima, seu fato quodam infelicissi-
mo, quo præclara multorū monumēta funditus
fere interciderè contingit, veluti nunquam nata:
aut ab oculis studiosorum indignissime sic esse re-
mota, vt à tincis & blattis tantum atrectari vale-
ant. Itaque non minus illi debent ita regeniti
libri his qui ad lucem è tenebris ipsos aliquan-
do vocant, quàm primis suis parentibus, quorū
de manibus & aspectu sublati vix dum nati re-

PRÆFATIO.

pente quasi vitā cum morte cōmutauit. Agnoscat
 igitur hic liber quantum tibi debeat optime me-
 cœnas, qui tuo beneficio & faustissimo (vt opi-
 nor) auspicio nunc in lucem venit iterum, si quam
 tamē olim venisse in lucem existimari debet, tuo
 nomine gratiosus erit apud omnes, cum tota tibi
 ascribi debeat eius instauratio, & vt vere dicā *πρᾶ-
 λιστέριον*. Nam qui congressus hominum prius non
 tam fugitabat quàm adire vetabatur, vt sui copiā
 facere bono publico nequiret, nunc tuo ductu &
 munere se liberaliter omnibus & alacriter imper-
 tit. Pulchrè igitur & humaniter admodum facis
 qui in vtilitatem publicam iuuādādam promouen-
 dāmq; sic incumbis animo diligenti & sollicito:
 sic vitam sepultis restituis, vt mihi non vna quer-
 na corona dignus videare, tanquam ciuis alicuius
 iam iam perituri breuem vitam reipublicæ suæ cō-
 seruans, hostiūmq; manibus eripiens, sed mille
 palmis milleq; trophæis dignissim^o esse, qui præ-
 stantis auctoris perpetuum toti posteritati fructū
 & vsum modo vindices ab interitu. Neque enim
 in posterum nunc orbi redditus liber vnquam
 erit vlla temporum rerūve iniuria periturus,
 sed omnes ætates omnesque omnium morta-
 liū nationes tanto munere abs te cōseruato potien-
 tur. Itaque libēter (atque vtinā pro meritis tuis tā
 magnifice possē quam desydero) consiliū illud
 tuū cum summa in omnes literarū, studiosos be-
 neuolētia probo & laudo, qui cū præclarissimarū

PRAEFATIO

rerum studio tenearis, nunquam tamen utilitatē
 publicam studiis tuis postponas, sed te & omnia
 tua bono communi esse cōsecrata ubique doceas.
 Nam si licet altius paulo repetere, nihilq; inuidiæ
 laudi tuæ paritur in recensendis laboribus & quo-
 tidianis studiis, quid quæso est maius, grauius,
 difficilius, quàm id in quo versaris? ut in commu-
 ni totius regni consilio rebus maximis & ad rem-
 pub. spectantibus bonas horas impendas? in quo
 non potes te non gerere prudentissime & graui-
 sime: cū velut per gradus eo perueneris, non vio-
 latis vlla in re legibus, exemplo Romanorum, ve
 summo tandem magistratu in repub. te dignum
 redderes. Egisti enim primum laboriosissime in
 senatu Parisiensi, deinde in supplicum libellorum
 apud Aulā regiam magistratu: postremo verò ne
 tot virtutibus suum premium negari videretur,
 ascitus es & in episcopem, & in candidissimum il-
 lum ordinem penitioris cōsiliij, quod intra parie-
 tes regios agitatur. Sic ætatis tuæ totius curriculū
 habuit, in quo se honestissime exerceret, & id iam
 quod vitæ superest, iustissimo dei munere in rem-
 pub. cū summa laude & gloria collocatur. Quod
 qui putet fieri in paruis aut modicis laboribus, pla-
 nè se nullius iudicij fateatur necesse est. quò fit ut
 nunc tuæ liberalitati gratulandum sit nobis. certa-
 tim, cum inter tot, & tam arduas occupationes,
 tamque solida & alta studia rerum grauiorum, sic
 ad utilitatem communem mentem tuam prouo-
 ces, & nos libris edendis ad historiæ cognitionem

PRÆFATIO. 9

extimiles. Nam sceleratâ istorum inuidiam quibus verbis proscindere oportet, qui nō sua, sed aliena monumenta in fraudem publicam apud se premunt & abscondunt: qui iam semel inventas atque effusas ingenti cum labore opes iterum defodiunt, lucemque his rebus denegant, quæ nullam vim & utilitatem vsquam proferunt, nisi frequentis assiduoque vsu splendorem comparaturę in manus hominum ventitant. A quibus quidem longe aliam rationem mihi videris inuisse, optime mecenas, qui nō solum ingenij cultum & priuatum quoddam genus doctrine ę scriptis auctorum veterum decerpis, sed vitę rerum & negociorum humanorum typum quendam & scopum eligens certissimum, omnem tuę doctrine fructum in publicum bonum facis redundare. Quod exemplū si omnes cōsequi conentur, futurum est, vt quā plurimarum rerum cognitionem habeamus, vnde præceptis liceat omnibus abundare, ad melius & beatius perpetuo viuendum. Id quod quidem nulla potius re contingere valeat quā historię cognitione, quę nos posterósque nostros iuuat exēplis saluberissimis, ad vitam probe instituendam, & ad rectę formandos mores, vt alieno periculo sine vllō nostro simus cautiore & prudentiores, omnesq; flagrantius ad virtutē accendamus. Tantę est enim utilitatis historia, vt omnia illi cedere cogantur, de qua nihil hic attinet in genere dicere, cum sit omnibus compertum, historiam velut huiusmanę vitę speculum esse, lucemque veritatis aper

PRAEFATIO.

tissimam. Quamobrem ad institutum meum re-
 uertor. Celsitudinis tuae gratia (vt iam dixi) tandem
 post tot annos quibus delituit hic liber, nunc in-
 cipit communicari, cuius a deo prima facies despe-
 cta videbatur, eum in aceruo librorum tuorum
 Lutetiae repertus est, vt oculos statim videtis auer-
 teret, manumq; volentis atrectare corio suo, quo
 amiciebatur omni ex parte carioso, lacero & cor-
 roso videretur infectus, tanquam veneno presen-
 tissimo, si quis vel summum digitulum illi admo-
 ueret. Ita nos latent plerumque opes splendidijsi-
 mae, quas vel ignoramus, vel terrae sinus intra se
 nobis occultat. Tu autem cum hic habeas locupletissi-
 simam omne genus librorum bibliothecam facile
 neglectam habere antea potueras tam despiciabilis
 vt videbatur, tinearum cibum. Nam diuinitatis
 peritiam scriptores eudluere, totque historicos,
 geographos, & hagiographos cum poetis at-
 que infinitis aliis ad amussim expenderes, vix vn-
 quam vacabat operam in rem tam parum fron-
 te ipsa & externo cultu speciosam conuertere. At-
 que hic tamen est, vt certo colligere possim, a
 quo optime eorum maiorum olim eudlutas,
 eum supra etiam tui generis atalos satis con-
 stet omnes ad te vsque, vt velut per manus di-
 sciplina & literarum cognitione totius vestrae fa-
 miliae & genti tradita, literas & artes ingenias
 semper coluisse. Itaque sit hic liber, e vestra
 familia: & a te merito velut haerede legitimo,

Tancredus
 Noricus
 palpetta
 le pectus
 cmt.
 Anthonia
 mei mios
 vnter
 .077. st
 Robertus
 dux Siciliae
 Robertus
 Guillemus
 primus.

obnup strogmetin gamilous Obsuply sis stab
 oimsg

PRAEFATIO.

altero que parente nunc renascatur. Atque interim dum abstrè cum renasci omnes agnosimus, expédamus etiam quo tempore scriptus esse videatur. Tempus huius historie, & series seu comitum seu regum Sicilia vsque ad Fridericum regem ultimum. Historiam hanc à Rogerio comite Siciliae, & Roberto Guiscardo duce Apuliae exorditur hic auctor, quos Nicolaus secundo pontifice vixisse legitur: vt satis constare inde valeat ab anno Domini circiter millesimo ducentesimo sexagesimo hac auctorem scripsisse, sitque omnino annorum numerus, ex quo hæc quæ nobis supersunt reliquæ hominis Siculi scriptæ esse possint, annorum fere trecentorum. Scribit autè Raphael Volaterranus in tertio sua Geographiæ libro, Robertum Guiscardum expulisse Sicilia Sarracenos, qui anno domini nongentesimo decimo quarto, Apuliam, Calabriam, Neapolim, & Garganum montem occupauerant. Eum verò Robertum in Italiam primum ad quarendas nouas sedes venisse, vbi suorum exercitu, breui tempore omnem Apuliam colonis paucis & ignauis habitatam, ac Siciliam, Græcis & Sarracenis expulsis, in suam potestatem redegit. Verum vt ab initio regni Siciliae colligamus, primum Siciliam tenuerunt Syracusani: deinde Marco Marcello tertium consule subacta Romanis Sicilia in prouinciæ formam reducta est vsque ad Caroli magni tempora, quando partito

Annorum enim iam numerus est 1550.

PRÆFATIO.

partito inter vtrūq; imperiū orbe, Sicilia omnis cū Calabria & Apulia Cōstātinopolitano cessit imperio, vsq; ad Nicephorū imperatorē. Cuius tēpore Sarraceni Apuliā, Luceriā, & alia loca nōnulla occuparūt, anno Christi nōgētesimo decimo quarto: ac deinde variis excursionibus, Calabriā, Neapolim, & multa præterea loca penetrarūt. Sed rursus inde sunt expulsi, post cētum fere annos aduentu Tācredi Normanni viri bello armisq; strenui, qui suis finibus egressus cum numerosa prole duodecim liberorū venit in Italiā, tandēq; adiutus aliquot Normannorū milibus, qui ad expeditionē Hierosolymitanā eo se tēpore accinxerāt, Siciliā, Apuliā, & Calabriā cepit, circa annum domini millesimū & octauum. Mortuus autem posteros reliquit Sicilię comites, quadraginta trium annorum spacio, felicitate maxima insule imperantes. Tancredo successit filius Robertus, quem Calabrię Apulięque ducem declarauit Nicolaus pontifex Romanus, cui & censuarius est constitutus. Sed Apuliam per se, Siciliā vero per Rogerium fratrem rexit. Obiit autem circa annum Christi millesimum ducentessimū septuagesimum septimū. Post Robertū ducem, rerū potitus est Rogerius: post quem mortuum Gulielmus primus successit, qui Constantinopolin profectus, vt imperatoris filiam vxorem impetraret, occasionem per absentiam dedit Rogerio fratris sui filio, vt regnū Sicilię inuaderet. Ita enim eiectus, & nuptiarum spe frustratus, apud principem Salernitanum mœ

Tancredo
Normanno
paupertate
pressus
erat.

Robertus
dux Sicilię

Rogerus
Gulielm^{us}
primus.

Rogerus
rex.

PRÆFATIO.

rore animi confectus extremum diem obiit sine li-
 beris. Sed Rogeri^o in eo regno, quod ita ambierat,
 Gulielmus ii. varie iactatus Panhormi obiit, relicto filio Guliel-
 mo secundo successore, qui duodecim annos regna-
 uit, mortuusq; heredem filium Gulielmum tertium
 cognomento Bonum reliquit, cuius regnum fuit
 Gulielmus iii. viginti quinque annorum. Ei vero nullus erat fili^o
 qui succederet. Itaque proceres regē sibi creauere
 Tancredum eius patruū, Rogerii ex pellice filiū,
 Tancred^o nothus. Quod cum nō satis equo animo ferret Celestinus
 Henricus filius Fri- tertius Romanus pontifex, Henricū AEnobar-
 derici. bi filiū Friderici imperatoris, Siciliae regem decla-
 rauit, ei Cōstātiā Gulielmi secundi sororem deo
 Constantia Monacha Henrico nubit consecratam in cœnobio Panhormitano, sed per-
 missu & auctoritate pontificia à voto professione-
 que religionis liberatam tradēs vxorem, vt vna cū
 illa ius regni in matrimonium veniret, atque ita
 primò Siciliae, ac deinde Neapolin recepit Hēri-
 cus. Tancredū verò bello persecutus Neapoli ob-
 fessum interfecit, & vtrunque regnū Friderico fi-
 lio ex Cōstantia sublato reliquit. ac tandem res de-
 ducta est ad Manfredum Friderici secundi filium
 Manfred^o nothus, sceleratum hominem & nothum ex ancilla, ducē
 prius Tarentinū, qui Siciliae regno abdicatus est à
 pontifice Ro. euocato Carolo Andriū duce, fratre
 Carolus frater D. regis Francorum diui Ludouici, cui regnum con-
 Lindouici. cessum est hac lege, vt pontifici quotannis quadra-
 ginta millia Numūm aureorum penderet.
 Cōradin^o. Traiectis igitur Alpibus, Manfredum tandem su-
 peratum interfecit Carolus. deinde & Conradi-

PRAEFATIO.

num Friderici imperatoris nepotem post multa
 praelia cum toto exercitu etiam sustulit. atque ita
 superatis hostibus citra vltraque Pharam, regnū
 Siciliae sibi vendicauit. Verum Petrus Aragonen-
 sis pontificis suasu, Siciliam occupauit, in qua asse-
 renda mortuus est Carolus Neapoli, superstitite Ca-
 rolo filio. Neque multo post ipse quoque Arago-
 nensis ex vulnere periit, relictis Iacobo & Frideri-
 co liberis, Iacobus autem rex factus tandem Frideri-
 co fratri, Siciliae regnum tradidit, in Aragoniam
 secessurus. Regnarunt post eos Ferdinandus primus,
 Alfonsus, Ferdinandus illegitimus, Alfonsus secu-
 dus, & Fridericus vltimus rex Siciliae patruus Fer-
 dinandi qui sine liberis obierat. Is Fridericus post
 annum sextum à Ludouici Gallorū regis exerci-
 tu, in Aenariam proximam insulam pulsus, sponte
 se in Galliam recepit, regis clementiam expertu-
 rus. Prius tamen quàm regno pelleretur, Ludoui-
 cus Galliae & Ferdinandus Hispaniae rex iunctis
 copiis regnum consenserunt expugnare, ac partū
 inter se diuidere. Verū discordia in diuisione orta,
 Hispanus Ludouicum prorsus exclusit à portio-
 ne, in hunc vsque diem Siciliae & Neapolis regnū
 sibi retinens. Hunc ordinem regum Siciliae scri-
 psimus, quem fieri planiorem existimamus hac
 tabula.

Petrus A-
 ragonensis.

Iacobus
 Frideric⁹
 Ferdinand⁹
 Alfōsus i.
 Ferdinand⁹
 illegitim⁹.
 Alfōsus ii.
 Fridericus
 Aenaria
 hodie Isela
 vocatur.

PRAEFATIO.

Genealogia regum Siciliae

Tácredus } Rogerius comes } Gulielm^{us} primus
 Normán^{us} } Robertus dux } Rogerius dux.

Rogeri^{us} rex } Gulielmus secundus
 } Cōstantia cuius maritus Héricus.

Gulielmus tertius
 Fridericus secū^{ndus} } Conradus
 imperator. } Henricus, Conradinus
 Manfredus Constatia vxor
 Petri Aragonēsis.

Petrus } Iacobus
 } Fridericus

^{1.} Ferdinandus. ^{2.} Alfonsus. ^{3.} Ferdinandus illegitimus

^{4.} Alfōsus. ^{5.} Ferdinādus. ^{6.} Frideric^{us} vltimus rex Siciliae

Cæterum commodius esse reor, ad historiam hominis Siculi nūc reuerti, qui sibi velut certis metis designatum præstituit curriculum, in quo de rebus Siculis ex professo diligentius agitaret. Sit igitur hoc ex autore collectum argumentum.

*Argumentum huius libri ex
 autore collectum.*

Guiscard^{us} curdicitur Rogerius Siciliae comes ortus à Normánis, frater Roberti ducis Apuliae, Guiscardi Sarraceno-

PRAEFATIO

rum lingua nuncupati, id est erronis, & quasi per
 terras vagi: rebus humanis excedens, filium Ro-
 gerium reliquit toti primum Siciliae, & Calabriae
 parti iure succedentem. Qui deinde morte Guliel-
 mi cōsāguinei sui ducis Apuliae Roberti successo-
 ris audita, trāsfit in Apuliam: ciuitatibusque vni-
 uersis & principibus expugnatis ad suum cuncta
 rededit imperium. Assecutus itaq; ducatum Apu-
 liae, regem se quā ducem maluit deinceps appel-
 lari, atque inde Siciliae comitatus regni cognomē
 accepit. Valuit is Rogerius consilio, prudentia, &
 diligētia in negociis omnibus, futura iuxta ac prae-
 sentia caute & consulte disponens. Iuris obserua-
 tor, bellique ac pacis vices alternans, adeo vt suis
 temporibus regum vel principum neminem pa-
 rem habuerit. praeter ceteras gentes, Francos belli
 gloria omnibus anteponēdos plurimum diligēs,
 quos cumulatis beneficiis quotidie inuita-
 bat. Post multos denique labores & pericula, pa-
 cemque regno suo comparatam, & post ingentes
 thesauros ad regni communitatem Pāhormi re-
 positos, ocio & quieti deditus, fausta prole se feli-
 cem existimās, Rogerio duci Apuliae & Amphul-
 so Capuae principi, regni cōmunem sollicitudinē
 & potestatem commisit. At illi breui mortui, do-
 lore patrem ipsum incredibili, & regnum totum
 luctu maximo affecerunt, Gulielmo tantum eorū
 fratre superstitē, quem vix pater ipso dignum prin-
 cipatu censuerat. Non multo post autē laboribus
 immensis, & vltra quā bona corporis valetudo

Guliel-
 mus pri-
 mus.

Rogerus
 primus
 rex Siciliae

PRAEFATIO

Gulielmus
Bari
Regem
Maio
archus.
nullus

permitteret, rebus veneris assuetus Rogerius, im-
 matura senectute cōsumptus celsit in fata. Succes-
 sit igitur Gulielmus quē viuens vel necessitate re-
 gni participem fecerat, sed qui tamen patris sui
 acta contemnens, curiæ statum bene prius institu-
 tum & sibi traditum, pessundari misere permi-
 sit. nam patris familiares, alios exilio, alios carce-
 re cōdemnavit. Quamobrem stimulatus adeo ef-
 ferata, insolentique amentia, Maionem Barensem
 hominem vili & humili loco progenitum, patre,
 scilicet olei veditore Bari genito, fecit cancellariū
 & vt vocat admiratum, quanquam perniciosissi-
 mum, callidissimū, & libidinosisimum esse nul-
 li ambigerent, totius regni curam & administra-
 tionem ei committens, nihil præterea cæteris nec
 credens, nec audiens, nisi quod Maionis linguæ
 plectro fallaci & bládiloquo sibi insonaretur. pol-
 lebat enim Maio facundia, mirusque erat artifex
 eloquentiæ. Solus ergo cum eo loquebatur exclu-
 sis cæteris, omnes propinquos & consanguineos
 habens suspectos, cum interim libido regnandi
 præcipitem & trāsuersum Maionem ageret vndi-
 que. qui post multas variasque à se clanculū exci-
 tatas seditiones & factiones: omniâque delatio-
 nibus apud regem turbata, per atrox odium, ne-
 que minorem inuidiam nullis non tentatis, ip-
 sum denique regem perpetrando parricidio de
 regno deturbare cogitabat. Eôque tali via res e-
 uasit, vt cum rex multos præter Maionem ad se

PRAEFATIO

reciperet, vulgo crederetur mortuus, vnde graui-
 simæ ortæ sunt seditiones, nusquam cessante Ma-
 iore comites, nobilesque viros, qui prius in aula
 valuerant gratia, inclementer tractare, cum ali-
 os effosis oculis, alios fustibus cæsos in teterris-
 mos carceres iniiceret, plerunque cum serpenti-
 bus exitiosis vitam suam misere tracturos. Alio-
 rum vero vxores & filias ipse insano similis cõ-
 stuprans & ad eiusmodi inopiam sæpe redigens,
 vt ingenuæ castisque moribus antea educatæ ve-
 nalem formã exponere passim cogerentur. Viros
 fortes & nobiles, à quibus ali quid metui posse
 videbatur, in exilium protrudebat, sese aduersus
 eorum inuidiam & vindictam instruens, colla-
 tis totius regni dignitatibus propinquis & affi-
 nibus suis, largitionibus nulla in re parcens, quo
 sibi quamplurimos obnoxios redderet: facilem
 se & humanum vbique affingens: ac honores de-
 nique ecclesiasticos, quibus libitum erat conferes,
 vt iam non cancellarii, sed regis præditus digni-
 tate videretur. Sic certe regis excantata & infa-
 tuata mente, vt tametsi ille vehementer impia
 moliretur, nunquam tamen esset rex vllis de ta-
 li monstro delatoribus crediturus. Itaque tot sce-
 leribus iam permultis odiosus, effecit tandem
 vt comites virique omnes nobiles qui rei indigni-
 tatem ferre amplius non poterant, in ipsius necem
 coniurarent. Vindex igitur tam atrocis & inhu-
 mani portenti extitit eius gener Matthæus Boncl-

PRAEFATIO

lus, quē summa tamē diligētia velut filiū educarat
 & promouerat. Cum enim ad necem regiam pa-
 trandam conatus esset Maio opera Hugonis Pan-
 hormitani archiepiscopi abuti, tandem post ami-
 citiam, quam cum illo ad id facinus audendum,
 conciliarat, in iustum odium commutatam, in fi-
 diis appetitus, dum ex ædibus ipsius Panhormita-
 ni grauiissimo morbo laborantis, noctis crepuscu-
 lo rediret, à Matthæo Bonello proficiente ex infi-
 diis, quas illi redituro struxerat, gladio districto,
 terribili & repentino vno atque altero cæsus ictu
 lethali concidit. qua morte audita Gulielmus ve-
 hementer asperatus est, & multo quidem vehemē-
 tius ipsa regina, tantūmque statim odium, & tan-
 ta coniuratio omnium conflata est, vt de regis ani-
 mo pessime omnes senserint, qui hanc cædem iu-
 stam esse & dignam sibi persuadere non poterat:
 adeoque iunctis studiis in regem conspiratum est,
 vt alii in insulam deportandum clamitarent. alii
 aliò abstrudendum. Neque prius cōquiescere tra-
 gœdia ea valuit, quàm in palatio à domesticis offi-
 ciariis, & coniuratis, captus & in carcerem mis-
 sus est. Quo in facto miser tyrānus (sic enim vul-
 go dictitabatur) vltro se cum eiulatu asserebat cu-
 pere regno abdicare, vt nō interficeretur. Eius au-
 tem filius adhuc nouēnis puer, Rogerius, dux A-
 puliæ creatus per urbem ductus, & rex, & domi-
 nus salutatus est. At vulgi instabilis murmur &
 studium in varias statim factiones distractum est.
 ad arma concursum. Palatium obsessum. rex cum
multis

Rogerius
 Gulielmi
 filius, pu-
 er.

PRAEFATIO.

multis interminationibus repetitus, suppliciumq;
 velut proditoribus, his qui eum concluserant in-
 tentatum. liberatus est igitur rex à coniuratis, neq;
 tamen prius quàm pacto conueniret, nihil se à tur-
 ba grauius & atrocius regis causa perpessuros. illi.
 co enim rege reddito, in oppidum Cacabum transfu-
 gerunt salui & incolumes. Multa gessit hic rex in
 Italia, maxime quidem in Calabria, & Apulia: lō-
 gēque, & late bellis seditiosis agitatus est. Sed vbi
 sedata tandē omnia vidit, nullis iam hostibus re-
 liquis in Siciliam reuersus, palatio sese abdidit, vo-
 luptuoso ocio & quieti vacaturus, interim dum
 regnum ab externis tumultibus respiraret. Deni-
 que fato proximus conuocatis curiæ magnatibus
 & archiepiscopis Salernitano & Rhegino, vltima
 voluntate Gulielmum maiorem natu filium re-
 gni successorem instituit. Henricum vero Capuæ
 principem, & Reginam Margaretam Hispanam
 natione, Regis Nauarrorum, vt colligo, filiam, re-
 gni & regis pueri gubernatricem, dum puer æta-
 te regno suffecturus sadoleceret. Quibus ad eum
 modum rebus dispositis, dysenteria morboque
 diuturno dissolutus interiit. Mortuus autem in
 palatio sepultus est, donec proceribus euocatis
 qui, quæ ad nouum regem coronandum neces-
 saria erant procurarent, more lugubri, concla-
 mato funere, totius ciuitatis luctu maximo, de lo-
 co sepulchri in id sacellum quod Siciliæ regum Mau-
 solea continet, translatus est. quāquam templum
 esse Panhormi ingēs alii scribunt historici à Gual-

Mors Gu-
 lielmi.

Mausolea
 regum Si-
 cilie.

PR AEFATIO.

therio archiepiscopo Gulielmi regis affine dedica-
 tum, opus spectabile, vbi Siciliae reges sepulti iac-
 ceant, priuatorum autem nemo ibi sepeliatur. Ve-
 rum non ita diu superstes fuit Gulielmus, quem vi-
 uentem cum velut seuisimum tyrannum odisset,
 mortuum tamen defleuere. De quo Syracusanus
 episcopus electus Siciliae, dictum Catonis de Põ-
 peio pronuntiabat, mortem eius ceu damni ple-
 nam deplorans.

Cuius obit inquit multum maioribus impar
 Nosse modum iuris, sed in hoc tamẽ utilis aũo.
 Igitur regina gubernatrix regni, cuius auunculus
 erat Rothomagensis archiepiscopus, mater vero
 neptis comitis Perticensis, Stephanum Perticensem
 matris suę consobrium ad se Panhormum euoca-
 uit, quem splendide & honorifice exceptum, can-
 cellarium instituit, ac Panhormitanæ ecclesiæ pa-
 storem, duabus scilicet regni Siciliae dignitatibus
 maximis eum exornans. Hic autem videre est ma-
 gnas acerbissimasque conflictationes inter cancel-
 larium & fratrem reginae Hericum, qui priusquã
 ex Hispania in Siciliam veniret, Rodericus ap-
 pellabatur: inimicitias, inducias, bellum, & rur-
 sum pacem, omniaque adeo varia, incerta & tur-
 bulenta vt nihil magis. Deinde præter varia bella
 admirabilem etiã reginae aulae varietatem, vt se
 proceres, comites, duces, honoris causa mutuo
 protrudant ac loco deturbent. Sic enim rota est for-
 tunæ illic celerrimè agitata (quẽadmodum libri
 initio testatus est de Sicilia) vt nusquam maiori

○ PRAEFATIO.

mortalium discrimine luisse videatur. Nec efficacius dici cogitari ve quicquã potest, quo quis esse priuata sorte tenuique conditione contentus debeat, ne dum gradus ambit altiores in præcipitiũ ruat exitiosissimum. Plebs enim illic insurgit sapius in reges, in comites, minis & insultibus omnia conturbando. Et velut in speculo contemplari valeas quicquid in aulis regum est quod ambitur, sic existimari debere quasi ventus sit liber & vagus, nunc flans, nunc reflens, quem nullus sibi perpetuo retinere & coercere possit. Quare vt semel finia, plenius is videbit omnes seditiones & turbas tanquam in hydra renascentes, quem non piguerit historiam attetius legere. Quæ vero hactenus ad argumentum huius historię sum præfatus optime meccenas, eo dixi copiosius, quod multum facere ad cognitionem Siculæ historię maiorem & vberiore[m] visa fuerint. Vale. Lutetiæ Parisiorum. ann. M. D. L. VIII. Calend. Iunias.

cc ij

PRÆFATIO

De Sicilia nomine.

Sicilia olim Trinacria ab eius forma dicta est, tribus promōtoriis in diuersa procurrēs, deinde Sicania à Sicano duce, vel vt aliis placet, à Sicanis populis. Postremo ab Italis in eā vulgo profectis, qui & Siculi dicebātur Sicilia est vocitata. Octoginta annis ante bellum Troianum scribit Philistus Siculum Itali filium ex Liguribus in Siciliam adpulsū infulę nomen attulisse.

De eius laude.

Iulius Solinus in polihystore scribit, quicquid Sicilia gignit siue soli siue hominis ingenio, proximum esse his quę optima iudicantur. Et horreū populi Romani à Cicerone vocatur, quod sæpe maximos Romanorū pauerit exercit⁹, quę & ob fertilitatem Cereri & Baccho fuit consecrata: in melle enim & frumento & croco fertilissima est, ac Italię fœcunditatem in aliis etiam superat. Olim Pœnorum Romanorumque victoriis alternā tibus fuit insignis. Vrbes eius septuaginta duas Plinij ætas numerauit. Hodie episcopatus hi feruntur, dioecesibus quidem latissime patentes.

In Sicilia tres }
Archiepiscopi } Panhormitanus
 } Montis regalis
 } Messanenſis.

PRAEFATIO

Panhormitani tres } Agrigentinus
 suffrag. episcopi. } Mazarenfis
 } Misenitanus

Montis regalis } Sancti Marci
 duo. } Miletensis.

Messanenfis } Syracusanus
 duo. } Catanensis.

Pontifex Ro. in eadem Sicilia habet duos episcopatus, Cephaludensem & Pacem.

Oppidorum Siciliae meminerunt M. Cicero in actionibus in Verrem, T. Liuius, Salustius, Silius Italicus, Claudianus: & ex recentioribus Flavius Blondus: diligentissime verò libro sexto Raphael Volaterranus. Graecorū Plutarchus, Polybius, Appianus, Diodorus, praeter Geographos. Nulla est enim vel nobilitate insulae, vel rerum gestarū occasione celebrior reddita Graecis Latinisq; scriptoribus, denique Iustini liber quartus nihil aliud fere tractat, quàm Siciliae descriptionem.

*De Siciliae gentis vituperio ex hoc
 autore fal.*

Hæc insula inquit, ne tyrannis quandoque careat, eam sibi circa regum filios consuetudinē vindicauit, vt morti meliores primū obiiiciat, eos sibi reges constituens per quos in ea perpetuæ possit

PRAEFATIO

tyrannidis priuilegiū conferuari. Atque alibi, Subita cum fortuna vultum auertente, Siculis cognatum est conuertit vt malint tempori seruire quā fidei. Aliquanto vero ante de Sicilia & Apulia. Licet vtrāque gens infida, mobilis, pronaque sit ad quodlibet facinus perpetrandum, Siculi tamē cautiū dissimulando cēlāt propositum, & quos oderrunt blandis adulationibus demulcent, vt improuisi lædant atrocius. Prius vero dixerat Apulos non nitatis studiosos, timidos, proditores, incōstātes, magnāque leuitate amicitiam deserentes. Quē admodum etiam de Messana vetusta ciuitate Siciliae, Hæc ciuitas inquit, ex conuenis, piratis, prædonibus adunata, omne fere hominum genus intra mœnia sua conclusit, nullius expertis sceleris, nullum abhorrens flagitium, nihil eorū quæ possit putans illicitum.

*Celebriora loca Siciliae quæ hic
autor attingit.*

Panhormum.

Panhormum vel, us, vetustissima est ciuitas, loco amœno & fertilissimo posita, muris septa perquam altis, vbi reges aureas coronas accipere consueverunt. Constat inscriptione lapidum, quibus inueniuntur Nohæ tempore iam fuisse. In eius Tēplo maximo reges Siciliae sepeliuntur & episcopi: priuatorum autem nemo, vt in argumento diximus, lussit hic autor eleganter & diligenter in eius descriptione.

Syracusæ.

Syracusæ maxima, pulcherrima, & opulentissima fuerunt, triplici muro septa: agris tritici & om

PRAEFATIO

nis generis leguminum feracissimis, in quibus & armentorum ac pecudum copia maxima.

Agrigentū peruetusta & opulenta ciuitas, olim à Carthaginēsis euerſa, verū poſtea inſtaurata, Acragantē Græci appellant. Vide libro 6. Geographiam volaterrani.

Catina ſiue Catana ἀπὸ τῆς κἀτας καὶ ἀγῶς ob ignes Siciliae: ſub radicibus mōtis Aethnæ ſita eſt, diua Agathes templum cōtinēs, agro fertili vinoq; præſettim in tota Sicilia præſtātiffimo. Tāta vero paſcuorū ſagina, vt pecora ipſa piguedine ſuffocētur niſi ſanguine interdū circa aures elicitō pluuantur.

Mefſana vetuſta ciuitas hodie nemorib' abūdās, ſed tritico carēs, q̄ mōtibus & pelago claudatur.

Apud Meſſaneos in mororū foliis enutriti vermīculi ſericū faciūt, quo nō ſolū homines etiā viliffimi conteguntur, ſed canum equorūq; ſtragula & doſſualia contexuntur. Auri, argenti, & porphyri ti marmoris venas habent.

C. his addit & ſequentia.

Aethna mōs plenus eſt ſulphure, nutrimentis humidis generato, ex cuius hiatu flamme vomuntur impetu ventorū exagitate, noctu quidē horrendo ſpectaculo & interdū lumine caliginōſo, quæ vt nullo frigore temperari poſſunt, ita nec frigus vllō modo diſſoluere.

Arethufa ſons in inſula Syracuſana, incredibili magnitudine, plenus piſciū ſacrorū, quos ſine deorū ira nō eſt fas comēſſe. in eū fabulātur poētæ verſā Dianę comitē venatrice virginē. De eo fonte Seneca lib. de cololatione ad Martiam cap. xvij.

PRAEFATIO.

Cyane Cyane fōs perennis & ingens, iuxta Syracusas, Proserpinæ sacer, in quē Nympha Sicula versa dicitur, vide Ouidiū lib. 9. Metamorphose. Porro & Cānamellæ meminit in præfationis calce.

Cānamellæ autem, vnde fit saccharum, caudex est nodosus, spongiosa plenus materia, cortice tenui, dulci succo, qui sic exprimitur: Caudex totus frustatim minutim que conciditur, deinde torculari appressus succum reddit, qui in cacabū mundissimum dimissus igni supposito concoquitur, & expurgatur. Purgatus vero in figulinis vasis reconditur, vbi cum refrixerit, in saccharum laudatissimum coalescit. nascitur in agro Panhormitano.

*De præcipuis regionibus hoc libro
atatis.*

Tres potissimum Italię regiones leges in hac historia, Siciliam, Calabriam, & Apuliam, Comitatus autem qui varii citantur in tota rei expositione fere sunt ex illis tribus, vel eis vicinioribus locis.

1.
Sicilia
Neapolis
Parthenope.

De Sicilia verò & hoc præter superiora dicam, Siciliae reges Neapolitanos esse vocatos ab eorum regia, totiusq; regni principe ciuitate Neapoli: quæ vetusta & clarissima semper dicta est: olim Parthenope appellata, vt de illa scribit Titus Livius. magnaque ex parte montuosa est, in qua sermonem plerique affectant Hispanicum.

2.
Apulia.

Apulia inter cæteras vrbes continet præcipuas Brundisium & Tarentum, quæ tibi quoque occurrent

PRAEFATIO.

currēt in hac historia. Apulorum autem crassior & rudior est sermo.

Calabria definit in oram Italiae proximam Siciliae: à qua Pharo, breui maris tractu, disiungitur.

Calabria

Excelluit autem ea partes omnes Italiae sua vbertate, frumento omnis generis, vino, oleo, lana arborrea & ouilla, equis bellatoribus, & saccaro, quod est mel ex cannis. Citatur & saepius ab hoc autore

Phar^o profreto Siculo catachresticos

Terra laboris, vt & ab aliis Ager laborinus quod ingens sit labor in ea excolenda, cū solū habeat aridū, atq; ideò cultu difficilius. Itaq; stipulam tantā

Terra laboris.

crassitudinis facit, vt ea pro ligno vtantur incolae: fuitq; olim regio illa magna Graecia appellata, sic

Magna Graecia.

vt hodie in ea Graeca lingua cū Italica est permixta, corruptior tamē est ibi sermo, quā vsquā locorū.

Habet insigniores ciuitates Rhegiū & Hydruntum, quas etiam hic leges cum aliis nonnullis.

LECTORI.

Nihil mireris Lector, voces aliquot paucas non solum ab hoc autore non reiectas, sed nec ab aliis permultis etiam nostri temporis: vt sunt Cancellarius, Comestabul^o, Admiratus, Seneschalcus, Capitaneus, Castellanus, Galea, Comitissa, Et in quibus (quemadmodū Plautus ait) non attecissat sed sicilissat, vt Stratigotus, Gauarretus palatii. Sed haec praefationis appendicula iam sufficiat: nolui autem quicquam de genuino siue patriae idioma- te, siue auctoris ipsius stylo, & phrasi eius reponere

immutare. Itaque reliqui suo sæculo pror sus intacta quæ fortasse etas nostra diligentior, ne dicam morosior, haud ferret. Nec reperi apud quenquã alium scriptorem de autoris vita & conditione: nec ex alio etiam codice licuit vel vnicam vocem cõferre, si quid non succurrebat vel obsolescentibus erat extritum literis.

ENCOMIVM HISTORIAE
per eundem, Geruasium Tor-
nacãũ Suefsionensem.

Si quis rogat potissimum, quodnam genus
Studii sit expeditius,
Ut plurimis & feriis rebus semel
Ex Lẽctione cognitis
Fiat peritior, suo compendio
Maiore, nil dignum magis
Hac re putem, quàm quod bene & fideliter
Historia, thesauris quibuscunque melior,
Seruat, recondit & docet.
Nam si quis est omnino scriptor, haud parum
Quem profuturum censeas.
Vnus profecto Historicus est, qui principes,
Qui splendidos reges facit
A morte iugli liberos: quiq' ue populos
Illustrat æterno stylo,

HISTORIAE

Exemplar exponens velut nepotibus
 Ac liberis syncerius
 Fœcundiufque perdocendis, vt bonos
 Mores bibant è fontibus
 Vberrime scatentibus, confiliaque
 Diiudicent prudentia,
 Et facta, vt euentus ab illis colligant.
 Instructiores namque sic
 Fiunt ad omnia iuuenes, cum plus iuuet
 Historia quàm ætas longior.
 Quod qui velit nouiffè plenius
 Vim quæ fit eius audiat.
 Fecit ea Lucillum prius belli rudem
 Nulli fecundum gloria
 Rerum gerendarum: & virilem fœminam
 Ac imperantem, Zenobiam
 Arabibus, Armeniifque formidabilem
 Fecit: ob id autem maxime
 Quòd & legendo fimilitudinem probe
 Contraxerat præftantiam
 Virorum: & exemplis vacarat auidius
 In fe exprimendis, vt aliqua
 Velut tabella fe fibi ipfa effinxerit.
 Historia quippe memoriæ
 Est vita: lumen veritatis, nuncia
 Antiquitatis totius,
 Quæ fuperioribus quafi annis fuerimus,
 Sic nos videri cæteris
 Efficit: & improbos abominans viros,

Zenobia,
 Palmyreo
 rû regina
 quâ tamè
 bello cepit
 Aurelian^o
 rom. im-
 perator.

Probosq; laudibus vehens,
Hortatur omnes ceu subactō aculeo.
Sed vt grauissima temporum
Est ipsa custos: ita vicissim temporis
Custodia manet integra,
Cuius salus præstantium rerum est salus.
Nam nullus Hercules foret
Cum tot laboribus: perissetque veterum
Memoria, si prorsus nihil
Superesset è scriptis patrum: nec cogniti
Essent triumphis: premia
Virtutis essent nulla: cum scribentium
Fide premium virtus suum
Ferat, celebrata meritis encomiis.
Neque est enim qui nesciat
Eiusmodi mercede virtutem peti
Plerisque. Nam vel improbos
Quanquam nihil virtus mouet: tamen allicit
Diesque noctesque stimulans
Ingens cupido glorię, qui degerent
In sordidissimo ocio,
Ni pollicerentur sibi non emori
Partam labore gloriam.
Quæ tamen & ipsa deperit, nisi suo
Historia seruet munere.
Itaque beatos Plinius esse prædicat
Quibus datum sit facinora
Scribenda gessisse, aut legenda scribere.
Et ipse, quanquam æui sui
Accenseatur doctiorum catalogo,

HISTORIAE

Optat tamen Taciti inseri
 Scriptis, quòd auguretur immortalia
 Quæ scribat historiographus.
 Quem si licet videre quantum differat
 A cæteris scriptoribus,
 Age obsecro, nunc paululum mihi fauce
 Oculis & auribus tuis.
 Quis maximis non prosequi audet laudibus
 Sophiæ magistros arduæ?
 Quis non & oratoris excellentiam?
 Quis non poeticen datam
 Diuinitus? quis denique & non *νομολόγους*
 At non valebit philosophus
 De moribus tractare quicquam in publicis
 Domesticis vè negociis,
 Nil mutuans è copia multiplici
 Scribentis historiam. lege
 Libros Aristotelis, fere nullam licet
 Præceptionem cernere
 Non ductam ab historia, velut fonte vberi
 Venaque perpetua. lege
 Plinii libros physicos: nihil nisi hoc sonant.
 Quare nec vsquam philosophus,
 Qui non sit historicus, nec efficacius
 Quis, quàm per exempla doceat.
 Et certius qui tradat historico, reor
 Non posse quempiam dari.
 Historia nulli crimini patuit, neque
 Vnquam patrociniū vlli
 Desyderauit: nec lacecita est probris.

Cum plūrimi philosophiam
 Nec publicis rebus, nec imperantibus
 Afferuerint esse vtilem:
 Plerique vero præter hæc, durissima
 Oratione inceserint.
 Sed ne quid in philosophiam nunc plus satis:
 Silentio reliqua premo.
 Vt nullus obrectet, quasi cum talibus
 Tam dira iurasse videar.
 Diuturnius præconio historiæ nihil
 Est, nec minus fūco illitum:
 Vt inde colligere queas, qua parte sit
 Rhetore colorato prior:
 De quo mihi quæso liceat venia bona
 Paucissimis hoc dicere.
 Orator est per sæpe ceu muliercula,
 Quæ tingit os vulgo suum
 Vt purpurisso fronte tota splēdeat,
 Et siquid est vitii insitum
 Dissimulet: ast historicus haudquaquam sibi
 Fucata permittit loqui:
 Itaque vides ver rhetore atque philosopho,
 Sit melior historicus. Vide
 Nunc ordine vt sit omnibus modis quoque
 Omni poeta dignior.
 Fides poetis abrogatur sæpi us:
 Vel tum quidem illis creditur,
 Cum maxime sequuntur historici typum.
 Poeta verò summus est
 Qui quàm facillimè fidem quorum velit

HISTORIAE

Faciat, vt haud poëticum
 Munus, sed historicum magis tum iudices
 Præstare. Nam quod interim
 Canit suo de munere, extra fabulam
 Non esse sentias, opus
 Cum sit aliud suffragium negotio
 Ambire quo captet fidem.
 Quid ergo pluribus necesse est hic agi?
 Vincit poetas vt liquet.
 Perpende iam porro quod ante diximus
 Vt nec profectò sit minor
 His qui verendas orbe toto regulas,
 Et iura ciuitatibus
 Scribunt: quòd illos non minus quàm cæteros
 Suffulciat, tanquam exhibens
 Altissima è specula videndum totius
 Terræ marisque circulum.
 Quò singulorum ex moribus quod non queunt
 Breuitate vitæ discere,
 Discant ab exemplaribus docentium
 Scripto suo, diuersa tot
 Ingenia, mores, iura, ritus, dogmata,
 Queis imperitis consulant.
 Potèstne verò quis salubrius aliquid
 Proferre, quo mortalibus
 Profit? Equidem non arbitror. sed interim
 Quid cæteras artes ei
 Iam comparem? quarum docent quædam magis
 Fallaciam componere.
 Qua veritatem subruas: quædam parum

LAVS HISTORIAE

Vel nil iuuant felicius
 Tranquilliusque vitam vt exigas: nocent
 Aliæ, foris mel atticum
 Præ se ferentes, conditumque absynthium,
 Et pus merum tandem tibi
 Magno malo rupturæ vbi non cogites.
 Historia vero nec struit
 Fallaciam, & felicius vitam regit:
 Incommodat nulli viro:
 Plusque vna prodest omnibus quàm quælibet
 Ars & facultas altera.
 Ac vt loquar paucis, fere sola est domi
 Forisque, militiæ & togæ,
 Quouis loco & quocunq; tempore utilis.
 Quam qui semel neglexerit,
 Et nosse non contenderit, merito puer
 Infansque designabitur,
 A molendus semper à Republica,
 Ineptus, imprudens, iners.

ERRATA

in præfatione.

aa 4 lin. 5 Tuo 6. lin. 9 uentitent 7 lin. 17 euolueres 8. lin. 13
 hæc quæ.

In historia

pag. 11. lin. 17 deincepsque 22. ad marg. ignauia 44 lin. 26
 patri 59 lin. 28 proposita 61. lin. 9 archiepiscopus 62 lin. 17
 conceptam 63 lin. 14 quàm 49 lin. 5 supereminentiam 53
 lin. 94. lin. 12 quàm opp. 97 ad marg. Monomachia probare
 121 ad Marg. imitator 127 lin. 28 indixisset 156 lin. 22 conque-
 runtur 152 lin. 9 præsolabatur.

SICILIAE

HUGONIS FAL-

CANDI IN SVAM DE REGNO
SICILIAE HISTORIAM PRAE-
FATIO AD PETRVM PANH OR-
MITANAE ECCLESIAE THESAV-
RARIVM.

De calamitate Siciliae.

Tatuebam Petre charissime, post hyc-
mis asperitatem clemētioris aurę bene-
ficio mitigatam, letum aliquid ac iucū-
dum scribere, quod tibi quasi quasdam
renascentis veris primitias dedicarem.

Sed audita morte regis Siciliae, intelligens ac me-
cum reputans quantum hæc rerum mutatio cala-
mitatis afferret: quantum illius regni quietissimū
statum, vel hostilis incurfus procella concuteret,
vel grauis seditionum turbo subuerteret: repente
cōsternatus animo cœpta deserui, versaque in lu-
ctum cythara malui flebiles modos & lamenta-
tionum lugubre carmen ordiri: licet repurgati
coeli blanda serenitas, & hortorum ac nemorum
amœna facies importunam animo letitiã ingeren-
tes, ad aliud me conentur abstrahere, & flendi ac
lamentandi propositum impedire. Quis enim la-
mentationi locus est, aut querelæ: aut quis intem-
pestiue fluentibus non offendatur lachrymis, vbi
iam annus pruinose senectutis deterfa canitie, gra-
tę denuo iuuentutis pubescit in florem: & hyber-

Orditur
deplora-
tionem Si-
ciliae, cau-
sam scili-
cet histo-
riæ texen-
dæ, audita
morte Gu-
lielmi se-
cundi.

Siculū se
innuit.

Ficta hy-
potyposis
pathetica
cum topo-
graphica
apostro-
phe.

nis frigoribus succedens verna temperies, feriatas
auium fauces ad intermissę suauitatem modula-
tionis inuitat? verum quia difficile est in morte
fateor lachrymas continere, non possum desola-
tionem Siciliae, quę me gratissimo sinu susceptū
benigne fouit, promouit, & extulit, vel prætere-
re silentio, vel siccis oculis memorare. Intueri mihi
iam videor turbulenta Barbarorum acies, eo quo
feruntur impetu irruentes, ciuitates opulētas, & lo-
ca diuturna pace florentia metu concutere, cæde
vastare, rapinis atterere, & fœdare luxuria. Ingerit
se mihi, & lachrymas à nolente future species cala-
mitatis extorquet. Occurrūt hinc ciues, aut resistē-
do gladiis intercepti, aut se dedēdo misera seruitute
depressi. Illinc virgines in ipsis parentū cōspectib'
constupratę: matronę post varia & preciosa capi-
tis, collis, ac pectoris ornamenta direpta, ludi-
brio habitę, & defixis in terra oculis inconsolabi-
liter deplorātes, venerabile fœdus cōiugij fœdissi-
mę gentis libidine violari. Nec enim aut rationis
ordine regi, aut miseratione deflecti, aut religione
terreri Teuthonica nouit insania: quā & inatus fu-
ror exagitat, & rapacitas stimulat, & libido præ-
cipitat. Hęc autem in Apulia vicinisque prouin-
ciis geri, licet horrendum ac triste sit facinus, &
multo cum mœrore deflendum, vicunque tamē
tolerabile putaretur si in Cispharinis tantum par-
tibus Barbarorum immanitas desequiret. Quod si
beatam illam insulam omnibus quidem regnis et

præclaris dotibus & meritis amplioribus præferendam vis procellæ sequentis irrumpat, si iucundum otium & quietem omni voluptatis genere gratiorem armorum fragor importunus exturbet, quis iam animo poterit imperare, ne dolendi modum excedat? quis non totus in lachrymas defluat, cum iam apparere cœperint vallitas vrbiū, ciuium cedes, fœdata puluere senum reuerēda canities, matronæ pro sericis, sacco indutæ: pueri puellæque Barbaræ linguæ stridore perterriti, omnesque omnino indigenæ, de multa rerum copia ad ultimam egestatem, de gaudio ad mœrorē, de gloria ad ignominiam, de summo felicitatis culmine ad extremam miserię dispendia deuoluti? Atque utinam Cōstantia cū rege Teuthonico Sicilia fines ingressa, perseverandi constantiam non haberet, nec ei daretur copia Messanensium agros aut Aethnæi montis confinia transeundi. His enim in locis aptissima gens illa consistat, ubi & cum crudelitate piratica Teuthonum confligat atrocitas, & inter ambustos lapides & Aethnæ flagrantis incendia, gens dura & saxea sæuentis iracundiæ flammis exæstuet. Nam interiora Trinacriæ loca, eam maxime partem quā nobilissimę civitatis fulgor illustat, quæ & toti regno singulari meruit privilegio præminere, nefarium esset & monstro simile vel Barbarorum ingressu pollui, vel iriuentium terrore percelli, vel prædonum rapinis exponi, vel omnino peregrinarum legum barbarie conturbari. Nunc mihi velim edisseras, ad quem intelligis

Hæc Cōstantia Rogerii regis fuit filia, soror Guilielmi secundum prius monarcha Pábori, deinde regina nupta Henrico Trinacria à tribus suis promotoriis Sicilia dicta, Peloro Pachyno, Lilybeo.

finem rem in tanto discrimine peruenturam, quó ve putas Siculos vsuros consilio? vtrúm ne regem sibi creandum existiment, & collectis viribus contra Barbaros dimicandum? an vero rei diffidentia & insueti laboris odio tempori seruietes, malint quálibet durú seruitutis iugum suscipere, quàm famæ & dignitati suæ, & patriæ libertati consulere? Ego quidem hæc tacitus dubia mente pertractans, dum variis hinc inde rationibus distrahor, mecum ipse dissentio, nec satis liquet vtrum horú

Promiscue in Sicilia degebant Christiani & sarraceni.

Calabriá Terram laboris fere vocabitotta historia dicitur & Lucania. Apuli pro ditores, in constátes.

eis censeam eligendum. Certe si regem sibi nō dubiæ virtutis elegerint, nec à Christianis Sarraceni dissentiant: poterit rex creatus rebus licet quasi desperatis & fere perditis subuenire, & incursum hostium si prudenter egerit, propulsare. Si enim amplioribus stipendiis militum sibi fauorem conciliet, si collatis beneficiis animos plebis alliciat, si ciuitates oppidáque maritima diligēter præmunens, in Calabria quoque præsidia per congrua loca disponat, Siciliam Calabriámque tueri poterit, ne in ius & potestatem transeant Barbarorum. Nam in Apulis qui semper nouitate gaudentes, nouarú rerum studiis aguntur, nihil arbitror spei aut fiduciæ reponendum: quos si coactis copiis ad pugnam iusseris expediri, ante fugere plerunque incipiunt, quàm signa bellica conferantur: si munitionibus seruandis præficias, alij quidem alios prodūt, & hostes ignorantibus aut resistentibus sociis introducunt. At verò quia difficile est Christianos in tanto rerú turbine, sublato regis timo-

HISTORIA.

re, Sarracenos non opprimere, si Sarraceni multis illorum iniuriis fatigati, ab eis coeperint disfidere, & castella forte maritima, vel montanas munitio- nes occupauerint, vt hinc cum Teuthonicis sum- ma sit virtute pugnandum, illinc Sarracenorū crebris insultibus occurrēdum: quid putas actu- ri sunt Siculi inter has depressi angustias, & velut inter malleum & incudem multo cum discrimi- ne cōstituti? hoc vtique agent quod poterunt, vt se Barbaris miserabili conditione dedentes, in eo- rum se conferant potestatem. O vtinam plebis ac procerum Christianorum & Sarracenorū vota conueniant, vt regem sibi concorditer eligentes, irruentes Barbaros totis viribus toto conamine, totisq; desideriis proturbare contendant. Hei mi- serę conditionis & damnatę fortis insula, quę sic alumnos nutris & prouehis, vt cum in optatum robur excreuerint, prima ex te virium suarum ex- perimenta capiant, & vberum tuorum pinguedi- ne saginati, viscera tua recalcitrando discerpant. Sic olim plurimi tuo in sinu tuisq; in deliciis enu- triti, multis te postmodum iniuriis, multis præliis affligerunt. Sic & Constantia primis à cunabulis in deliciarū tuarū affluentia diutius educata, tuisq; instituta doctrinis & morib⁹ informata, tandē opibus tuis Barbaros ditatura discessit: & nunc cum ingentibus copiis vicem improbam tibi re- pensura reuertitur, vt pulcherrimę nutricis orna- tus violenter diripiat, & munditiam tuam qua regnis omnibus antecellis, barbarica foeditate cō-

BoqA
M be
m

Vt qui-
mus aiūt,
quando vt
volumus
non licet.

Apostro-
phe ad Si-
ciliam.

De Cōsta-
tia & Hen-
rico vide
præfatio-
nē nostrā.

Apostr.
ad Messa-
nam.

6
taminet. Age nunc Messana, ciuitas potens & multa ciuium nobilitate prepollēs, quo putas incolumitati tuę prospiciendum consilio, vt possis Barbarorum primos conatus elidere, & hostiles copias à Phari transitu prohibere? Expedi tibi mature deliberare quid agas. Nam quia transeuntibus in Siciliam prima post traiectū ratibus Pharam occurris, primos etiam pugnantium impet^o sustinere, primaque bellorū auspicia cogeris experiri. Certe si ciuium tuorum virtutem & audaciā, senes tuos maturandis aptos consiliis, iuuenes rebus bellicis assuetos, murorum etiam ambitum densis turribus circumseptū inspicias, si vires tuas quibus saepe Gręcorum superbiam cōtriuisti, quibus Africam Hispaniāque depulans, ingentē inde prędam & opima sepe spolia reuexisti diligenter attendas, multum hinc tibi roboris & fiducia, multū spei ac securitatis accrescet. Nihil tibi ergo formidinis, nihil terroris incutiat turbulentę gentis barbaries, cuius si primos incursus fortiter resistendo sustineas, poteris durissimum de ceruice tua iugum excutere, & immortalem tibi gloriam nomēque celebre propagare. Vē tibi Catinensium ciuitas, quę aduersantem toties experta fortunam, nullis vnquam cladibus eius seuitiam mitigare, aut compescere potuisti. Nam si veteres Annaliū reuoluimus historias, inueniemus te frequenter & pestilentibus exhaustam nebulis, & atroci bellorum clade consumptam, ignēmque in te aliquoties de cauernosis Aethnæ fornacibus

Apostr.
ad Catinā
ciuitatem.

in modum fluminis emanasse. Quòd si nostri tē-
poris mala, & quæ ipsi vidimus, volumus recen-
fere, nuper te vehemens terræ motus tanta concuf-
sit violentia, vt cunctis ruentibus ædificiis, haud
facile numerabilem vtriusque sexus multitudinē
lignorum ac lapidum moles oppresserit. Nunc au-
tem vt vel sic fortunæ lentescat improbitas, post
multa & varia calamitatum genera turpissimē tā-
dē addiceris seruituti. Iam te Syracusana ciuitas,
diuturnæ pacis pertedeat, iam si potes ad bellum
tibi vires inttura, & ea qua florere soles eloquen-
tia, ciuium tuorum mentes erige, murorum ambi-
tum propugnaculis densis attolle, & angustum il-
lud spacium quod duobus portibus interiectum,
insulæ tibi nomen inuidit, extructis turribus præ-
munire festina, si forte Barbarorum possis incur-
sibus obuiam ire. Verum ad hoc tibi (pro dolor)
vires non suppetunt, & conatus tuos tam inopia
ciuium quā paucitas bellatorum elidunt. Seruire
Barbaris iam cogetur antiqua illa Corinthiorum
nobilitas, qui patriis olim relictis sedib⁹ in Sicilia
transeuntes, & vrbi construendæ locum idoneum
perquirentes, tandem in optima & pulcherrima
parte Siciliae inter inæquales portus moenia tua lo-
co tutissimo construxerunt. Quid tibi nunc pro-
dest philosophorum quòdam floruisse doctrinis,
& poëtarum oratufici fontis nectare proluisse?
Quid iuuat Dionysij sibi que similium de cerei-
ce tua iugum improbum excussisse? Satius quidē
tibi esset ac tutius, Siculorum adhuc tyrannorum

Ad syracū
sanam vr-
bem, insu-
læ princi-
pem vt ait
Solinus.

Moenia sy-
racusarum
à corithiis
cōstruētā.

Ad Are-
thusam fō
tem in In-
sula vrbis
Syracusane.
Alphæus
fluuius Eli
dis Arca-
diæ sub
mari i A-
rethufam
fontem de
finit.
Ad Cya-
nen fontē
de quo vir
de Ouid.
lib. 9. Me-
tamorph.
Agrigentū
peruetusta
ciuitas &
opulenta.
Mazaræ
vallis mef-
sibus ar-
mētis que
abundat.
Cephalo-
dum Plin.
dicit hoc
oppidum:
hodie quo
que præ-
sul Cepha-
lodensis.
Pactensis
ynus est
ex episco-
patibus.
Panhor-
mū Siciliae
caput me-
tropolis.

ſcquitiam pati, quã Barbaræ foedęque gentis tyran-
nidem experiri. Vt tibi fons celebris & præclari
nominis Arethufa, quæ ad hanc deuoluta es miſe-
riam, vt quæ poëtarum ſolebas carmina modula-
ri, nunc Teuthonicorū ebrietatem mitiges, & eorū
ſeruias foeditati. Ideo ne ſolum natale fugiens &
immerſa maris ſpacia lōgis tractibus ſubterlabēs
in ciuitate Syracuſana caput attollis, proximōq;
mari influēs Alphæum quem ante fugeras in ma-
iori portu ſe tibi imiſcentem offendis? Longe me-
lior Cyane conditio tua, quæ paulatim fluēdo de-
ficiens in eundem portum, vix modico riuo decur-
ris, aquas tibi furtim occultęque ſubtrahens, ne cō-
tactu barbarico polluaris. Quid autem futuram
Agrigentinorum calamitatem deſleam? quid im-
minentem Macarienſium cladem recenſeamus?
Prætereo Cephaludi noua mœnia, miſera turpiq;
ſeruitute damnanda. Taceo Pactenſium agros
furentis populi rapinis expoſitos. Ad te mihi ve-
niendum eſt vrbs famoſiſſima, totius regni Siciliae
caput & gloria, quam etſi digne laudare non va-
leo, tacere tamē omnino non poſſum, tam accepti
memor beneficij quã ſingularis gloriae tuae mira-
culo prouocatus. Quis enim tanto non ſuccum-
bat oneri, vel quem ingentis auſi aliquando non
pœniteat, ſi Panhormum laudibus extollere, &
eius gloriam verbis æquare contendat? Quia verō
ſemel conceptum verbum intra peſtoris clauſtra
continere non poſſum, tentabo facultate qua va-
leo, pauca de laude ipſius breuiter ſuccinctęque
per-

perstringere, vt ex hoc ipso appareat quanta sit lamentatione deffenda, quæ tantis fuerit dotibus gloriosa. Hæc ergo ciuitas in plano sita maris, ex vno latere crebris insultibus fatigatur, cuius tamē fluctibus retundendis vetus palatium quod dicitur Maris castellum, murósque multa turrijū densitate munitos opponit. Alterius verò lateris partem oppositam Palatium nouum insedit, mira ex quadris lapidibus diligentia, miro labore constructum, exterius quidem spaciosis murorum anfractibus circūclusum, interius verò multo gemmarum aurique splendore conspicuum: hinc habens turrim Pisanam thesaurorum custodiae destinata: illinc turrim Græcam ei ciuitatis parti quæ Khemonia dicitur imminentem. Mediū verò locum pars illa palatij quæ Ioharia nuncupatur, plurimū habens decoris illustrat quā multiformis ornatus gloria præfulgentē, rex vbi ocio quietique indulgere voluerit, familiarius frequentare consueuit. Inde per reliquum spacium variæ sunt circumquaque dispositæ mansiones, matronis puellisque & eunuchis, qui regi reginæque seruiunt ædificatæ. Sūt & alia ibidem palatiola multo quidem decore nitentia, vbi rex aut de statu regni cum familiaribus suis secretius disserit, aut de publicis & maioribus regni negociis locuturus proceres introducit. Nec verò nobiles illas palatio adhærētes silentio præteriri cōuenit officinas, vbi in fila variis distincta coloribus serum vellera tenuantur, & sibi inuicem multiplici texendi genere coaptantur. Hic

Panhormi
situs & de-
scriptio in
loco amœ-
no & fœ-
cundissimo
quæ allui-
tur pelago
Tyrrheno

multum
est in
vno
omni
tunc
aut
in
ab

Vel forte
exanthe
mata.

Sacellum
regium de
quo quid
annotari-
mus in præ-
fatione vi-
de.

enim videas amita, dimitaque, & trimita minori peritia sumptuque perfici: hinc hexamita vberioris materiae copia condensari. Hic diarhodon igneo fulgore visum reuerberat. Hic diapisti color subuiridis intuentium oculis grato blanditur aspectu. Hic * exarentasmata circulorum varietatibus insignita, maiorem quidem artificum industriam & materiae vbertatem desyderant, maiori nihilominus precio distrahenda. Multa quidem & alia videas ibi varij coloris ac diuersi generis ornamenta, in quibus & sericis aurum intexitur, & multiformis picturae varietas gemis interlucetibus illustratur. Margaritæ quoque aut integræ cistulis aureis includuntur, aut perforatæ filo tenui cōnectuntur, & eleganti quadam dispositionis industria, picturati iubentur formam operis exhibere. Porro ex ea parte quæ urbem respicit palatium ingressuris Capella regia primū occurrit, sumptuosi operis pauimento constrata, parietes habens inferius quidem preciosi marmoris tabulis decoratos, superius autem de lapillulis quadris partim auratis, partim diuersicoloribus veteris ac noui testamenti depictam historiam continentes. Supremi verò fastigij tabularum insignis elegantia cęlaturæ, & miranda picturae varietas, passimque radiantis auri splendor exornant. Sic ergo dispositum, sic ornatum, sic omnimodæ voluptatis gratia delibutum palatium, tanquā caput reliquo corpori, sic toti supereminet ciuitati. Quæ

trina partitione distincta, tres in se particulares, vt ita dixerim, cōtinet ciuitates. Quarum quæ inter extremas media collocatur, nobiliori ædificiorū structura præpollens, ingenti murorum altitudine ab vtraque dextra leuâque seiungitur, latitudinis parum habens, in longum verò spacio maiore porrecta: vt si quis duas æquales æqualium circuloꝝ minores portiones ad chordam vnâ cōiūgat. Hanc item tres viæ diuidunt principales, quæ totam eius longitudinē metiūtur. Harum media quæ Vicus marimoreus nuncupatur, & rebus occupatur venalibus, à parte superiori viæ coopertæ ad palatium Arabum, indè que ad inferiorem portam iuxta forum Sarracenorum directè protenditur. Alia quoque à turre Pisana per viam coopertâ ad domum Archiepiscopi iuxta maiorem ecclesiam, mox ad portam sanctæ Agathæ deinceps quæ per domos Maionis Admirati ad prædictū forum Sarracenorum pertransit, ibidem viæ marimoreæ cōiungenda. Tertia sanè ab aula regia quæ palatio subest, per domum dicti Sarraceni ad edes Syluestri comitis & capellam Georgij Admirati porrigitur, & inde ad propinquam vrbis portam obliquata deflectitur. At verò dextra pars ciuitatis à monasterio sancti Ioannis propè palatium in Khemonia constituti habens initium, muris vsque ad mare circumductis includitur. Pars autem sinistra ab ipsius item palatij confinio, ad castellum se maris extendens, ibidem finem sortitur, ingenti nihilominus murorum vallata cir-

cuitu. Spacium quoq; quod inter mediam ciuitatē
 & portum extenditur, vbi duæ reliquæ partes vr-
 bis conueniunt, Amalfitanorum continet vicum,
 peregrinarum quidem mercium copia locupletē,
 in quo vestes diuersi coloris ac precij tā sericæ quā
 de Gallico contextæ vellere, emptoribus exponun-
 tur. Quis verò præclaræ huius vrbs miranda ædi-
 ficia, quis fontium passim ebullientium suauissi-
 mam vbertatem, quis semper virentium arborum
 amœnitatem, aut aquæ ductus ciuium abundan-
 ter vsibus seruiens, satis mirari sufficiat? Quis
 inclytæ planitiei gloriam, quæ inter vrbs mœnia
 montesque, quatuor fere milibus patet, laude con-
 grua prosequatur? O beatam cunctisque seculis
 prædicandam planitiem, quæ intra gremium suū
 arborum fructuumque genus omne cōcluserit: quæ
 quicquid vsquam est deliciarum, sola prætendit:
 quæ voluptariæ visionis illecebris cunctos sic alli-
 cit, vt cui semel eam videre contigerit, vix vnquā
 ab ea quibullibet possit blandimentis auelli. Illic
 enim mireris vineas tam fœcundi cespitis vberta-
 te quàm præclari germinis generositate gaudētes.
 Illic hortos aspicias mirabili fructuum varietate
 laudandos, turrésque ad hortorum custodiam, &
 voluptatis opera præparatas: vbi & rotæ volubi-
 lis obsequio descendentes, itémque ascendentibus
 vrceolis puteos videas exhauriri, cisternásque
 adiacentes impleri, & inde aquam per riuulos ad
 loca singula deriuari, vt irrigatis areolis vegetetur
 & crescant citroli angusta breuitate contracti, &

cucumeres tractu longiore producti, melonésq; ad formam magis sphericam accedentes, & cucurbitę per arūdines connexas latius euagātes. Hinc si conuertas oculos ad diuersas arborum species, videbis mala punica vel acetosa, vel dulcia granis interius occultatis, exterius contra intemperie aeris duro cortice premuniri. Citros quoque triplici substantię diuersitate distingui, cum cortex exterior colore simul & odore caliditatis preferat argumentum: quod autem circa centrum est acetolo liquore frigiditatis prestat indicium: mediū verò inter vtrunque temperatius comprobetur. Videas ibi & lumias acetositate sua condiendis cibis idoneas, & arengias acetoso nihilominus humore plenas interius, quę magis pulchritudine sua visum oblectant, quàm ad illud vtilis videantur. Hęc quidem ab arbore sua etiam cum maturuerint, difficile cadunt, & nouis superuenientibus veteres cedere dedignantur. Nā & tertij anni pomaiam rubea, & secundi adhuc virentia, & presentis anni flores in eadem possunt arbore pariter inueniri. Hęc autem arbor continue iuuentutis pollens insignibus, nec fit hyemis sterili senectute deformis, nec ingruente frigoris asperitate frondibus spoliatur, sed virentibus semper folijs veris temperiem representat. Quid vero nuces amygdalę, aut ficuum diuersa genera, vel oliuas condiendis cibarijs, & lucernarum fouendis ignibus oleum ministrantes enumerem? Quid loquar siliquarū vaginulas & fructum ignobilem insipida quadā

Daſtyliſūt
caricæ ſi-
ue fructus
palmæ

Cánamel-
la vno ver-
bo dicitur
talis arun-
do, vnde
ſaccarum
elicitur.

dulcedine ruſticorum ac puerorum gutturi blan-
dientem? Mireris potius palmarum procera cacu-
mina, daſtylosque detonſe arbori ſummo vertice
dependentes. Quod ſi in partem aliam viſum de-
flexeris, occurret tibi mirandarum ſeges harundi-
num, quæ Canne mellis ab incolis nuncupantur,
nomé hoc ab interioris ſucci dulcedine fortiétes.
Harum ſuccus diligenter & moderate decoctus
in ſpecié mellis traducitur. ſi vero perfectius ex-
coctus fuerit, in ſaccari ſubſtantiam condenſatur.
Communes autem fructus & qui penes nos habé-
tur, his adiungere ſuperfluum exiſtimaui. Hęc
igitur breuiter perſtingendo deſcripſi, vt ex pau-
cis multa, ex paruis maiora, ſolliciti prudentia le-
ctoris intelligat, ſimulque vt quæadmodum di-
ctum eſt, liquidum fiat quantis lamentationibus
quantaque ſit opus copia lachrymarum, vt digne
ciuitatis huius calamitas defleatur. Viuas diu
Petre chariſſime diuque gaudeas, & de ſtatu regni
tuoque, vicarias prote literas mihi mittere non
graueris.

De Tyrannide Siculorum.

Em nunc eam me scripturū propono, quæ sui ipsius atrocitate satis abundeq; sufficeret, vel omnino fidē excludere, vel suspectā reddere veritatem: nisi certe in Sicilia nihil miraculi esset ea mōstra scelerum perpetrari, quæ potius tragædorū sint deflenda boatibus, quā historice veritatis ordine cōtexenda. nec enim alibi rotā fortuna torquet celerius, aut maiori mortalium ludit discrimine. Itaq; loci ipsius inhumanitas, corū quæ dicturus sum fidē faciet: eritque opere precium tam atroces quā repentinas rerū cōmutationes memoriæ tradere posterorum: vt qui fortunæ finibus alligati, suam ex rerum affluētia gloriā metiūtur, aliorū casu moniti, beatos se desināt prædicare: ne toties miseros rursus se clamitēt, quoties aut à dignitatis gradu deciderint, aut opimi acerui quomodolibet fuerit imminuti. Ad id quoq; nihilominus operā sum daturus, vt pauci quorū inter tot ac tanta pessimorū flagitia memorabilis fides enituit, meritis nunquam possint laudibus defraudari, perpetuisq; in æuū successibus virtutis gloria propagetur. Quæ sicut præclaris ab initio factis virēs, vt ita dixerim, enitescit, sic in posterum taciturnitate cōsenescēs elabatur. Ita fit vt gloria quā ingēti quisq; labore, summa industria, multisq; periculis sibi ipse pepererit, in breui fauillatim decidēs euanescat. Interest ergo multorū si qua fortiter acta sūt, ea posterorū cognitio;

Anthypophora præmunies fidem historiarū à loco.

Historiarū vis & utilitas.

ni transmittere. Hinc enim accidit, non solum
 viros fortes meritum laboris fructum percipere,
 verum totius quoque posteritatis commodo pro-
 uideri: praesertim cum ad virtutem plerunque
 liberi patrum prouocentur exemplo, patriæque
 probitatis velut quædam in filios transfusa scin-
 tilla licet in quibusdam sopita sit, & quasi præ-
 mortua, facile tamen hereditariæ virtutis memo-
 ria conualescat. Si qui vero suo opte ingenio ac na-
 tura perpetuandi nominis amorem conceperunt:
 ipsa tamen patrum recordatio, eorum foueat desi-
 derium, ac proposito robur adiiciat ad maturan-
 dum id quod sperauerint, eos utique faciens pro-
 ptiores. Hinc nimirum antiquitus Romani patrū
 domi conseruabāt imagines, ut antecessorum eis
 acta semper occurrerēt, puderētque degenerem se
 qui lasciuiam, ac turpi lāguère desidia, & ample-
 ctendæ virtutis quasi quandam necessitatem ha-
 berent præ oculis. Nec igitur inerti situ patiar eorū
 obliterari memoriam, quæ non sine multo-
 rum periclitatione nuper in regno gesta Siciliae
 partim ipse vidi, partim eorum qui interfuerant,
 veraci relatione cognoui. Non tamē id ago, ut om-
 nia bellorum discrimina, militumque cōgressus
 aut quid in singulis vrbibus oppidisve gestum fu-
 erit, sigillatim expediam: satisfecisse vi debor pro-
 posito, si qui laude digni fuerint eos non taceam:
 si maiora rerum momenta breuiter ac succincte
 transcurram, in his maxime quæ circa curiam
 gesta sunt occupandus.

Laudabile
 Romano-
 rum insti-
 tutum.

Breuis &
 credibilis
 narratio
 futura.

Rimum igitur satis cōstat quòd cū
 Rogerius comes Siciliae frater Ro-
 bertus Guiscardi ducis Apulie reb⁹
 excessisset humanis, Rogerius eius
 filius totam primū Siciliam ac par-
 tē Calabriae iure successione obtinuit. Postmodū
 vero cōsanguinei sui Gulielmi ducis Apulie mor-
 te cognita transiens in Apuliam, postquā vniuer-
 sis ciuitatibus ac principibus qui ei resistendū pu-
 tauerant, expugnatis, ad suum cuncta redegit im-
 periū: tandē ducatū suscepit Apuliae, minusq; ra-
 tus idoneum tantā ac tam late diffusam potētiam
 indignitate nominis coartari, regē se maluit appel-
 lari quā ducem, exindēque Siciliam regnū esse
 constituit. Placet autē, nec à proposito quidē dissi-
 det, de moribus eius pauca summam perstrin-
 gere, cum satis inciuile sit tanti viri mentione ha-
 bita, virtutem eius silentio præterire. Inter alias er-
 go naturæ dotes, quibus ingentis spiritus virum
 ipsa ditauerat, prōptissimus erat ingenio, nec vn-
 quam adeo sibi diffidens, vt de qualibet re consul-
 tus, vel modicam responsioni moram innecteret.
 Quoties tamen ad maiorum rerum examinatio-
 nē ventū erat, contracta curia non pudebat eū sin-
 gulorum prius opiniones audire, vt ex eis potio-
 rem eligeret. Siquid autem ei super eodem nego-
 cio subtilius aut examinatus occurrebat, suam vl-
 timus proferebat sententiam, ratione statim sub-
 iuncta cur hoc ei potissimum videretur. Cumq;
 vigilantissimus viri animus altiora semper appe-

Hūc Gu-
 lielmū suc-
 cessisse
 Guiscardo
 collige
 iure san-
 guinis. Is
 vero pri-
 mus est
 Guliel-
 smus.

Siciliae co-
 mitatus
 in regnū
 transit.

Rogerus
 primus
 rex Sici-
 liae.

tens, nullum inertiae segni ve ocio locum relinqueret, nihil tamē inconsulte aut ex præcipiti agere instituerat, ingentisque motus animi discretio temperabat adhibita: vt in consultissimi regis operibus nulla prorsus leuitas appareret: nec erat facile cognitu, vtrum ne consultius loqueretur, an ageret. Ingēs illi studiū erat, & præsentia caute disponere, & ex præsentibus futura sollicitè præmetiri: idque curabat vt nō magis viribus quā prudētia & hostes cōtereret, & regnū suum productis finibus ampliaret. Tripolināque Barbariā, Africā, Faxū, Capsiā, aliasque plurimas Barbarorum ciuitates multis sibi laboribus ac periculis subiugauit. Aliorū quoq; regū ac gētiū cōsuetudines diligentissime fecit inquiri, vt quod in eis pulcherrimū, aut vtile videbatur, sibi transumeret. Quoscūque viros aut cōsiliis vtilēs, aut bello claros compererat, cumulatim eos ad virtutē beneficijs inuitabat. Transalpinos maxime cū ab Northmannis originē duceret, sciretq; Francorū gentē belli gloria ceteris omnibus anteferri, plurimū diligendos elegerat, & propensius honorandos. Postremo sic iustitiæ rigore, vt nouo regno pernecessariū, studuit exercere: sic pacis ac belli vicissitudines alternare: vt nihil quod virtutē deceret omittens, neminem regū aut principū tēporibus suis parem habuerit. Porro quod quidā pleraque eius opera tyranni dāt, cumque vocāt inhumanum, eo quòd multis pœnas grauiores & legibus incognitas irrogauerit, ego sic existimo, virū vtique prudentē, & in omnibus circū spectum in nouitate regni ex industria sic egisse,

Tripolis
alia Africana,
alia Syriaca in
Phœnice.

Francorū
gloria.

vt neque flagitiosi quilibet de scelerū sibi possent impunitate blādiri, neq; bene meritos nimia seueritas absterret: quibus ita mitē se prēbuit, ne tamē ex nimia māsuētudine locus superesset cōtempui. Ac si fortē in quosdā durius animaduertisse visus est, quadā ad id necessitate cōpulsus intelligo. Nec enim aliter rebellis populi ferocitas cōteri, aut proditorū poterat audacia coerceri. Is vbi post multos labores ac pericula, pacē regno quoad viueret peperit in cōcussam: ingētes etiā thesauros ad regni tuitionē posteritati cōsulēs preparauit, ac Pāhorni reposuit. Exinde iā ocio quietiq; deditus, fausta q; se prole felicē existimans, filiis suis, Rogerio duci Apuliæ, Amphulsoque Capuę principi, in quibus verissima paternę virtutis reddebatur effigies, regni sollicitudinē participandā crediderat. Qui postea nō sine dolore patris incredibili, totiusq; regni luctu maximo, fati debitum agnouere, superstitē Gulielmo Tarētī prīcipe, quē vix pater eodē dignū principatu censuerat Huic igitur, quādo iā ali^o null^o supererat, regiū diadema pater inposuit, regniq; fecit participē. Nec multo post, ipse tū imēsis attrit^o laborib^o, tū vltra quā bona corporis exigeret vāletudo, reb^o assuet^o venerijs imatura senectute cōsūpt^o celsit in fata. Cui succedēs Guliel. ei^o fili^o quē adhuc viuens regē fecerat, palatiū ac thesauros obtinuit, regniq; curā suscepit. Eo tempore regnū Sicilię strenuis & pręclaris viris abundans cum terra marique plurimum posset, vicinis circumquaque gentibus terrorem

imulad
S. iustici
-struonq
222

Pāhornū
Sicilię caput
situ & opere
munificentissimū.
Liberi Rogeri 3.
Capua, insignis ciuitas Neapolis.

Mors Rogerij.
Gulielmus rex Sicilię filius Rogerij.

Gulielmi
ignavia &
peruersi-
tas.

Maio Ba-
rēsis cācel-
larius &
admiratus
sive thalaf-
siarchus.

incusserat, summaque pace ac tranquillitate maxi-
ma fruebatur. Verum breui temporis interiecto
spacio, sic tranquillitas omnis elapsa repente dis-
paruit, vt facile quidem ex hoc intelligas regno-
rum fortunam ac statum virtuti parere regnatiū,
tantūque regni cuiuslibet gloriam ampliari posse
non dubites, quantum in principe virtutis esse co-
gnoueris. Gulielmus enim rex cum patriæ solum
potestatis, non etiam virtutis hæres existeret, in tā
tam est primum efferatus amentiam, vt optimi pa-
tris acta contemneret, suaque industria curiæ statū
in melius reformatū pessum ire permetteret. Vn-
de & quos familiares pater habuerat, eos partim
condemnavit exilio: partim carcerum conclusit
angustius. Maionem quoque Barensem humi-
li ortum genere, qui cum primum in curia nota-
rius extitisset, gradatim ad Cancellariatus perue-
nerat dignitatē, magnū Admiratū instituit: mō-
strū utique, quo nulla pestis immanior, nulla ad re-
gni perniciē ac subuersionē poterat efficacior in-
ueniri. Nā ingeniū illi prōptum erat ad omnia, fa-
cundia nō dispar ingenio, simulandi ac dissimu-
landi quæ vellet summa facilitas: præceps in libidi-
nem animus, nobilium maxime matronarum
ac virginū concubitus expetebat, & quas honesti-
us viuentes audierat, earum vehementius pudici-
tiam attentabat. Dominandi quoque semel ac-
census desiderio, multa voluebat in animo, mul-
tis mentem fatigabat consilijs, & continuis sce-
lerum stimulis agebatur: sed æstuantis animi tem-

pestaté vultus serenitate celabat. Huic igitur maxima collata dignitate, totiusque regni cura & administratione commissa, in breui sic actum est, vt rex plenam verbis eius fidem adhibens, nihil alij cuiquam credere, nihil prorsus ab alio vellet audire. Ceteros omnes excludés, cum illo singulis diebus solus habebat colloquium, solus regni tractabat negocia, regis que animum quocunque libuerat inclinabat, cum falsa pro veris ingerens, tum adulationibus illius temeritatem demulcés. Subit inde spes animum, efficere velle & conari quod mente conceperat. visaque temporis adesse opportunitas, vt maturet consilium: & quem regnandi libido precipitem agit, moram omnem damnosam existimat. Nulla interim animo pax datur, nulla tranquillitas, omnia circuit, omnia præmetitur, omnia diligenter explorat, quo consilio, quibus artibus regnum obtineat. Multaque diu præcogitans, intelligit viros nobilissimos quibus adhuc regnum florebat Siciliae, suum impedire propositum. Præ cæteris autem ei metum incutiunt Robertus comes Lorotelli, regis consobrinus: Symon comes Polycastrensis, Ebrardus comes Squillacensis: quorum illi virtus haud dubia erat, sciebaturque fidem eorum nulla fraude, nullis vnquam præmiis corrupendam: nec si superessent incolumes, sperabat rem posse procedere. Visum ergo primum aliquid ad eorum machinari perniciem, in eoque sceleris sui primitias prælibare. Placuit etiam, & ad id totis viribus nitebatur, vt Hugonem archiepi-

Comes
Lorotelli,
Polycastrensis,
Squillacensis.

Hugo Pá-
hormita-
nus Archi-
episcopus

22

SICILIAE

scopum qui tunc Panhormitanæ præerat ecclesie, socium ac participem eius haberet consilij: cuius fretus auxilio ad id quod sperauerat maturius perueniret. Sciebat enim illum prudentem, prouidum, summæque virum esse industria, & ad quaslibet machinationes aptissimum. cæterum elati quidem erat animi, gloriæ cupidus, libidinique deseruiens. Huius primum Admiratus pedetentim pertentat animum, dehinc confidentius mentem aperit, propositi partem exponit, regnandi tamen dissimulat voluntatem. Nec difficile persuadet, vt amoto rege inutili, ipsi tutelę munus subeant, regnum pueris conseruantes incolume, dum pubertatis annos impleuerint. In hoc ambo consentiunt vt regem deponant, cætera Maio reticet, ne facti socium atrocitate deterreat, sperans si tutor possit fieri puerorum, nullius se decetero ad obtinendũ regnum indigere consilio. Dictum est præterea, quod ij iuxta consuetudinem Siculorum fraternę fœdus societatis contraxerint, seseque inuicem iureiurando astrinxerint, vt alter alterũ modis omnibus promoueret, & tam in prosperis, quàm in aduersis vnus essent animi, vnus voluntatis atque consilij: quisquis alterum læderet, amborum incurreret offensam. Hac inita societate, præfatus Archiepiscopus instinctu & cõsilio Maionis in familiaritatem regis admittitur, vt quicquid Admiratus regi suggereret, socij testimonio cõfirmaret. Dum hæc inter eos Panhormi versantur consilia, rex Pharium transire instituit, ac primo Messanã,

Siculi
fœdus.

dehinc paucis post dieb' Salernum proficiscitur. Cúmque ex diuersis Apuliæ & Terræ laboris partibus ad videndum regem proceres multi concurrerent, Robertus comes Lorotelli eadem ratione persuasus Salernum iter ingreditur. Cuius aduentu præcognito, sic erga comitem Maionis astutia regis animum immutauit, vt neque loquendi cū rege copiam impetraret, eoque non viso tristis iratúsque discederet. Ibi rex aliquanti temporis interuallo consumpto, paucisque nec dignis memoria gestis negociis, Panhormum rediens, deinceps ac si humanos horreret aspectus, inaccessibilem se præbuit: nisi quod Admirato singulis diebus, Archiepiscopo plerūque sui copiam faciebat, audiēs ab eis regni sui negocia non qualia erant, sed qualia ipsi proposito suo conformabant. Sub id temporis Anscotinus Cancellarius, & comes Symon cum magno exercitu in Apulia erant, vt Alamanorum imperatori, cuius aduentum fama prædixerat, obuiarent, simul & ne quid ibi turbinis accideret prouidentes. Omnia enim iam timoris ac suspicionis plena erant, nec satis liquebat qui Regis, quiue Admirati essent: ita in incerto ambiguoque res erat. Nam Admiratus per totum regnum ppositi sui multosiam habebat participes & fautores: eiusque nomē haud aliter quā regis ipsius ab oībus timebat. Eoque ipso spe subnixā regnādi cupiditas, actiores viro stimulos īgerebat. Scribit itaque cācellario vti Robertū comitē Lorotelli tāquā ad audiēdū regis īpiū, Capuā euocet: idque modis oībus agat, vt

Gulielmū
rex exclu-
dit amicos

Anscoti-
nus, Can-
cellarius.
Symon
Polycas-
trensīs,
Comesta-
bulus.

Infidiæ in
comitem
Lorotelli
consobri-
nũ regis.

eundem captum sub fida custodia Panhormum
trasmittat. Vt enim rex idem vellet, multis persua-
sionibus effecerat, asserens quòd ipse comes ad re-
gni subreptionem plurimum aspiraret, ipsũque
regnum ad se iure diceret pertinere: eo quòd Ro-
gerius rex auunculus eius in quodam testamento
suo præcepisse diceretur, vt siquidẽ Gulielmuseius
filius inutilis, aut parum idoneus videretur, Ro-
bertum comitem, cuius virtus haud dubia erat, re-
gno præficerent. Comes ergo acceptis literis Can-
cellarij, cognitòque per amicos quid fraudis intẽ-
deret, animaduertit eiusmodi sibi expedire consi-
lium, vt neque regis imperio contumaciter oblo-
qui videretur, & propositos sibi laqueos euitaret.
Itaque cum quingentis fere militibus optimè ar-
mis instructis Capuam veniens, extra urbẽ in pla-
no figit tentoria. Cancellarius vbi hunc venisse cõ-
perit, ilico denunciat ei, vt omisis militibus suis
ipse cum paucis in urbem veniat, velle se cum eo
secretè loqui, & regis aperire mandatum. Ad id
Comes, se urbem non ingressurum asserit, siquidẽ
Cancellarius exeat, paratum audire quicquid ex
parte regia sibi præceperit. At ille contra spem suã
Comitem dolos intelligens præsensisse, egressus
est ad eum, dicens voluntatem regis hanc esse, vt
vniuersos milites suos prout feudum suum exige-
bat, Boamundo comiti assignaret. Quod quidẽ
molestissimè Comes tulit, responditque indignũ
& contra consuetudinem esse, vt milites sui ducẽ
alium sortirentur: ac si ipse proditor, aut bello vi-
deretur

deretur inutilis. Cumque instaret Cancellarius, persuadens ut regie satisfaceret voluntati, adiecit comes, aut non sani capitis, aut proditoris istud esse mandatum. Ideoque se nullatenus id facturum. Sic inani spe delusus Cancellarius Capuam rediit, Comes in Aprutium iter conuertit. Nec multo post in exercitu inter milites Cancellarij & Comitis Symonis orta seditio eoque processit, ut in dominos quoque militum iniuria redundaret, multaque hinc inde verba mihi que discurrerent. Quod utrum industria Cancellarij factum sit, casu ve contigerit, parum constat. Verisimile tamen est Maionis intercessisse mandatum, ipsumque cancellarium in optimo comite non videntem quid crimini daret, in excitanda lite id habuisse consilij, ut inde maledicendi causam eliceret. Nam & super hoc literis curie destinatis, rem non tam verè quàm hostiliter expressit, & maiori Comitem quàm res exigeret criminatione pulsauit: dicens eum in exercitu crebras suscitare discordias, milites suos ad seditionem hortari: comitem etiã Robertum eius indicio propositas insidias effugisse, nuncios inter eos discurrere, nescio quid eos fouere propositi, satis periculose deinceps ei creditum iri exercitum. Hæc & huiusmodi plurima regi magnus Admiratus suggerens à Cancellario sibi transmissa, subiunxit, fidem plenissimam eisdem literis adhibendam. Nam se quoque dudum audisse quòd Robertus comes cū plerisque aliis contra regem cōspirauerat, comitemque Symonem eius

Seditio inter Cancellarium & Polycastrensium milites.

ipfius factionis eſſe participem, quod claris nunc
 apparebat iudiciis. Inde maturandum cenſet, vt e-
 mergentis mali periculum euitetur: ſero carnem
 putridam reſecari, cū vicinas partes corruerit. Id
 eo facilius regi perſuaſum, quod propinquos oēs
 conſanguineoſque habebat ſuſpectos. Comes igitur
 literis regiis citatur ad curiam, aliūſque in eius
 locum Comeſtabulus ſubrogatur. Sed eidem ve-
 nienti neque ſuam purgare licuit innocētiam, nec
 obiectis ordine iudiciario reſpōdere. Statim enim
 non ſine multa Maionis inuidia, captus & in car-
 cerē eſt retruſus. His eo modo geſtis, ita rex deinde
 ſuam omnibus auulſit præſentiam, vt per multū
 temporis ſpacium excepto Maione admirato, &
 Hugone archiepiſcopo nulli penitus appareret.
 Quæ res argumento fuit, vt à plerisque mortuus
 putaretur. Erant qui venenum ei ab Admirato di-
 cerent propinatum: nec erat difficile creditu, cum
 id eum machinari dudum audiſſent. Multi quoque
 cum ex diuerſis Apuliæ partibus veniſſent ad cu-
 riam, videndique regem prout conſueuerant, eis
 copia negaretur, certiffimos de morte eius rumo-
 res per totam Apuliam detulerunt, nihil heſitan-
 dum ſuper hoc quod fama prædixerat, aſſerentes.
 Tunc Apulorum inconstantiffima gens, liberta-
 tem adipiſci fruſtra deſiderans, quam nec adeptā
 quidem retinere ſufficeret, vt quæ nec bello mul-
 tum valeat, nec in pace poſſit eſſe tranquilla, ca-
 peſſit arma, ſocietates contrahit, caſtellis munien-
 dis operādat. Alij quia iā diuturnę pacis perteſum

Alius Co-
 meſtabu-
 lus vin-
 to Poly-
 caſtrēſi.

Rex mor-
 tuus credi-
 tur, vnde
 factiones
 ortæ.

erat, sola raptantur inconstantia. Alios prædæ spes trahit ad bellum: plerique ea ratione concitantur ad arma, quòd regis mortem censeant vindicandam. Multi tamen Admirati causam armis tuendam suscipiunt. Sic ybique re turbata tumultuque exorto, dubiis euentibus hinc inde sæpe confligitur. Comes Lorotelli plerasque maritimas occupat ciuitates. Imperator etiam Græcorum à Comite rogatus auxilium, spèque ductus recuperandi Apuliam, nobilissimos ac præpotentes viros cum maxima pecunia mittit Brundisium. In Terraverò laboris non minori turbine cuncta cerneret agitari, aliòsque ab rege deficere, alios stare cum rege. Robertus Surrentinus à Capuanis suscipitur, & hereditario ad se iure pertinentem occupat Capuæ principatum. Hæc ybi Panhormi cognita sunt, inopinata res Admirati paulisper animum conturbauit, non tamen vsque adeo vt vultum quoque sufficeret immutare. Nam in maximis quoque periculis ex industria dignitatem oris integram conseruabat: ne si quoties timendum erat, vultus id fateretur indicio, hostibus quidem spem ingerens, suis nihilominus metum incuteret. Quod ergo ratus est optimum in tanta perturbatione consilium, eos qui nondum rebellauerat, literis regijs suisque crebrius exhortatur, vt virtutis suæ memores cum proditoribus audacter dimicent, habitamque de se hæctenus opinionem ratam faciant, me-

Comes
maior
vultus
Maionis
vultus im
mutabilis

zuzigil muplody O. mōsteb onodan D ij

minerint virtuti prœmia, laudẽmq; proponi. Cõ-
 tra verò pœnas, & perpetuæ notam iufamiae pro-
 ditoribus irrogari. Apse interim Panhormi quoscũ
 que potest sibi conciliat, propositum suum eis de
 morte regis aperit, & censetq; hoc maturius peragẽ-
 dum, timens ne si forte rex id eum sceleris machi-
 nari perpenderit, crimine sibi maiestatis obiecto,
 capitali supplicio addicatur. Erat tunc Panhormi
 Gaufredus cõmes MõrisCaueosi, vir utrique sum-
 mæ liberalitatis, armis eximius, admodũque cõ-
 sulti pectoris: sed mobilis erat ingenij, fidei vacil-
 lantis, nouitates rerum semper exoptans. Huius
 opẽ Admiratus plurimũ sibi fore putans neces-
 sariam, ita cõmodissime sibi eũ allici posse perspi-
 cit, si prius odium ei regis inducat. Habebat autẽ
 ipse Comes oppida quaedã in Sicilia, Nothũ, Sclau-
 fanũ, Calatanissetũ. Sed Nothũ ceteris specialius
 diligebat. Nam idem castellũ tũ viroũ frequẽtia,
 tũ natura loci munitissimum erat, & defensionẽ
 locum præbebat aptissimũ. Primũ ergo regi Maio
 persuadet, vt hanc sibi munittonem accipiat, dicẽs
 nõ sine periculo eam à Comite possideri. Dehinc
 vbi comitem ex amissione oppidi fatis comperit
 indignatum, secreto eum ad se præcipit accersiri:
 iurat vltra quàm credi facile sit, hac de re se dolere:
 regique cùm hoc præciperet, plurimum restitisse,
 sed tantam hominis esse temeritatem, tantam in-
 saniam, vt neque cuiuspiam consilium iam ad-
 mittat, nec ab eo quod semel dixerit, qualibet
 possit persuasione deflecti. Quodque indignius

Comes
 mõtis Ca-
 ueosi.

Maio serit
 odia.

est, Salomonem etiam parum scisse cōmemorans, ipse cum sit mortalium istolidissimus sibi soli prudentiam, sibi virtutem ascribat. Præterea tyrannū hunc verius quàm regem, nescio quid sceleris in animo gerere, facile ex verbis eius posse conijci, si diutius regnauerit breui futurum, vt virorum nobilium paucos superesse cōtingat, qui nō aut supplicijs destinentur, aut carceri. Nec immerito, inquit, deteriora nobis contingerent: nam si quidem viri & non fœminis molliores essemus, si ratione vtentes, & non brutorum similes animantiū, huius tantæ pestis exitio dudum querelas eiusmodi sopissemus. Sed fortè ad interitū fata nos trahūt, & imminentis mali necessitas cæcitatē nobis inducit. Certe fatum hoc temeritas nostra est, quæ iam ad extrema nos periculorum adduxit. Tunc comes quid hæc sibi vellet oratio satis intelligens, subiungit in hac omnes opinione versari, quod absque ipsius Admirati consilio nihil omnino rex gereret, ideòque huius rei culpam penes eum esse qui regis insanias & tyrannidem publicare deberet: nec alienam in se criminationem trāsfundere, sed ad omnium vindictam singulos exhortari. Facile ei omnes obsequi, si voluntatem eius cognouerint: sese quoque ad primum eius imperium sanguinem regis hausturū. Ad hæc Admiratus Comitibus laudare prudentiam, virtutem ad cælū tollere, ipsumq; cœpit amplecti, referens ei quod Archiepiscopus alijq; quamplures in id cōsenserint, vt interfecto rege ipsum admiratum ei substituāt.

Admira-
tus callide
regnum
ambit.

Inde magis tentandi gratia, quàm ex animo subiungit, indignū se esse qui tanto regno præesse debeat: sanius sibi videri consilium, vt regis filius patri succedat. Sed & quo id animo dixisset comitē Gaufredum non latuit, responditque hoc se nunquam passurum. Nā de semine tyranni nihil vnquam nisi tyrannicum procreari, impióque patre genitos paternę quoque futuros impietatis hæredes. Hoc vnum se laudare, hoc velle, vt Admirato regia dignitas conferatur. Subinferente illo sic futurum, siquidē ipsi placuerit, Comes ei suū ad hoc spondet auxilium: & vt nutantem adhuc animum certiozem efficiat, illi se iureiurando astringit. Exinde iam Admiratus perpetrādo sceleri locum ac tempus quærebat idoneum, existimās comitem Gaufredum sibi per omnia fore subsidio. Comiti verò longe alia mens erat, aliudque voluebat in animo. Iam enim plurimos Barensum qui tunc Panhormi morabantur, ipse sibi iurare fecerat: erantque cum eo Symon Sangrensis, & Rogerius filius Richardi, pluresque alij nobiles & factiosi milites, per quælibet eum pericula secuturi, quibus indignū, turpe, miserūq; videbatur, vt cuius pater oleum Bari vendere cōsueuerat (sic enim dicebatur) eū regnare permitterēt. Sed neque displicebat eis regem interfici ob tyrannidē quam in viros nobiles exercebat. Erat autem hoc eorum cōsiliū, vt quū primum regē Admirat° occidisset, ipsi statim in eum tāquā interfecti regis ultores irruerēt, nec sua diuti° prodicione gauderet, regisq;

filiū maiorē natu patri substituerent heredē. Ita Comes aduersus dolos Maionis fraudulenter age-
 re instituerat: plurimum interim ipsi blandiri, ro-
 gare ne rem tantā negligēdo differret: paratos sem-
 per habere secum milites: p̄stolari de die in diē,
 vt admiratus quod proposuerat adimpleret. Vbi
 segnus eum videt rē gerere, tepidumque languē-
 re propositum, fidem suā illi suspectam esse, sibi-
 que parum credi certis colligit argumentis. Post-
 habito igitur de morte regis consilio, Maioni pa-
 rat insidias, & vel in p̄sentia regis, siquidē aliter
 non possit. eū sibi destinat occidendū. Quod qua-
 dā die nō secus ac prouiderat accidisset, nisi quod
 iam in palatiū percussoribus introductis, subito
 nunciatum est de partibus Apuliæ galeas aduenis-
 se. Ea re tunc ab incepto milites absterrete, Maio
 fortunę beneficio liberatus euasit. Comes autē vi-
 dēs id quod gestū erat celari nō posse (nā & multi
 milites cū armis viderāt introductos) pro tēpore
 consiliū capit, & cum Admirato secretū habens
 colloquiū, narrat ei ordine quid sibi acciderit, &
 quanta sit spe frustratus. Nā hodie inquit ad cu-
 riam optime venimus p̄parati, vltimūque vitæ
 tyrānus diē clausisset, nisi galea Callipolitana quā
 applicuisse audiuius, impedimento nobis fuisset.
 Admiratus autem frustra eum timuisse respō-
 dit. nam Callipolim totam ei iurasse, & vnus se-
 cū esse propositi. Eadē die suggestū est ei à plurib⁹
 amicorum, quod comes Gaufridus cum armis
 curiā eū interfectorius intrauerit. Quibus ille hæc
 omnia scire se dixit: suo totum id actum consilio.

Insidiæ in
 Maionē à
 Gaufrido
 comite
 Montis.

Buteria
oppid. ca-
pitur.

regi timēdum fuisse, non sibi. Interea iam incipiente turbari Sicilia, Bartholomeus de Garfiliato cum quibusdam alijs Buteriam occupat; locum utique munitissimum, & aduersus quoslibet obsidentium impetus prærupti montis beneficio facile resistantem. Ad quem plures alii confluentes, cœperunt ex agris finitimis prædam agere, loca vicina populari, cum plerisque potentibus viris societatem contrahere. Ea res Maionem ad vltimū fere desperationis compulit, adeo quidem vt incoeptum facinus necessario crederet differendum: nec aliter inualecentis mali posse dispēdium evitari: nisi regi ipsi dum adhuc ad debellandos hostes vires suppetunt, rem totam aperiat: alioqui totam Siciliam in breui defecturā ad hostes. Quod vbi regi cognitum est, primum negligendo rem distulit, dicens non tanti viros esse momenti qui perseverare audeant, vltro ab occupata munitione nūperime discessuros. Id enim regi consuetudinis erat, vt difficile palatio vellet exire: sed vbi necessitas eum compellebat egredi, quāta prius torpuerat ignavia, tanto deinceps impetu, non tam audacter quā in discrete ac temere raptabatur, quāti sibi se periculis obiectur^o. Nec quid sibi, quid aduersę parti virium esset attēdebat, par an impar hostes adoriretur parum sollicitus. Mox vbi comperit eos qui erāt Buterię ab incoepto nolle desistere, sed acrius vrgere propositum, comitem Ebrardū ad eos legatum mittit, vt sciscitetur ab eis quo consilio, qua mente castellū suum occupauerint, quid

Ebrardus
comes.

quid se deinceps acturos existiment. At illi non aliter id se dicturos respondent, quam si comes eis iureiurando se obliget, vt quicquid ei dixerint, ipse regi seriatim exponat. Prestito deinde quod petierant à Comite sacramento, dicunt se contra regem nihil agere aut egisse, sed eo duci consilio, vt Maionis Admirati, & Hugonis Archiepiscopi prodicionem detegant, impediântque propositum: quos aduersus regem certissime nouerant conspirasse, ipsumque Maionem ad regnum totis viribus anhelare. Vltro se Panhormum ad regios pedes venturos, si de proditoribus supplicium sumptum audierint. Cùm igitur hæc omnia comes Ebrardus, vt erat incorruptæ vir fidei, nõ tã efficaciter quam audacter ad regis pertulisset notitiam, rex primùm nouitate rei attonitus mirari cœpit, dehinc inhumanum ratus vt crederet eum sibi mortem moliri, quem tanta sublimauerat dignitate, quicquid ei Comes dixerat, retulit Admirato, subiungens nũquam se de illo tale quippiam crediturum. Admiratus exinde Comitem Ebrardum suspectum habens, atrox in eum odium exercebat, sed id prudenti dissimulabat consilio, donec vltioni tempus congruum inueniret. Interim comes Gaufridus Buteriam transfugit, per aliquot castella sua militum relicto præsidio. Tunc vero Panhormi tumultus ingens exoritur, vbique ciuitatis timor & indignatio, tota plebs aduersus Maionem fremmit, ac murmurat. Comitem Symonem iniuste captum, omnes vnanimi voto deposcunt.

Polycar-
strensis li-
beratur
vinculis.

Buteria ob-
fidetur à
rege & re-
cipitur.

Anscoti-
nus cancel-
larius in
carcerē mis-
sus obiit.

Admiratus autē videns murmur inualefcere, nec iam facile posse compesci, nisi plebis satisfiat desy-
derio, persuadet regi vt comes Symon extrahatur
de carcere. Quo ad iussionem regis educto, ita su-
bito status ciuitatis immutatus est, vt cum eo pax
& tranquillitas vrbi reddita videretur. Rex itaque
vt in tanto necessitatis articulo nullum videt su-
peresse locum ignauit̃, nec dilationis causam ido-
neam, vix tandem instinctu Maionis educit exer-
citum, Buteriam obsidet. vbi nisi comitem Symo-
nem secum duxisset, non parum fuerat temporis
consumpturus. Cum igitur aliquādiu castellum
totis viribus oppugnasset, oppidani vero nihilo-
minus audacter ei resisterent, & ad deditiōē eos
cogi fere iam impossibile videretur, demū horta-
tu & consilio Comit̃ Symonis res est in trāfacti-
onem deducta: Comit̃que Gaufr̃do, & sociis e-
ius ab Admirato, Archiepiscopo, ac plerisque
comitibus in animam regis iuratum, quod eos
rex incolumes libere ac secure & absque impedi-
mēto extra regnū suū ire permittēret. Sic oppido
recepto, totāque iā quiescente Sicilia, paucis post
diebus Messanā proficiscitur, in Apuliam trāsitu-
rus. Eodem tēpore Cancellarium ad curiā veniē-
tem comes Symon instigante Maione multis pul-
savit criminibus. Qui cum singulis audacter se di-
ceret responsurum, suis ei allegationibus vti non
licuit. nam captum subito, damnatumque car-
cer excepit. vbi etiam post aliquot annos diem
vitæ clausit extremum. Rex itaque Pharum trās-

iturus Comiti Gaufrido qui parata iam naui, caeterisque ad transfretandum necessariis Messanæ morabatur, transitū interdici præcepit, & ipsum vsque ad reditum suum diligenter obseruari. Multiplicato dehinc exercitu Brundisium venit, vbi cum Græcis conflicturus, ad pugnam iubet milites expediri. Græci vero vbi comitis Roberti, cuius præstolabantur aduentum, vident se defraudatos auxilio, quod vnicum restabat consilium, fortunam eligunt experiri. Anceps in principio pugna fuit: inde Græci non valentes amplius hostiles impet^o sustinere, fusi cæsi que sunt. magna pars eorum cum ducibus suis Panhormum trāsuecti. Ea rex potitus victoria, Barum traducit exercitū, ibique populum eiusdem vrbs inermem obuium habet, vt sibi parcatur orantem. At ille castelli sui quod à Barenibus dirutum erat minas aspiciens, Iusto, inquit, vobiscum agam iudicio: & quia domui mee parcere nolulistis, certe nec ego vestris sū domibus parciturus. Vos tamen omnes libere cum rebus vestris abire permittam. Dantur ergo eis duorum dierum induciæ: vt interim exeuntes omnia sua secum asportent. Quod vbi factum est, muris primum æquatis solo, totius infecutum est excidium ciuitatis. Ita præpotens Apuliæ ciuitas, fama celebris, opibus pollens, nobilissimis superba ciuibus, ædificiorum structura mirabilis, iacet nunc in acervos lapidum transformata. Huius rei fama comitem Robertū aliosque qui rebelles extiterant, valde perterruit:

Brendisiū
vrbs ex A
puliæ pri-
marijs.
Guljel-
mus rex
Græcos
vincit Brē
dusij.

Barum A-
puliæ ciui-
tas excin-
ditur & æ-
quatur so-
lo à Gul-
elmo.

præsertim cum viderent de totius Apuliæ ciuitari-
 tibus ad regē omnes cōfluere. Nec iam facile tātis
 erat viribus resistendum: omnemque spem veniæ
 crudelitas regis excluserat. Relictis ergo castellis,
 oppidis, vrbibusque quas possederant, multi re-
 gni terminos exierunt. Plerique cum comite Ro-
 berto in terram Aprucij transfugerunt. Robertus
 Surrentinus Capuę princeps cum nihil sibi fuga
 tutius comperisset, per terrā Comitis Richardi de
 Aquila secure transiens, in transitu fluminis ab
 eodē capi iussus, regique traditus est. Quē Ad-
 miratus Panhormi non multo post in vincula cō-
 iectū, oculis fecit priuari. Eo facto comes Richar-
 dus cum regē antea plurimum offendisset, gratiā
 eius promeruit: sed nec infamiæ notā penitus cui-
 tauit. Nam à multis crimini datum accepi, quod
 idem dominum suum summę nobilitatis ac man-
 suetudinis virum, cui sacramentū quoque fidelita-
 tis præstiterat, turpiter prodidisset. Rex autē Gre-
 cis deuictis, fugatoq; Comite Roberto, reliquos
 hostes suos persequēs, cum omnes ante faciē eius
 fugitarēt, totius Apuliæ ac Terrę laboris tumul-
 tum compescuit. ac demum prospere gestis om-
 nibus Pharam transiens Panhormum redijt. In-
 terea Comes Gaufredus cui Phari transitus inter-
 dictus fuerat, suadēte Maione priuatus oculis, car-
 ceri datur. Comes Symon qui Polycastri reman-
 serat, ob idem accersitur ad curiam, vt quam pri-
 mum venerit capiatur. Sed in ipso procinctu
 itineris felici morte præuentus est. Præterea

Robertus
 Capuę
 princeps
 captus ex-
 ocularur.

Comes de
 Aquila.

Gaufre-
 dus comes
 exocula-
 tus & vin-
 ctus.

Polycastrē
 sis mor-
 tuus.

comes Gulielmus Alesinus, & Comes Boamundus Tarsensis, cum pluribus alijs Panhormi iam in vinculis tenebantur, inter quos erat & Robertus Bouensis Comitis Ebrardi, vt ferebatur, auunculus, vir quidem armis strenuus, sed parum habens fidei, quem Francorum rex ob proditionem quam ibidem perpetrauerat, ad tempus iusserat exulare. Filij quoque ducis Rogerij, Tancredus & Gulielm^{us} nobilissima matre geniti, ad qua^m dux ipse consuetudinem habuerat, intra palatij septa seruabantur inclusi. Necdū tamen Maionis quiescit animus, aut nefandum cessat propositum, cū tot præclaris ac nobilibus viris carceres plenos aspiciat, quorum aliis oculos fecerat effodi, alios cædi fustibus, quosdam in teterrimis locis cū serpentibus habitare. Vxores quoque ac filias eorum e domibus suis abstractas diuersis clauferat in locis: aliásque suæ deseruire libidini, alias inopia cogente venalem passim formam compulerat exhibere. His omnibus proditoris rabies expleri non potest: nihil actum putat, quia Comitem Ebrardū superesse videt incolumē. Sed neque satis scit quid tanto viro criminis possit intendere, cuius fides omnibus euidenter apparet. Iam tunc ergo omnia Comitis facta dictaq; subtiliter explorat, vt detrahēdi causam inueniat. Cū ergo quadā die Comes cum paucis venatum exisset, Admiratus ilico Regem adit, nunciátque Comitem Ebrardum absq; licentia curiæ cum multitudine militum recessisse: rebellandi hoc esse satis euidentis argumentum,

eū, siquidē abire libere possit, multos eiusdē pro-
positi socios habiturum, suadetque missis absque
dilatione nunciis comitem ex itinere reuocari.

*Comes autem regis mandatum audiens, omiſſa
venatione redit Panhormum, subitoq; vocatus ad
curiam, ibidem retentus est & in vincula cōiectus.*

*In comitē
Ebrardū
crudelitas* Cui primū effossis oculis, non multo post Admi-
ratus linguā quoq; fecit abscindi. Iamque viris for-
tibus quoscūque sibi timendos Admiratus puta-
uerat, aut captis, aut in exilium cōpulsis, totius re-
gni tumultus quieuerat. Videns autem Maio su-
peresse iam neminem, qui suæ possit vel audeat cō-
tradicerē voluntati, ad perpetrandum quod neces-
sitate cogente distulerat, facilius rursus accingi-
tur. Sed ita facillime sperat id posse fieri, si populi
prius amorem sibi conciliet, si propinquis & affi-
nibus suis maximas regni cōferat dignitates, quo-
rum aduersus nobilitatis superbiā sese tueatur au-
xilio. Symonem ergo Seneschalcū maritum foro-
ris suæ toti Apulię ac Terræ laboris magistrū ca-
pitaneum præficiens: Stephanū quoq; fratrem suū
Stolij constituit admiratum. Ipse interim indigen-
tibus multa largiri, omnibus præbere se facilem,
legatos vndecunque venientes plurimū honorare
in animum induxerat. Strenuos bello milites Lon-
gobardos ac Trāsmōtanos indifferenter plurimis
sibi largitionibus alliciens: clericos quoque ma-
gnis sepe promouebat honoribus, prout cuiusq;
dignitas exigebat. Ita modis oībus sollicitus erat,

*Maio suis
honores
confert.*

terpellandi hoc esse fuit eiusdem arguendum

vt nihil omitteret quod ad alliciendum plebis animos utile videretur. Dum hæc in regis perniciem præmoliens Admiratus callide suum occultaret propositum, regnum aliquandiu visum est quiescisse, nisi quod comes Robertus Terram Aprucij, vicinasque partes Apulię crebris adeo fatigabat incursibus, vt in Apulia necessario teneretur exercitus, vbi varijs est sepe pugnatu euentibus. Richardus de Mădra comitis Roberti comestabulus, interim cum episcopo Terino captus est, & Panormum deductus. Per idem tempus cum imperatore Gręcorum fœdus initum est paxque firmata. Gręci Constantinopoli dimissi, qui post Brūdusinum bellum in vinculis tenebantur. Iam itaque omnem rei difficultatem Maio superauerat: iam ad id peruenerat potestatis, vt non tam admirati quam regis videretur præditus dignitate. Iam regis ipsius aperte prædicabat insanias: iam stultitiam eius publice deridebat: & siquid tyrannicum aut inhumanum rex eo suadente præceperat, velut innocenti cuiquam oculos orui, linguam abscindi, vel aliquid talium perpetrari, ipse sua postmodum auctoritate prohibebat id fieri, dicens non omnia quę tyrannus inconsulte aut delirando iusserit, statim effici oportere. Alioqui innocentium vitam periclitari sepiissime. Nam ad hoc nitebatur vt in regem plebis exasperaret animos, & omnium ei conflaret inuidiam. Eam plerique causam fuisse existimant, vt idem Africam à Sarracenis capi permitteret.

Pax cum
Gręcis.

Maio regi
cōstat in-
uidiam.

Masmudo
rū rex po
tentissi-
mus.

Gaitus Pe
trus Eunu
chus.

Cum enim in partes Hispaniæ misso Stolio, Mas-
mudorum rex potentissimus Africam obsedisset,
idque nunciatum esset in Sicilia, placuit ad au-
xilium Africae Stolum reuocari: cui tunc præerat
Gaitus Petrus eunuchus: isque sicut & omnes eu-
nuchi palatij, nomine tantum habitusque Christia-
nus erat, animo Sarracenus. Erant autem galeæ cir-
citer clx. Quæ cum ex Hispania redeuntes è sta-
tionibus Masmudorum possent iam conspici, cœ-
perunt milites qui Africae erant, resumptis animis
clamorem tollere, insultare hostibus, & venientes
galeas ostendere. Contra verò Masmudorum rex
inopinato galearum aduentu perterritus, intra ca-
stra cogebat exercitum, qui tamen præ sui magni-
tudine regi vix poterat. At ybi iam terræ Stolum
propinquabat, ingens in vrbe cum lætitiâ militū
clamor exoritur: & siquidē vt arbitrabantur, Sto-
lium ex vno latere, ipsi apertis portis ex alio in ho-
stes irruerent, ea die victus fususque Barbarorum
cessisset exercitus. Sed secus actum est. nam Gai-
tus Petrus magister Stolij totum id præuidens, cū
iam plerique vela deducerent, vltro mirantibus
cunctis in fugam conuersus, carbasa ventis expo-
suit. Cæteræ quoque galeæ fugientem ducē, pro-
ut quæq; poterat, sequebantur. Barbari verò quos
proditoris dolus non latuit, lx. galeas armantes
quas ad terram metu Stolij prius eduxerant, per-
secuti sunt ilico fugientes. Septē galeæ captæ sunt
à Masmudis: reliquæ turpiter miserè que re gesta,
in Siciliam peruenerunt. Ea res & Barbarorū ani-
mos

mos plurimum extulit, & obsessis desperationem incussit. Nam & pauci quidem, sed inuicti bello, milites erant, & cibi premebantur inopia. quicquid tamen in tanta rerum angustia virtus poterat, effecerunt. Nec enim solum tantæ multitudinis creberrimos impetus viriliter sustinebant, sed & singulis fere diebus egressi, Barbarorum proturbabant exercitum, non nisi post multam stragem hostium reuertentes. Rex itaque Masmudorum consumptis omnibus quæ ad obtinendam urbem sibi crediderat expedire, iam obsessorum militum audaciam considerabat attonitus, eorumque virtutem & constantiam mirabatur, & nullis urbem iam sperabat posse viribus expugnari, vltroque, nisi famis intolerantiam perfugarum indicio cognouisset, ab obsidione amoturus erat exercitum. Sed vbi contra consuetudinem humanam nec equis iam parci, nec à canibus, aliisque immundis animalibus abstinere cognouit, coepit milites ad deditioem hortari dicens, frustra suam eos indigentiam occultare, quæ patiebantur sibi non esse incognita. Sicilia nihil venturum auxiliij. nam se literas eunuchorum palatij nuperrime recepisse, quibus rei veritatem plene didicerat: denique nihil spei reliquum esse, vt euasuros se putent, sed eorum virtuti velle se parcere, & si quidem regis Siciliae tyrannidem metuentes secum morari maluerint, largissima eis quotquot fuerint stipendia se daturum. Sin autem in Siciliam redire præelegerint, datis quæ sufficiat nauibus liberum eis

Africa ar
tissima
obsidio.

Durissimum telum
est fames.

transitū permittēdum. At illi super hoc habentes consilium, paucorum dierum inducias petiere, vt misis in Sicilia legatis postularēt auxilium: quo non impetrato, tum demum cōditioni starēt propositę. nec id ipsum eis negatum est. Sed cū eorum nuncij Panhormū venientes vrbs suę periculū & famē exponerēt, oīa iā se passos quæcūq; summa necessitas indixisset, peterētque frumentum saltem eo transmitti, nihil tamen multis persuasionibus effecerūt. Nam Admiratus falso regi suggesserat, frumentū Africę quod per totū annum sufficeret, se iubente fuisse repositum: foris autē publicē prædicabat in ea regem esse sententia, vt diceret si caperetur Africa nihil se damni passurū: eaque ciuitatem plus oneris sibi esse quā honoris, cū in stipēdijs militum, alijsque ad vrbs tuitionē necessarijs maximos quidem sumptus faceret, vnde nihil vnquam emolumentis speraret. Hoc autem ab Admirato sicut dictū est, eo fiebat animo, vt insani capitis esse regem ostenderet: qui nobilissimę ciuitatis amissione regnū suum mutilari iacturā non duceret, cum eidem posset facillime subueniri: nec animaduerteter rei turpitudinē, aut quod inde Sicilię periculū immineret. Igitur vbi Africę cognitū est legatos elusos esse, cum iam nihil sperarēt auxiliij, sed neque fames vltra poterat sustineri, prius oblate conditioni stari placuit: ac tum demū Mas mudis vrbe tradita, acceptisq; nauibus quæ ad transfretandum sufficerent in Siciliam transferūt. At verò Maionis propositū amplius tegi non po-

Masmudis
Africa tra
dita

terat, aut diutius occultari: nec erat dubiū quin regnādi libidine traheretur: nemo tamen tam in pie machinationis index erat: nemo tā apertā proditio- nem audebat regi detegere. Sciebant enim oēs id eum minime crediturum, memores quid inde comiti Ebrardo, alijsque quā plurimis cōtigisset. Prælegerant ergo silere quā subire periculum, attonitique rei exitum expectabant. Iamque totā fere Sicilia varijs super hoc dissonique rumores impleuerant: passimque vulgatū erat Admiratū dia demata quēdā, aliaque regis insignia que sibi præparauerat, multis familiaribus suis ostendisse: nec deerant qui reginam hæc ei de palatio dicerēt trāsmis- sisse. Nam & eius consensu totū hoc fieri, eāque Maioni putabāt inhonesti contractu fœderis obligatā. Plerisque falso videbatur id dici. Alij quoque nihilominus asseriebāt notarium Matthæum Maionis familiarē Alexandro papæ qui tunc Romanę præsidebat ecclesiæ, multam pecuniam detulisse: idque consilio & ope Iohannis Neapolitani, qui vnus erat cardinaliū, ipetrasse, vt amoto rege Sicilia, Admirat' in eius locū succederet, ad exēplū cuiusdā regis Frācorū cui deposito, eo q̄ inut- lis videret, Romanus pōtifex Pipinū Caroli patrē substituit. Hęc & huiusmodi plurima totus iā tri- uiatim populus loquebatur. Quidā in ipso pala- tio regē gladio feriēdū, multi claudendū in mona- sterio prædicebāt. Erāt & qui in aliquā insularū cre- derēt deportandū. Hęc eadē in Apulia iā diuulga- ta erant, omniūque mentes a duersus Maionem

Alexāder,
Pap.
Childeri-
cus stupa-
dus regno
Frāciæ ex
actus coa-
ctus se mo-
nachum
profiteri,
cuius loco
fauore &
beneficio
Papæ Ro-
Pipinus
est inun-
ctus. An-
no salut.
humanæ.
750 & re-
gni Fran-
cię. 331.

Melfenses
in Maione
rebelles.

Coniurati
in Maione

Andreas
de rupe ca
nina.

indignitas rei cōmouerat. Melfenses igitur qui pri-
mis semper consueuerāt rumoribus excitari, de-
cernunt in primis, vt nulli deinceps Maionis man-
dato pareant, nec in vrbe sua quemlibet eorū reci-
pianť quos Apuliæ capitaneos idem præfecerat.
Comites etiam aliique viri nobiles, quibus præci-
pue Maionis erat suspecta potentia, consilio super
hoc habito sibi inuicem iurauêre, quod Maionis
mortem totis viribus totoque studio perquirerêť,
neque parêrent deinceps curiæ, aut ab ea societate
discederent: nisi prius illum aut interfectum esse
cognoscerêť, aut extra regnum fugissêť. idemque
iurandū proposuerant per totum regnum vel à
spōtaneis accipere, vel ab inuitis nihilominus ex-
torquere. Iamq; multę ciuitates oppidãq; quãplu-
rima eorum se societati cōiunxerant. Circuibant
ergo totã Apuliã ac Terrã laboris cū ingenti mili-
tū multitudine, vt vniuersos sibi iurare cōpellerêť.
Erant autē in ea societate comes Ionathas, comes
Richardus de Aquila, comes Rogerius Acerran^o,
aliq; comites ac potêtes viri: cū quibus erat & co-
mes Gilbertus cōsanguineus reginę, cui rex nuper
ex Hispania vocato Grauinę dederat comitatum.
Marius quoque Burrellus vir eloquentissimus
Salerni habita oratione ad populū, satis efficaci-
ter perorauit, maximeque patri ciuium persuasit;
vt comites reciperêť, in eumque modū quo & ipsi
iurauerāt sacramentū eis præstarent. Per idē tēpus
Andreas de Rupe canina, qui tūc in Cāpanię par-
tib^o exulabat, vidēs tãto schismate regnū distrahi,

congregatis militibus Aquinū cepit, oppidoq; sancti Germani, quod Casino monti subiacet, occupato, dehinc Aliphias vsque pertransiit. Sed paulopost ab eisdem ciuibus qui eum sponte receperant circumuentus, cū paucis militum suorū vix euasit, tutiusq; potuerat vrbes hostiū expugnare, quàm expugnatas deserere. Interim dū in hunc modum Apulia turbaretur, adhuc Sicilia quiescebat, nec vllis agitabatur tumultibus. Licet enim vtraq; gēs infida, mobilis, pronaque sit ad quodlibet facinus perpetrandum, Siculi tamen cautius dissimulando celant propositum, & quos oderūt blandis adulationibus demulcent, vt improuisi ledant atrocius. Sed nec in Sicilia quenquam Admiratus reliquerat, cui ad audendum animus superesset. Nam comes Syluester hominum timidissimus, quanquam Apulorum cōsiliū approbaret, quibus etiam sese modis omnibus spondebat futurū auxilio, suam tamē nullis audebat indicijs detegere volūtatē. Comes etiam Rogerius Creonensis, cuius filiam Maio virginitate priuauerat, iniuriam suam patienter dissimulās, vindictam Apulis referuabat. Admiratus vbi contra spem suam animaduertit comitum vires in immensum excrescere, primum Amalfiam, Surrentum, Neapolim, maritimas ciuitates quæ nondum defecerant: dehinc ex altero mari, Tarentum, Hidruntum, Brundusium, Barolum, literas ex parteregis transmisit, admonens vt nullis mouerentur rumoribus, neque falsis comitum vanisque

Siculorū
natura &
Apulorū.

Comes
Syluester.
Rogerius
comes
Creonēsis

Stepha-
nus Stoli
admiratus
frater Ma
ionis.
Symō ma-
ritus foro-
ris Maio-
nis.

Calabria
Matheus
Bonellus
amicissi-
mus Maio-
ni.

sermonibus crederent, aut se proditorum turbæ
miscerent. Sed eò res deuenèrat, vt regis literas ne-
mo susciperet. dicebatur enim per manus prodito-
ris eas fieri, neque regis in eisdè, sed Maionis ex-
primiti voluntatem. Stephanum quoque fratrem
suum, qui militibus in Apulia præerat, vt comi-
tis Roberti crebros impetus sustineret, sæpius ad-
monens hortabatur, vt amplioribus stipendijs mi-
litum sibi mentes alliceret, eosquetam munerib⁹
quàm promissis ad resistendum comitibus inui-
taret. Nam Symonem seneschalcum in quoddam
munitissimū oppidum se receptare comitum ti-
mor compulerat. Placuit etiam Maioni Mazariè-
sem episcopum Melphiam mitti legatum, vt ciui-
um animos mitigaret, & eorum indignationem
compesceret. At ille nō solum ab incepto Melfen-
ses reuocare non studuit, verum etiā amplius eorū
mentes exasperans, plura de proditione Maionis
& atrociora quàm audissent eis narravit. Sed &
Calabria iam ingruentibus Apulię procellis qua-
ti cœperat, cuius atea fides difficillime cōsueuerat
vacillare. Ea res Admirato plurimum terroris at-
tulit, visumq; est mature talem eo mitti oportere
legatū, cuius facile persuasionibus fides habeatur
à Calabria. Huic autē legationi neminē magis quā
Mattheum Bonellū putabat posse sufficere. Nā &
genere nobilissimus integreq; apud omnes opi-
nionis erat, & eū plerique nobiles viri Calabrię
propinquitatis linea cōtingebant. sed & eū Admi-
ratus nō aliter quā filiū diligebat. Vidēs enim cū-

dem adhuc ætate iuuenē, vt qui prima lanugine
 genas vestiret, summe nobilē forma pulcherrimū
 corporis præstātem viribus, vltra quā id ætatis ex-
 igeret, optimā quoque terrā in Sicilia possidentē,
 filiam suā adhuc paruulam illi desponderat. Idem
 verò militibus multa largiens, omnibusq; se præ-
 bēs affabilē, & in equestribus ludis quæ vocāt ha-
 stiludia, nemini posthabēd^o militū sibi gratiā ma-
 gnūq; nomē pepererat. Ceterū inconstās erat ani-
 mo, facilis à proposito resilire: quod persuasum es-
 set audax promitterē, vbi ad rē ventū erat, tepidi-
 or. Is autē cuiusdam filię regis Rogerij spurie, quę
 Hugonis comitis Molisini yxor fuerat, forma cap-
 t^o, desposatę sibi puellulę eo quod ignobilis esset,
 cœperat nuptias abhorrere. Sed & hoc molestissi-
 me ferabat, quod Admiratus recognita palatium
 eius de Comitissę diligētius custodiri præceperat,
 vtriusq; votū impediēs. Cū igitur legatione susce-
 pta Pharū trāsisset, & quibusdā potētibus viris Ca-
 labrię qui ad loquendū ei cōuenerāt, aduētus sui
 causā exponeret, Maionis innocētiā modis omni-
 bus asseuerās, Rogerius de Marturano, qui tūc in
 Calabria magni nominis erat, omniū qui aderāt vi-
 ce respōdit, satis superq; se mirari, quo cōsilio ad id
 temeritatis deuolui potuerit, vt nefādisimi p̄dito-
 ris mādātū exequēs, cōtra omniū opinionē cū ostē-
 dere velit innoxiiū, adeoq; causā Admirati tuendā
 susceperit, vt eiusdē cōspirationis nō imerito par-
 ticeps estimet. Nā alios inquit Maionis deliramē-
 ta sectari, eiusq; negocijs ac scelerib. imisceri equi-

Hastilu-
dia ludi
equestres.

Rogerij
Marturani
prudētis-
sima respō-
sio ad Bo-
nelli lega-
tionem.

ore tulerim animo, nec tanta dignum admiratione crediderim. Quosdam enim tenue patrimonium & rei familiaris angustia cogit honestate negligere, dū suam quolibet pacto tolerabilem faciant egestatem. Alios obscuritas generis altum aliquid sperare non sinit, eoque miseriae traducit, vt potentioribus adulando deseruiant, summam beatitudinem æstimantes, si possint vel nobiliū pedibus inhærere, eoque pacto quibuslibet se non vereantur obiectare periculis, nec vllius reatū sceleris pertimescant. Differunt item ab his, sed non dispari laborant insania: qui cum ignobiles sint nullaque genus virtute redimant, sublimia tamē sperare præsumunt, potentium virorum patrociniā multis emētes periculis, vt abiecti generis possint ignominiam diffiteri. Plerique nobiles criminosis actionibus bonam famā demeriti, fas & nefas æqua lance trutinant, nihil se deinceps sperantes acturos, quo possint semel inflictam notā infamiae propulsare. Nonnulli quoque de proditorum semine procreati, patrum eligunt sequi vestigia. Eiusmodi quidem homines haud indigne ferendum est Maionis parere mandatis, eiusque limina frequentare. Te vero summæ nobilitatis & integerrime famæ iuuenem amplissimis ditē patrimonii, nulla permittit ratio lucris turpibus inhære. Præ oculis habe qui te parentes genuerint, & omnem tibi delinquendi viam obstructam intelliges, aspernandique sceleris necessitatem indictam. Certe si neminem videres proditoris huius
obuia

obuiare sceleribus, tu saltem nobilitatis quam idē atrocissime persequitur, vindex esse debueras. Nūc autem cum omnes aduersus eum vnanimiter mo- ueantur, tu solus eundem prædicas innocentem? Cuius dum asseris innocentiam, suspectum te facis: verendumque tibi ne famę dispendium ac lesionem incurras. Quis enim eo putandus nocentior, qui bonorum omnium sanguinē sitit, qui nemini nocet, nisi quem innocētem cognouerit: quidemum ei fraudulentē querit regnum subripere, per quem in hanc eminentiam potestatis euasit? Tu consilium hoc innocentiam vocas, tu propositum hoc approbas, tu regem occidi consenties, aut honore priuari cum ei sacramento sis fidelitatis astrictus, aut eo deposito notarium hunc regē fieri dudum olei venditorem? At eo regnante secūdus eris à rege, summis fulgebis honoribus, optio tibi dabitur quem velis comitatum eligere. Sic tibi iam nisi fallor de futura prosperitate blandiris. O perditissimi virum ingenii. puta iam regem depositum. Quid ergo? Maionem regnaturum existimas? Eadem certe die qua regnum occupa- uerit, cum omnibus his qui eius familiaritati ad- hæserint, & si ferrum nusquam compareat, saltem lapidibus obruetur. Adde quod vnus es in Sicilia cui virtutis aliquid vëdicetur. te solum omnes respiciunt. Quicquid egeris, obscurū esse nō potest. Elige virtutem tuam malis, an scelera pu- blicari. Pudeat te quidem omnium expectatiōne deludere. Pudeat inter primæ iuuentutis auspi-

Erotema
per ana-
phoram.
asynderō
vt fit acri-
or oratio.

cia malarum artium rudimenta suscipere. Asper-
 nare focerum, cuius affinitatis contagio tua sit no-
 bilitas polluenda. Respue si sapias vxorem liberos
 tibi parituram degeneres, prolemque generis bi-
 formitate patri dissimilem. Adquiesce tandem a-
 micorum consiliis, & ad cōmunem omnium vin-
 dictam accingere, teque pariter & id nobilitatis
 quod superest, in libertatem vindica, nec patere tru-
 culentissimam hanc beluam in nostram perniciē
 diutius debacchari. Experiatur certe virtuti, licet
 innumeris eam persecutionibus oppressam attri-
 uerit, ad vindictam tamen scelerum audaciam, &
 vltiores gladios non deesse. Regis quidē ipsius in-
 columitas, regnīque salus ac libertas in manibus
 tuis est. Nam cæteris omnibus huius tam præcla-
 ri facinoris impotentia condemnatis, tantę laudis
 cum alūfortunę tibi benignitas reseruauit. Nec ad
 id cuiuslibet procrastinationis dilatio necessaria
 est, aut tēporis opportunitas expectāda. Ad eo e-
 nim suis te fraudibus ac dolis circumuētum existi-
 mat, vt neminem alium putet iam familiaris ad-
 mittendum. Siue igitur eidem armatus, siue iner-
 mis, solus, an militum multitudine stipatus oc-
 curras, nihil ex hoc ei timoris, nihil suspitionis
 innascitur. Vnde & eum secure potes vbicun-
 que libuerit obruncare. Quo semel occiso, nihil tibi
 verendum est, ne quempiam ad vindictam sui su-
 perstitem derelinquat. Age ergo iuuenis enitere
 vt gradum hunc felicitatis attingas. quo te vir-
 tus vocat sequaris intrepidus, nec poscētī fortunæ

tuum deneges obsequium. Quod si te facturum non dubia nobis pactione sponderis, præter eam quam inde consequeris immortalem gloriam, non deerit etiam mutua gratæque meriti compensatio. Nā id modis omnibus perquiremus & impetrabimus, ut comitissa Catacensis matrimonij tibi foedere coniungatur, & omni dubietatis sublato scrupulo, huius te pactionis reddemus certissimum, seu iurisiurandi religione malueris esse contentus, seu quolibet alio satisfactionis genere tibi prospiciendum esse putauerim. Quātū autē eadē Comitissa nobilitate tibi præmineat, quā potentium virorum nuptias recusauerit, non attinet dicere, cū nihil horum tibi putem incognitum. Hæc eo dicente, cœperat iam animus iuuenilis ut facile mouebatur amore laudis, accendi, ipsiusque Maionis detestari scelera, iamque eius affinitatē plurimum abhorrebat: quadā tamē adhuc velut hēsitatione suspēsus. Mox autē dum paulisper secū deliberās, hinc desponsæ sibi virginis genus obscurū, patris eius infamiam, & quod ei periculū imminabat, inde pactas sibi Comitissæ nuptias animo metiretur, puduit eū super hoc hēsitasse, cœpitq; in eodē proposito plenius roborari. Nec diutius moratus, Rogerius de

Comitissa
Catacensis.

Bonellus
spondet se
Maionem
interfectu-
rum.

rum foedus matrimonij ratum habentibus: vtrinque preſtito ſacramento pactum ipſum mutuo roboratur, mortique Maionis terminus certus preſignitur. Additque etiam Mattheus Bonellus, ſi temporis interim occurrat opportunitas, nequaquam id ſibi eſſe animi vt preſignam die expectet, nec per ſe ſtaturum quin illud quàm mature poſſit perficiat. Nec minus alibi quoque fortunam tantis Admirati fatigatam ſucceſſibus, iã ab eius obſequio deſciuiſſe perciperes. Cum enim inſtaret iam dies quem interficiendo regi idem prouiderat, placuit ei cum archiepiſcopo ſecretum habere colloquiũ. Cumque de rege maturius amouendo, de ſedandis populi motibus, regniq; ſtatu mox futuro deliberantes inuicem diſceptarent, ſuborta eſt inde cõtrouerſia de theſauris, ipſiusq; regis filijs vtrius deberet custodiẽ cõmitti. Dicebat enim Admiratus puerorum tutelã ac theſauros, totumque palatium ſibi debere cõmitti, quoniã oporteret regni negocijs inſudare, maximẽq; theſauros neceſſarios eſſe ad tumultus rebellatiũ cõprimẽdos, & arcẽdos exterorum incurſus hoſtiũ: nec ſine magnis ſumptibus emerſuras diſſenſiones, & inſterna bella poſſe compelſci. Archiepiſcopus autem aiebat id ſe nõquam paſſurum: nã ex ea puerorũ tutela plurimũ poſſe ſuſpicionis innaſci, maximeque roborari precedẽtem plebis opinionẽ: tunc omnes fore certiffimos nihil illũ aliud quã regnũ appetere: tũc aduerſus eũ modis omnibus aſperãdos. Suſpectũ enim tutorẽ pueris dari nec iura permittere, & ſi datus ſit, remo uendũ cẽſere. Sanius autem eſſe cõ-

Diſceptat
Maio &
Archiepiſ
copus Pan
hormita-
nus.

filium, vt archiepiscopis, episcopis, aliisque vene-
 rabilibus & religiosis personis, de quibus nulla
 posset haberi suspicio, puerorum ac thesaurorum
 custodia crederetur. Nam & reditus totius regni
 sumptibus faciendis suppetere; & si necessitas exi-
 geret, ab ipsis eum thesaurorum custodibus quan-
 tum sufficeret accepturum. Sic igitur alternis dis-
 ceptionibus ea controuersia diutius protracta,
 cū archiepiscopo à prædicta nō posset auelli sentē-
 tia, eademque Maioni penitus displiceret: quippe
 quem suis nouerat machinationibus obuiare, tā-
 dem iratus subintulit non ita se de archiepiscopo
 meruisse, vt suo deberit aduersari proposito: sed
 nunc compensationem sibi mutuā reponi, quod
 eum sola gratia socium & consilij participem asci-
 uisset, cū eius non indigeret auxilio, & eo quidē
 ignaro, aut etiam reluctante facile posset, quod
 proposuerat adimplere. Verum hanc ad præsens
 nihil obfuisse discordiam; nec enim esse iam dubiū
 quid in tali socio spei sibi debeat reseruare. Præte-
 rea iam se pœnitere propositi, animūmq; suū ab in-
 cœpto penitus auertisse, nec vniquam deinceps ta-
 le quidpiam admissurum. Tūc Archiepiscopus li-
 cet hæc cum ex animo dixisset nō crederet, optimū
 quidem ait & satis approbandum cōsiliū: nam
 & me quoque facti deterreret atrocitas, nec absque
 salutis & fame nostre periculo posset hoc fieri. In
 hunc modum contractæ dudum societatis foede-
 re dissoluto, Maio discessit, totis iā senibus præ-
 parans vltioni. Ac primo quidem erga socium ita

Odiū in-
 ter Maio-
 nē & Ar-
 chiepisco-
 pum.

regis animum spe lucri, vt erat cupidissimus, irri-
 tauit, vt septingentas ab eo auri vncias extorque-
 ret. At ille quanquã eiusmodi iactura satis efficaci-
 ter ad doloris eum impatientiam permouisset, pu-
 dore tamen & indignitate rei vehementius exa-
 stuans, totum ad eius rei vindictam ingenium trãf-
 tulit. Cùmque prius tanto pacis ac dilectionis foe-
 dere tenerentur astricti, vt se fratres inuicem appel-
 larent, nunc hostes atrocissimi, sed occulti in exi-
 tiũ suũ plenis operabãtur affectibus, nõ iam fortu-
 nas alter alterius petitori, sed vitæ dispendio, pœnẽ
 que capitis imminẽtes. Admiratus enim pestifera
 veneni potione meditabatur illũ extinguere, ad id
 que locũ ac tempus præstolabatur idoneũ. At ille
 detestabile Maionis facinus tam per se quàm per
 familiares suos multis detegens, ad vindictam eos
 tanti sceleris hortabatur, & iam conceptum de se
 suspicionem remouens, aduersus illum plebis ani-
 mos irritabat, multos etiam milites ac nobiles vi-
 ros plurimis sibi persuasionibus alliciens. Sub ea
 tempestate Nicolaus Logothesus, qui tunc in Ca-
 labrię partibus iussu curiẽ morabatur, Maioni scri-
 psit epistolã, vbi quicquid à Mattheo Bonello ge-
 stum fuerat, pactaque inter eũ, & Comitissam Ca-
 tacẽsem habita, prout relatu didicerat amicorum,
 breuiter enarrauit. Ea res primo dubiam viri mẽ-
 tem longa deliberatione suspenderat, necdũ fide
 dignum censebat eum suis refragari consilijs, quẽ
 summa promotũ diligentia tanquam filium edu-
 carat. At vbi multis id asserentibus pleniorẽ fidẽ

Nicolaus
 Logothe-
 sus Maio-
 ni scripsit
 de Bonel-
 lo.

adhibuit, iam de vindicta secum deliberans, ad id operam dabat, ne factum hoc impunitas sequeretur. Mattheus autem Bonellus ita re gesta, reuersus in Siciliam iam Thermas peruenerat, quod oppidum ab vrbe Panhormo xx. milibus distat. Ibi quendam militem suum obuium habens, quem in Calabriam profecturus Panhormi reliquerat, mentem ac propositum Maionis eiusdem persensit indicio, quodque iam sibi venturo carcerem præpararet. Et quanquam Admirati literis crebrius citaretur, nec longam temporis angustia deliberationem admitteret, prudenti tamen consilio statuit non prius Thermis abscedere, quem missis nunciis animum illius præleniat. Literis ergo Maioni directis narrat opera sua sedatos esse Calabriae tumultus: Calabros omnes de inimicis amicissimos ei factos, & ad peragendum quicquid iniūxerit expeditos, nihilque iam aliud quã eius imperia præstolari. Additq; suam ipsius fidem hac in re maxime satis abundeque spectatam, qui tanto studio tantaque sollicitudine negotia gesserit Admirati, licet semper eius nihilominus voluntati diligentissime fuerit obsecutus, suæ per omnia iussioni deseruiens, ea spe quidem ac fiducia, vt quem suis videret insudare negociis, eum ampliori beneuolentia, crederet amplectendum, pactasque sibi filia nuptias non differret. verum hoc in contrarium celsisse. Nam pro gratia potius ingratitude compensationis vice sibi repolitã, iamq; selõga promissionis expectatione suspensum diutius cruciari, suoque fraudari desyderio.

Thermæ
oppidum.

Bonelli
literæ ad
Maionem

Nunc id se rogare, id plenitudine votorum exposcere, ac per si quid de eo bene meruerat obtestari, ut qui timorem eius in gaudium commutasset, qui timendum ac triste belli principium ad laetos exitus perduxisset, eum redeuntem promissi conjugij lætitia muneraret. Has igitur literas Admiratus inspiciens familiæ suis eas ostendit, illisque præcipue qui aduersus Matthæum Bonellum eius indignationem commouerant, dicens palam esse nunc eorum falsitatem, quæ sibi dicta fuerant: iniquum esse tanti criminis eum argui, qui filia suæ nuptias tanta præ se tantisque votis expeteret, nec se deinceps crediturum si quis de eo mali quippiam sibi suggesserit. Dehinc illi quammaxima celeritate rescribit, uti securus veniat, & conceptam deponat sollicitudinem: suo quamprimum venerit satisfactum iri desiderio, eumque nuptias quas tam affectuose postulauerit, adepturum. At ille visis eiusmodi literis, tanquam ea nuptiarum promissione lenitus, læta fronte Panhormum ingreditur: ibique ab Admirato benigne & cum honore susceptus, gratias ei agit, rogatque ut promissionem suam celerari prosequatur effectum. Hinc Archiepiscopum febribus laborantem secretius adit, eique quod gestum fuerat totum expediens, ab eodem plurimum admonetur, ut omnibus modis acceleret, & dilationis impedimentum omne submoueat: rem enim tantam non sine periculo iam differri. Interim ergo Matthæus Bonellus perpetrando facinorae tempus idoneum sollicitè perquirebat, sed & huic eius sollici-

Maio Bo-
 nello re-
 scribit.

h. 279
 g. 279. 1. M

Bonellus
 Panhormum
 redit.

sollicitudini fortuna non defuit, quæ quasi poenitentia ducta, quod virum ignobilem tantis horrendum flagitijs in summo fere rerum culmine collocaisset, iam ei præcipitium minabatur, & volubilis circuli super eminentiam sensim detrudens ad infima, circumductis anfractibus rotam ceperat obliquare. Cum enim iam Admiratus ipsi Archiepiscopo per manum cuiusdam familiaris sui, quem donis ac promissis allexerat, venenum propinari fecisset, mirabatur eum tardius mori, diuque languere: & curis ingentibus angebatur, timens ne forte posset pristinae sanitati restitui. Idque ex impotentiâ veneni præuidens accidisse, præparat aliud multo vehementius ad nocendum & amplioris malitiæ. Quod secum deferens die quadam circa horam vndecimam, archiepiscopum inuisit, eique assidens primo de valetudine eius interrogat: inde subiungit, eum facile, si consilio amicorum crediderit, euasurum: rogâtque vt facilem & experitissimam ad hoc genus ægritudinis medicinam accipiat, quam ipse in præsentia sua diligentissime fecerat præparari. Ad hæc Archiepiscopus tantum se iurat pati fastidium, tâta membrorum debilitate vexari, vt neque sine magnò periculo corpus ita debile possit amplius inaniri, & ipse quamlibet medicinam solo visu abhorreat, sed & cum summa difficultate cibos accipiat. At Maio ne videretur importune instare, eoque ipso suspectus fieret, præparatam iubet potionem in diem aliam referuari: dehinc illi familiaris assidet, &

Venenum
archiepi-
scopo Pan
hormita-
no propi-
natum.

Maio inui-
sit archie-
piscopum
ægotan-
tem.

blande super hoc eum redarguens, horratur ne
 consilium amicorum tam negligenter audiat, ne-
 que suæ semper obtemperet voluntati, cum sciat
 eam esse legem ægritudinis, vt animus nociua fre-
 quentius appetens, ea quæ profunt nihilominus
 aspernetur vim sibi si sanari desyderet, aliquoties
 faciendam: seque de illius vt propria salute, iurat
 perinde esse sollicitum. nam siquidem eum mori
 cõtigerit, nescire se quid deinceps sit acturus, quo
 se vertat, quam expetat societatem, cuius fidei se
 committat. nihil enim in alio quoquam spei aut
 fiducia sibi repositum. At ille gratias ei referens,
 impotentiam suam excusat, fidemque laudat ami-
 citiæ. Ad singula prolixius respõdendo, aliisque
 insuper de rebus verba multiplicans, mittit ilico
 qui Matthæo Bonello dicat, vt siquidem vir est,
 nunc acceleret, & ad peragendum quod promisit
 viriliter accingatur, milites suos occulte faciat ar-
 mari, armatos congruis ipse disponat in locis: in-
 terim se Maionem variis sermonum ambagibus
 detenturũ. Matthæus ergo Bonellus prout ei im-
 paratum fuerat, in secretiore domus parte militi-
 bus conuocatis, rem eis totam exponit, paucisque
 admonet, vt audaci fortique sint animo, sine me-
 tu, sine periculo facillime posse rē fieri. Siue enim
 nesciens hoc sibi periculum imminere securus ex-
 erit, nõ esse dubium quin omnis ei fugiendi ad-
 itus obstruatur, siue re cognita timens exire, aliud
 quicquam machinari voluerit, itidem cū in ipsis
 ædibus nihilo segnius obtruncandum, nec ei deli-

Accerfi-
 tur Mat-
 thæus Bo-
 nellus ad
 interficiẽ-
 dum Ma-
 ionem.

berandi spacium indultum iri. Nec verò longis
 erant persuasionibus onerandi, quos ad id per-
 petrandum & sacramentum astrinxerat, & Ma-
 ionis dudum inflammauerat odium, & lucri
 spes vehementius accendebat. Inter hæc occasui
 solis iam succedente crepusculo, totam urbem
 subitis incertisque rumoribus videres attonitam,
 ciuesque hinc inde turmatim dispersos incede-
 re, & quidnam esset rumoris quod urbem re-
 pente sic attonuerat, à se mutuo sciscitari. Alios
 autem obstippo quidem capite, sed arrectis au-
 ribus per plateas urbis conuenticula facientes,
 varias super hoc dissonasque proferre sententias.
 Plurimorum tamen circa id versabatur opinio,
 vt Maionis instinctu regem ad archiepiscopum
 ea nocte venturum, in ipsaque via crederent occi-
 dendum. At Matthæus Bonellus vbi videt mi-
 litum sibi promptam audaciam non deesse, Ma-
 ionem ab archiepiscopo satis commode detineri,
 nocte interim nihilominus opportune suas mūdo
 tenebras iniecisse, primū in via Cooperta ab eisdē ar-
 chiepiscopi ædib' ad palatiū regis protēsa, qua Ma-
 ionem fuga sperari poterat, plerosq; militū p̄ cōgrua
 loca disponit: de hinc eā qua transiturus erat occul-
 te præmunit insidiis, ac sicubi forte per venulas vt
 vulgo dicitur, inuias alias lateraliter effluebat, eas-
 dē militibus suis prouide distribuit obseruandas.
 turbæ quoque quæ Maionem sequebatur, quosdā
 suorū præceperat immisceri. Ipse cū paucis ad por-
 tam sanctæ Agathæ exeuntem præuenire consti-

Insidiæ in
 Maionem

tuerat Admiratū, eūmque locum putabat oportu-
 num insidiis, eo quod ibi via plurimum coarcta,
 deinceps sese dispergebat in triuium, & præce-
 dentis culpam angustia, dilatazione prodiga redi-
 mebat. Itaque vbi iam Admirato visum est repara-
 rum bene gesta discedere, iubet archiepiscopus fo-
 res diligentissime quamprimum exierit obserari.
 Cum igitur episcopo Messanēsi qui eius lateri ad-
 harebat colloquens, prope locum insidiarum, in
 via iam angustias incidisset, subito Matthæus nota-
 rius eius familiaris, & Adenolfus camerarius vix
 sequentis turbæ multitudinem transeuntes, ad eū
 perueniunt, eiusque auri immurmurāt, Matthæū
 Bonellum cum plerisque militibus armatis visum
 esse in insidiis, ipsūmque ab eodem sicut au dierāt
 debere interfici. Tunc Maio stans ac subiti mali ru-
 more turbatus, Matthæum Bonellum ad se præci-
 pit accersiri. At ille sentiens se vocari, suāque Ma-
 ionem iam non latere confilia, profilit ex insidiis,
 strictoq; gladio terribilis ei repente superuenit. Et
 ecce inquit, adsum, ô proditor pessundate nobilita-
 tis vltor vel serus, vt nefandissimis sceleribus tuis
 modū imponā, vnóque semel ictu in te tam Admi-
 rati quam Regis adulterum nomen abra dam. At
 Maioni cum nec orandi veniam indulgeretur spa-
 cium, nec in extremo tamen vitæ discrimine fati-
 gatū defecit ingenium. Nam in alteram partē de-
 fluens, & sublatis ensis ictum euasit, & ferientis vio-
 lentiam in irritum aliorum reflexit. At eiusdē for-
 tius redeuntis impetū euitare nō potuit, acceptoq;

Vel cubi-
 cularius.

Bonellus
 ad Maio-
 nem.

letali vulnere ad terram corruit moribundus. Hi vero qui sequebantur eum, subito disparentes, quisque potuit aufugerunt. Matthæus notarius vir inter noctis tenebras grauer vulnerat' euasit. Matthæus ergo Bonellus, eiusque comites ita re gesta, timentes Pâhormi diutius immorari, cum incertum haberent quo id factum animo rex erat accepturus, ipsa nocte Cacabum quoddam eius oppidum deuenerunt. Tota vero ciuitas que prius ambiguis erat suspensa rumoribus, proditoris morte cognita, sic exhilarata est, vt tunc primum in Maionem plebis odium appareret. Nam alij cadauer in media via proiectum pedibus conculebant, alij barbæ pilos proteruius euellentes, eius faciem conspuebant. nec vero deerant qui Maionem putaret adhuc viuere, tati que virum ingenij nunquam adeo consilij fuisse inopem, vt sic interfici potuisset: eum autem qui iacebat exanimis, aliquem ex militibus suis fuisse assererent. Eadem nocte rex insolitum e palatio vulgi tumultum audiens, mirabatur quid in vrbe turbinis accidisset, vidensque Odonem magistrum stabuli, qui ob id ipsum nunciandum ad palatium accedebat, rem ab eo totam edidit, indignatusque est plurimum tam audacter id iniussu suo quempiam presumpsisse. Nam & si contra regiam maiestatem Admiratum aliquid machinari constaret, ad se tamen primo referri debuisset, sibi que referuari vindictam. At regina mortem Maionis multo molestius, nec adeo patieter audiuit, & in Matthæum Bonellum eiusque socios maiori

61
Cades
Maionis
à Matthæo
Bonello.

Cacabum
oppidum.

Mors Maionis regi
nunciatur.

Regina
grauissimi
me dolet
mortem Maionis.

quidem impetu indignationis exarsit. Interim ergo ex mandato regio delecti sunt qui ciuitate tota nocte peruigiles circuirent, ne forte ex ea occasione inter ciues seditionis aut discordiae quidpiã oriretur. Plerique etiam domus Admirati custodię delegati. Propinquorum enim & affiniũ eius domos, quia facile plebs inhiberi nõ poterat, permissum erat licite depredari.

Henricus
Aristip-
pus admi-
rati vices
gerit.

Comes
Syluester

Sequenti die rex Héricum Aristippum archidiaconum Cataniensem mãuetissimi virum ingenij, & tam Latinis quam Gręcis litteris eruditũ, familiarẽ sibi delegit vt vicem & officium interim gereret Admirati, præessetque notarijs, & cũ eo secretius de regni negocijs pertractaret. Cum igitur hic & comes Syluester a dmirati dolos ac propositum regi plenius indicarent, & erga Mattheum Bonellum tentarent eius animũ mitigare, nullis tamẽ assertionibus illius indignatio poterat emolliri, nisi quod in thesauris Maionis regia quędam inuenta diademata, scelerum eius fidem fecere, tandem que rex se deceptum non dubijs comperit argumentis. Eadem ergo die capti sunt Stephanus Maionis filius, eiusdemque frater Stephanus, vterque admiratus, cũ notario Matthæo qui plurimum illi familiaris extiterat. Thesauris autẽ eius quotquot inueniri potuerunt, ad curiam sine dilatione translatis, cum Andreas eunuchus ac plerique alij tortoribus traditi cogerentur indicare quicquid de rebus Maionis scirent, vel alicubi secretius occultatum, vel apud amicos depositũ,

multaque eorum indicio fuissent inuenta, tandē Stephanus eius filius multis terroribus & minis adactus, iurabat se nihil amplius scire quod curiā super hoc edoceret, nisi quod olim patrem vt sibi videbatur dicētem audierat, episcopum Tropeensem ab eo depositi nomine prope trecētas auri vncias accepisse. Episcopus ergo vocatus ad curiam iussusq; reddere prædictas vncias auri, quas apud eum Maio deposuerat, respondit plura se quam pererent redditurum, domumque reuersus septingenta milia Tarenorum hostiariis qui cum eo missi fuerant assignauit. His ita gestis missi Cacaui legati, qui Matthæum Bonellum accerserent, regemque nunciarent Admirati mortem post comperita eius scelera lætis auribus accepisse, præstitoque etiā sacramēto metum omnem ac periculi suspicionem excluderent. At ille quanquā eiusmodi iuriiurādo parum crederet, sciens tamē regē in se nihil ausurum, tū ob fauorem plebis, tum quia comites omnes qui ob id ipsum rebellauerant, totāque Calabriam sperabat sibi futuram auxilio, cum vniuersis militibus suis Panhormum securus accessit. In ingressu verò ciuitatis plurimā tam virorum ei quā mulierum turba obuiam exierunt, cum ingenti eum gaudio vsque ad portam palatii prosequētes. Ibi benigne susceptus est à rege, & in eius gratiam integre restitutus. Dehinc à maioribus curiæ sub eadem est frequentia plebis domū suā perductus. Eo igitur tā famoso facinore Matt hæus Bonellus non solū in Sicilia, verū

Stephanus
Maio
filius.
Episcopus
Tropeen-
sis.

Matthæus
Bonellus
venit Pan-
hormum.

trans Pharam quoque per totam Calabriam, Apuliamque, ac Terram laboris ad eo sibi plebis nobiliumque mentes allegerat, ut eius uniuersi virtutem & audaciam laudantes extollerent, nec in remotissimis quoque regni partibus eius ad quenquam ineffaciter literę peruenirent. Comitęsque ipsi ac ciuitates Apulię cum omnibus qui eis cōföderati erant, rebellandi iam causa sublata, eius deinceps voluntatem & consilium expectabant. In Sicilia vero Panhormiq; maxime totus iā aperte populus conclamabat, quisquis Matthæo Bonello nocere tentasset, hostem cum publicum iudicari, seseque etiam aduersus regē, siquidē ob Admirati mortem in eum seuerius ananimaduertere pręsumpsisset, arma sumpturos. Nā ei debere omnes obsequi, qui publico regni sublato periculo, libertatem omnibus reddidisset. At eunuchi palatii quibus flagitiosus animus ac scelerum conscientia potentiam illius suspectam fecerat, eo quod & ipsi machinationū Admirati cōsen fuerant & participes, ad id operā dabāt ut aduersus illum regis indignationem & odium concitarent. Itaque reginę ipsius fręti consilio, sollicitudinibus suę regis causas aperiunt, asseruntque non negligendum eius capiti nisi mature pręcautum fuerit, periculū impendere. Nam Matthæum Bonellū ob id quod ei nuper acciderat, in tantam elatum superbiam, ut neminem sibi iam in regno viribus vel potentia parem existimet. Cumque quadam ductū temeritate totū ad se videat populū confluētem, virosq;

etiam

Eunuchi
calumnias
struunt in
Bonellū.

etiã nobiles suis per oĩa parère cõsiliis, & iusionibus obsequi, nihil corũ quæcunq; animus imperauerit putet illicitum, nec à plebe solum, verum & ab ipsis curiæ magnatibus eandem sibi velit reuerentiam exhiberi. Interim eum sibi omnes astringere sacramētis, & ignotis pactio- num foederibus obligare. His accedere quòd vniuersi Trāspharini proceres, quibus hoc ipsum desperationem incusserat, quòd eatenus regem offenderant, vt eum sibi crederent implacabilem, literis suis iuuenilem animum crebrius hortabantur, vt siquidem plenam cõsequi gloriam affectabat, si nulli deinceps subiacere periculo, eniteretur quatinus integram & regno libertatem, & sibi securitatem acquireret, quam adipisci rege uiuente non poterat, neque fallaci curiæ promissione seductus, estimaret eum tam facile sibi placatum, cui manum dexterã amputasset. Sic enim regem opinari, sic dicere interfecto Maione manu se dextera mutilatum. His ergo persuasionum stimulis auidum gloriæ iuuenē plurimum incitatum, promptũque audere & experiri omnia, & nisi citius eiusmodi consiliis prouide fuerit obuiatum, quocunq; feruor animi, & iuuentutis impetus eum traxerit, facile secuturum, nullõque coercendum metu periurij. Satis quippe vecordem esse & improuidum, quisquis existimet fidem eum cui piã seruaturum, qui tã iurisiurandi quã affinitatis iure posthabito, socerũ suũ, quem vice patris habuerat, cuius etiã opera patrimonij sui restitutionẽ impetrauerat, tãtis in-

gratus beneficiis prodiderit, interfecerit innocentem: falsum enim quicquid ipse cædisq; factę socij aduersus Admiratum confinxerant: nec illum inuenta in thesauris eius diademata sibi præparasse, sed regi, vt eadem in Calendis Ianuarij strenarum nomine iuxta consuetudinem ei transmitteret: verum nunquam ob id solum à Matthæo Bonello tot contracta fœdera, tot societates initas, vt Maionem interficeret. Aliud cum maius ambire, altiusque fouere propositū, ad quod eiusmodi principio viam sibi cōmode censuerat præparandam. Hæc & huiusmodi plurima sæpissime regis auribus inculcantes, id effecerant, vt neque iam Matthæum Bonellum inter familiares admitteret, neque Maionem ob aliam causam ab eo crederet interfectum, nisi vt cōmunicatum cum quibusdam proditoribus de morte sua consilium, liberius posset cōpendiosiusque efficere. Sed huius rei vindictam vix iam, vt erat ad puniendum facilis, moras sustinens, in tempus congruum necessario differrebat, dum populi tumultu cōposito, nouitatis feruor & impetus quieuisset. Interim tamen lx. milia Tarenorū, tā ab eo quam ab illis qui pro ipso fide iusserant repeti iubet, quos idem olim vt patrimonium suū reciperet, curiæ sponponderat se daturū. eorū autem solutionem Admiratus genero parcens ignorante rege distulerat. Itaq; Matthæus Bonellus ex improviso repētina debiti veteris exactione pulsatus, simulque videns solito rariis ad curiam se vocari, neque iā vbi solebat admitti, mirabatur

qui d' hoc nouitatis portēderet. Sed & hoc eius animo nō parū metus ac suspitionis iniecerat, quod Adenolfum camerarium plurimū posse videbat in curia, qui summū amicitix locū apud Maionē obtinuerat, & tā hunc quā alios hostes suos audacius atque apertius in se odiū exercere, eo quod eū archiepiscopi viderent ope & consilio destitutū, qui diuturna fatigatus ægritudine nuprime mortem obierat. Hæc autē omnia non sine consensu regis existimabat fieri, nec vnquā viros eiusmodi aduersum se quicquā ausuros, nisi regis animum erga se crederent immutatum. Nā eò furoris & audaciæ ventum erat, vt Philippus Mansellus nepos Adenolfi cum militibus armatis viam Marmoream noctu perambulans, à plerisque visus fuerit domum Matthei Bonelli tardius pertrāsire. Quod vbi Matthæo cognitum est, sequenti nocte militibus suis armatis primū circa domum suam per cōgrua loca disponens insidias, reliquos militū præcepit per viā Coopertā vsque ad portā Galculę replicato frequenter itinere transeuntes, ante domū Adenolfi morari diūtius, sperans ita Philippum posse & eius milites, siquidem ea nocte sicut in præcedenti exierint, vel ab istis per viarum transitus inueniri, vel ab illis qui in insidiis erāt intercipi: simulque vt ostēderet eorū se nō ignorare cōsilia, neq; sibi militū deesse copias, aut virtutē, vt eos posset ad vnū oēs delere, nisi regis timor eiusmodi facultatis licentiā refrenaret. Sic mediā fere noctē

Adenolfus Maionis amic⁹
regisq; cubicularius.

Mortuus archiepiscopus
opus Hugo.

Phil. Mansellus nepos Adenolfi.

Matth.
Bonellus
ad amicos

ducentes infomnē, demum infecto negotio redierunt. Matthæus autē Bonellus cū his atq; aliis pluribus rerū iudiciis voluntatē ac propositum regis agnosceret, aliter interim sibi prouidendū existimans, nō dum deliberandi libertate sublata, Matthæo de Sancta Lucia consobrino suo, & quibusdam aliis nobilibus viris Siciliae qui literis eius citati Panhormū conuenerant, omnia pandit ordine quæ sibi acciderāt: quōdq; hostes sui cū eunuchis societatem inierant, vt in se regem exasperent, eosq; facile quod voluerint effecisse. Iam enim se ab ipso rege ad veteris debiti solutionem vrgeri, à quo conseruatæ salutis præmium expectabat. Dehinc rogat eos obsecrans per fidē amicitiae fœderisq; nuper inter eos habiti sanctionem, vti hac in necessitate sibi non desint, qui pro salute totius regni periculū istud subierit, neque se cōmuni quisquā oneri fraudulēter conetur subtrahere. Adinōnetque id mature capiendum esse consilij, vt hostiū dolos regisq; deliramenta præcaueāt. Si quidē vnus fuerint animi, & in vna firmiter voluntate permanferint, vt omnem fortunā cōmunicato velint periculo sustinere, nunquam sibi plebis animos, nūquam militum gratiā defuturā. ita quicquid aggressi fuerint, facile peracturos. Quod si dissimulādo subterfugere quisq; maluerit, neminē eorū qui in mortē Maioris cōsenserit euasurū. At illi rumorū nouitate permoti, cū mirarētur & grauisime ferrent inde sibi periculū & ingratitudinē emeruisse, vnde se bene meritos estimabant, maxi-

metamē indignabantur. Adenolphū camerariū
 eò præcipitatū audaciæ, vt in Matthæum Bone-
 lum manifestas auderet inimicitias exercere. Ne-
 que vero putabant tantam rem deinceps habendā
 neglectui, aut eiusmodi regis tyrannidem & insa-
 niam oportere diutius sustineri: erantque qui iam
 tunc in ipsum Adenolfum vbiunque eum in-
 neniri contingeret, impetum faciendum, neque
 tantę eius sycophantiæ vindictam vltterius prote-
 landam censerent. Nam quicquid ab eis inchoatū
 foret, plebem auide secuturam. Alij vero rem in-
 ceptam moderatius & cum cautela dicebant feli-
 cius prouenturam: neq; nūc Adenolfi morte peri-
 culum minui, sed augeri, si flagitiorū caput quod
 ante præcidi debuerat, relinqueretur incolume:
 ad id dādum operam, vt malorum origine subla-
 ta cætera facile subsequantur. fontis enim scatebra
 prius consumpta, sine difficultate deinceps riuorū
 copiam exicari. Hoc igitur apud eos præponde-
 rante cōsilio, placuit eiusdem rei sibi socios adhi-
 bere, Symonem comitem, Rogerij regis filium
 ex consuetudinaria matre progenitum Tancre-
 dumque filium Rogerij ducis, ingenio magis
 & industria quàm corporis virtute præstantem,
 cuius etiam supra meminimus. Sciebant enim eos
 quicquid aduersus regem decretum foret, facile
 cōsensuros. Nam idem Symoni principatum Ta-
 renti, contra patris testamentum abstulerat, dicēs
 patrem in multis errasse spuriorum amore dece-
 ptū. Ducatū enim Apuliæ, Tarentique & Capuæ

Cōiurati
 in regem
 Gulielmū.

principatum legitimis tantum filijs debere concedi. Ad comitatus autē aliasque regni dignitates non indignum esse liberos etiā naturales admitti. Tancredum vero sicut prædictum est, intra palatii muros tenebat inclusum, cuius etiā frater Guilielmus ibidem non sine magna regis inuidia, nuper obierat, adolescens utique pulcherrimus qui cum fere xx. ætatis annum ageret, neminem militum viribus sibi parē repererat. Hos itaque sibi Matthæus Bonellus iureiurando, seque illis inuicem obligat, multosque præterea milites & potentes viros, in quibus & nobilem adolescentulum, Rogeriū comitem Auellini, regis consanguineū non dissimili pacto sibi cōfœderat. Erat autē eorum hoc propositum, ut in primis regem caperēt, captū in qualibet includerent insularū, vel in alio quolibet loco iuxta quod omnium cōmuni decerneretur assensu: dehinc eius maiorem filiū Rogerium ducē Apulię nouēnem fere puerū regem crearent: id existimantes populo gratū fore, seque videre nihil animo malo sceleratōq; gerere, si tyranno ob facinora sua sublato, filiū eius ipsi substituunt. Ad hoc autē facillimus putabatur aditus præparari, si Malgeriū castellanum palatij quibuslibet possent promissionum pactionibus irretire, ut idem ab eo iusiurandū quod inter se fecerāt, extorquerent. Nam aliter inchoata parum procedere videbātur, cū ille trecētos fere iuuenes secū haberet assidue, ipsius palatij custodię præfectos: qui sic erāt per portarū angustias distributi, ut quantūvis nu-

Rogerus
maior natu
filius
Guilielmi.

Malgerius
castella-
nus palatij

merū militum ab ingressu facile submouerent, & si furtim aliquos ingredi cōtigisset, certū erat ibidē eos sine spe salutis intercipi, & exitu non patente. Verū id eorum desyderius obstabat, quod idē Malgerius multæ austeritatis homo erat, nec facilis vlla persuasione quopiā inclinari aut huiusmodi se negociis immiscere. Timebāt ergo rē secretissimā illius fidei, pressi hac ambiguitate, cōmittere, indeq; ad aliud necessario diuertēre cōsiliū, sperantes idē se per Gauarretum palatii tutius effecturos. Castellanus enim vt discursandi crebrius necessitatē & laborē subterfugeret, oneris sui difficultatē in cūtraiecerat, & totā ei custodiendi palatij curā crediderat. Ad huius quoq; spectabat officium, eos qui per diuersos carceres tenebantur inclusi, frequēter inspicere, eorūq; statū mitius asperiusve, prout ei visum fuerat cōmutare, & prout vellet cuitodes singulis designare carceribus. Cōfidebant autē cupiditate illius spē lucri nō difficile secuturā: quodq; non multū votis eorū viri facilitas repugnaret, presertim cū iam pleriq; amicorū eius in ea dē cōfederatione sacramēto teneretur astricti, quorū iudicio res ei secure poterat aperiri. Primū itaq; sensim eibus animo perentato, dehinc eiusdē certi agnita voluntate, quod sperauerant voto pleni assecuti, spontaneū ab illo iusiurandū accipiunt, imperata se sine fraude & vt ipsi disposuerāt impleturū. Modus autē dispositionis hic erat, vt ad prefixā diē incarceratis omnibus quos etiā ab hac societate placuerat nō excludi, vinculis

interfiliū
biggo

Castellani
munus.

Consilium
insidiolū
in regem.

manuū
in tincor
ca
m

Mistretū
oppid.

in illis
sumum

in illis
in illis
in illis

Nunquam
nocuit ni-
mium ca-
uisse.

relaxatis aperiret, carceres armaque singulis prouideret, & ipsi dato signo quisque de loco suo propius exilirent. In ipso enim palatio circa Cāpanarium eamque partem quæ turris Græca vocabatur, carceres erāt dispositi. His ita dispositis, Mathæus Bonellus Mistretum profectus est, vt eod frumentum armaque conuechi faceret, ceteraque oppida sua rebus necessariis præmuniret. Recessurus tamen socios suos diligenter præmonuit, vt vique ad reditum suum prudenter & circumspicte se haberent, neque secretum illis creditum temere publicarent. Si quid intem præter opinionem cura dignum emergeret, suis eum literis euocarent. nam si res exposceret, cum ingentibus militum copijs sperato citius ad futurum. At illi nō eam quā promiserāt super hoc adhibentes diligentiam, securam rei principia periculoso satis exitu concluserunt. Quidam enim eorum cum amicissimum sibi militem eiusdem cōspirationis optaret esse participem, quicquid actum fuerat ei seriatim exposuit iusiurandumque de non propalando cōsilio negligenter omisit, siue fidem illius ex sua metiēs, siue rei periculum vt minus discretus parum intelligens. Sed & tempus ad hoc præfixum, rei que auctores illum edocens diligenter omnia perscrutantem, demum expertus est verum esse quod dici solet, superabundantem non nocere cautelam. Miles enim præfatus gratias illi referens quod rem sibi perutilem indicasset, tanquam ad deliberationem in crastinum postulatis induciis, ad alterius amici

amici sui notitiam audita pertulit, tam horrendū
 inueniens scelus nō oportere dissimulando celari,
 quod si perpetrari cōtigerit, perpetuā Sicilię sit al-
 laturū infamiā, nec immerito Siculos omnes pro-
 ditores deinceps appellandos. Verum id se precau-
 turum ne accidat, curiamque quātum mature po-
 terit, & auctores sceleris, & conspirationis socios
 edoctrum. Ille vero cum & ipse de coniuratorū
 esset numero, proditores eos appellās simulabat su-
 per his se plurimum indignari, laudansque viri
 propositum qui nolūisset eorum consentire sceleribus,
 quā primū auelli potuit ab eo, Symonem comitem aliosque cōfederationis principes
 adiit, referēs quid per sociorum negligentiam acci-
 disse: hortatusque est eos vt ea nocte sibi consule-
 rent. nam ad aures regis die crastino quicquid ege-
 rant perferendū. At illi rem audientes plenā peri-
 culi, cum Matthæum Bonellum nō pateretur an-
 gustia temporis accersiri, statuerunt per se susce-
 ptum implere negocium. Præmonitus ergo Ga-
 uarretus, vt, quia statutum tempus expectari non
 poterat, sequēti die, prout ipsi decreuerāt, in carce-
 ratos educeret, sponndit omnia prouide se factu-
 rū, totāque rei difficultatem facile submouēdā:
 eos tantū oportere circiter horā tertiā preparatos
 affore, vt cū ē palatio rex in ampliorē locū exiret,
 vbi cū Archidiacono Cataniensi singulis diebus
 solebat de statu regni disserere, sine tumultu, sine
 clamore posset ibidē intercipi. Hęc igitur tā certę
 promissionis fiducia labātes eorū animos in spem

erexit, quibus inopinata res formidinis & diffidē-
 tię non parū attulerat, tum propter absentia Mat-
 thei Bonelli, ceterorumque qui cum eo recesserant,
 tum quonia id quod cum summa cautione futu-
 rū prouiderat, quasi turbati raptimq; fieri super-
 ingruens cōpellebat necessitas. Sequenti vero die
 Gaumarretus nihilo segnius aut imprudētius quam
 disposuerat, promissionem suam coleri profectus
 effectu, viros nobiles quos iā armis premunierat, e
 carceribus, eduxit locis eorum prius in palatium intro-
 ductis. Illi vero Symonē comitē sequētes, quicu in
 palatio nutritus fuisset, anfractū viarū cognouerat,
 ad eum locū vbi rex Hērico Aristippo colloqueba-
 tur venerūt. Qui cum primo fratrem suum, fratris-
 que filiū Tancredum ad se venientes aspiceret, in-
 dignatus est eis aditū patuisse, mirabaturq; quid
 eorum sibi vellet aduetus. At vbi vidit cum armis
 reliquos insequentes, rem vt erat mente concipiēs,
 fugē se territus preparabat. Sed vniuersis repente
 concurrentibus comprehensus est ab eis, cum in
 angulos & occulta palatij se recipere conaretur.
 Blandius tamē tyrannidis suę causas ab eo sciscitā-
 tes, verbis que minus asperis eius arguentes infanti-
 am, spē effugiēde mortis ei reliquerant. Mox autē
 cum videret Gulielmū comitē Alesinū virū atro-
 cissimum, Robertumque Bouensem notæ nihilom-
 minus crudelitatis hominem, strictis ensibus veni-
 entes, rogabat eos, a quibus captus fuerat, ne eū ab
 illis interfici paterentur, cū vltro se regno cuperet
 abdicare. Arbitrabatur enim tam crudeles hostiū

Simonis
 comitis
 ingressus
 ad regem
 eū cōiura-
 eis.

Captus
 Gulielmus
 rex, & in
 carcerem
 missus.

manus se nullatenus euasurum, eaque non fallax fuisset opinio, nisi Richardus de Mandra quorūdam in eum irruentium impetus propulsaſſet, ueriffetque regem occidi. Huic igitur omniū cōmuni prouidētia cuſtodibus aſſignatis, deinceps ad interiora palatij progreſſi foribus proturbatis cōperūt ſingula loca diſquirere, rapere, prēdari quod cuique potiffimum uidebatur: alij gemmas, annulosq; quia paruo loco concludi poterāt: alij purpuras veſtesque regias auidius appetebant: quidā aurea argenteaque uafa Tarenis implentes, porrigebant amicis domum interim deferendā. non nulli quoque per feneftras palatij in plebem quæ foris ſtabat Tarenos abundantiffime diſpergebāt. nec decrant qui puellarum pulchritudinem crederent lucris omnibus præferendam. Sic homines ætate, moribus, genereque diuerſi, variis nihilominus diſſoniſque rerum ſtudiis agebantur. Eunuchorum uerō quotquot inueniri potuerunt nullus euafit. Plures autem eorum in initio rei ad amicorū domos confugerant, quorum pleroſque repertos in uia milites occiderunt, qui de Caſtello maris exierant, alique qui iam cōperāt per ciuitatē diſcurrere. Multi quoq; Sarracenorū qui uel in apothecis ſuis mercibus uēdendis præerant, uel induanis ſiſcales redditus colligebāt, uel extra domos ſuas improuidi uagabantur, ab eiſdem ſunt militibus interfecti. Poſtea uerō Sarraceni perturbatione cognita, uiribus ſe quidē ad reſiſtēdum impares arbitrati, cum eos præcedenti anno Ad-

Regia à
coniuratis
ſpoliatur.

Cædes fa-
cta.

Saraceno-
rum uicus
Pahormi.

*

miratus omnia arma sua curiæ reddere coegisset, relictis domib⁹ quas plerique eorū in ciuitate media possidebat, in eam parte quæ trās Papyretum est, secesserūt, vbi Christianis in eos impetū faciētib⁹ aliquandiu frustra cōflictū est. nā illi ad introitus & angustias viaru nostris tutius resistebāt.

Rogerus
puer dux
Apuliæ
Gulielmi
filius per
vrbe du-
citur.

Galterius
p̄ceptor
Rogeri
pueri.

His ita gestis comites eorū que socij Rogerium ducē maiore regis filium educētes de palatio, per totam vrbe equitare fecerunt, ostendentes eum omnibus, plebiq; dicētes nequaquam alium deinceps regē aut dominum appellarent: hunc eorum esse dominū: hunc aui sui Rogerij regis auspicio regnaturum: hunc totius populi cōmuni cōsilio coronadum: nihilque aliud expectari quā Matthei Bonelli p̄sentiam, quem eo ipso die vel crastino non dubiū erat venturū. Galterius quoq; Cephaludensis archidiaconus p̄ceptor pueri, couocata virorum multitudine regis tyrannidem publice p̄dicabat, & iusiurandum exigebat ab omnibus, quod Simonis principis (sic enim eum vocabat) parerent imperio, multique monitis eius persuasi iurabant. Alij vero minus fideliter dicebant eum agere. nam si sacramētum ea tempestate cupiam esset p̄standum, duci potius oportere iurari, quem regem futurum esse sperabant. Sic illis ad libitum cuncta disponentibus, nemo iam erat, qui vel auderet, vel vellet eis resistere. Nam & ipsi episcopi vel eorum facta publice laudabant, vel dissimulantes silentio confirmabant. Plebs autem cum Matthei Bonelli consilio gestum

audisset, eius præstolabantur aduentum. Cum vero iam in diem tertium sustinentes, eum neque venisse cognosceret, neque veturum quibuslibet iudiciis persentirent, coeperunt inuicé murmurare dicentes, indignum esse satisque miserabile regem à paucis prædonibus turpiter captum in carcere detineri, neque populum id debere pati diutius, cū thesauros etiam ad regni defensionem multis laboribus optimique regis industria conquistos asportari videant & penitus exhauriri. Quod ubi à paucorum vt accidit cōfabulatione profectum in vulgi multitudinem emanauit, repente quasi diuino cōmonerentur oraculo, aut ardentissimi ducis impetum sequerentur, omnes ad arma concurrūt, palatiū obsident, regemque sibi reddi de postulat, interminantes si diutius eum tenuerint, se quidem scālas aliásque ad expugnandum palatium machinas illaturos, ac de ipsis non secus ac de proditoribus sumpturos supplicium. At illi tam subita mutatione rerū attoniti, primo tamen instantes acerrime per muros distributi depellunt, neq; propius accedere patiuntur, missis eos desuper molibus proturbantes. Verum & pauci admodum erant, ambitúsque castelli diffusior ad defensionem sui multo maioré virorum copiam exposcebat. Hoc igitur præuidentes, tentabant populi furētis iram & impetum mitigare, rogantes eos vt interim ab armis discederent, & Matthæum Bonellum cæterosque proceres quorum id consilio gestum fuerat, expectarent. Sed eorum semel excitata rabies

Vulgi murmur de rege victo.

Inuaditur palatium & rex repetitur.

facile sedari non poterat, eoque magis instabant acrius cōminantes, nisi regem eis ostenderent. Illi verò tamet si viderent ad defensionem palatij se nequaquã posse sufficere, rem tamen ex industria protrahere conabantur, sperantes Matthæum Bonellũ interim affuturum. Hoc autẽ vt opinati fuerant minime procedente, tandẽ ad vltimũ desperationis adducti, populo spondent eorum se voluntati satisfacturos: regẽmque ad eunt, & cũ eo paciscuntur, vt saluos eos & incolumes abire permittat. dehinc ad Ioharię fenestras eum perducunt. Tunc verò viso rege totius multitudinis clamor & tumultus ingens exoritur: portas ocys postulant aperiri, censentq; nõ oportere proditores eua- dere. Rex autem manu silentium indicens, iubet eos quiescere, satis inquit ad promerendum fidelitatis titulum sufficere, quod eorum sit opera liberatus: deinceps arma deponant, cõsque libere sinant egredi quibus ipse quo maluerint, cundi cõcesserit libertatem: alioqui eos posse gratiam suã quam integre promeruerant, iterum demereri. Sic igitur tumultu plebis vtcunq; sedato, referatis foribus exeuntes, Cacabum transfugerunt. Hęc autem licet subita repentinãque rerum varietas, magnam tamen malorum seriem intra breuissimi temporis angustias contraxit, totique regno non parum attulit detrimenti. Non solum enim plurimæ nobilitatis amissione debilitatum est, & exhausta thesaurorum parte non minima fuit attritum, sed & aliam irreparabilem quidem in mul-

Rex è fenestra ostẽditur plebi.

Rex liberatur carcere.

ta tempora iacturam sustinuit, interfecto Rogerio
 duce, cuius supra meminimus: qui tam aui quam
 patruī moribus vltra quā id aetatis exigeret, iam
 euidentissime cœperat insigniri: & alterius quidem
 prudentiam, alterius verò benignitatem cū vtrius-
 que nomine præferebat. Expediret quidem Siciliae
 perpetuo regem carcere detineri, vel certe capitalē
 subiisse sententiam, ne tam felicitis indolis auspicio
 priuaretur. Verum hæc insula ne tyrannis quan-
 doque careat, eam sibi circa regum filios consuetu-
 dinem vindicauit, vt morti meliores primum ob-
 iiciat, eos sibi reges constituens, per quos in ea per-
 petuæ possit tyrannidis priuilegium conseruari.
 Sic olim Rogeriū ducem Apuliae vnice benigni-
 tatis ac dulcedinis virum præmatura morte sustu-
 lit, vt Gulielmo regnandi non deesset occasio, qui
 quantum eius frater prudentiam & mansuetudi-
 nem auide fuerat amplexatus, tantum crudeli-
 tati studuit & ineptiæ deseruire. sic & nunc Ro-
 gerio duce sublato, Guliel. distulit vt regnaret,
 quos eorum secuturos vestigia quorum nomina
 sortiti fuerāt, nemo qui vtrumq; nouerit, ignora-
 bit. Hic autē puer dum eos qui palatium obside-
 bant per fenestram minus caute prospiceret, sagit-
 ta percussus est: nec eius rei satis certum auctorem
 fama produxit. cōmunis tamē omniū opinio tā-
 ti sceleris culpā in Dariū hostiariū refundebat. Alij
 verò qui secreta palatij fatebantur se plenius agno-
 scere, negabāt eius efficaciam fuisse vulnus acceptū,

Rogerus
 dux Apu-
 liae fuit oc-
 cisus.

Sicilia ty-
 rānos alit.

Gulielm^{us}
 rex longe
 dissimilis
 fratris Ro-
 gerii.

Rogerus
 Guliel. fi-
 lius occi-
 sus à patre
 vt ferebat-
 tur.

vt mortem inferre sufficeret, ipsique regi putabant
 eius atrocitatem criminis imputandam. Cū enim
 vt aiebant, liberato patri puer applaudens occurre
 ret, pater indignatus quod illum quasi sibi praela
 tum hostes sui regem appellauerāt, repulit eum à
 se, & calce percussum quanto potuit impetu pro
 turbauit. Vnde vix ille digressus, ad reginam quæ
 passus fuerat pertulit, nec multum postea superui
 xit. Rex itaque tam acceptis incommodis, quā rei
 pudore vehementissime perturbatus, abiecta veste
 regia suæque dignitatis immemor, humi sedebat
 flens inconsolabiliter, & in stuporē ex dolore con
 uersus, eatenus malis quæ sibi acciderant memo
 riam heberemque mœrore mentem infixerat, vt
 neque sui curam gereret, neque quid sibi capien
 dum esset consilij, cum eius hostes vndique secus
 imminerent, ad animum reuocaret. A pertis etiam
 & inobseruatis palatij foribus, omnes ad se veniē
 tes benigne ac familiariter admittebat, illis dolorē
 & luctus causam insinuans, vt à multis etiam qui
 prius eum oderāt lachrymas extorqueret. Tandē
 verò monitus & rogatus ab episcopis aliisque qui
 ad consolandum eum venerant, descendit in aulā
 quæ palatio coniuncta erat: iussitque populum cō
 uocari, eo quod amplitudo loci capiendæ multi
 tudini vulgi sufficeret. Ac primum fidem illorum
 cōmendans gratiasque referens, quod eū de pro
 ditorum manibus abstraxissent, dehinc exhorta
 tus est vt in ea qua cœperāt fidelitate permanerēt:
 siquid aduersus eum deinceps hostes suos moliri

Rex mœ
 stus ad po
 pulum lo
 quitur.

contingeret, non satis certum inquiens quò se cõ-
tulissent, aut quos haberet in Sicilia fautores, quo-
rum freti consilio, tantum facinus perpetrassent.
Adiecit etiam id sibi meritis suis exigentibus ob
multa mala quæ fecerat accidisse: & hoc se quidẽ
cognoscere, hoc fateri, deincepsque sic acturum,
vt inflictum sibi diuinitus correctionis flagellum,
nequaquam obstinato videatur animo percipisse.
Si quid à subiectis sibi populis quod iuste dari
debeat postuletur, non difficile concessurum: con-
suetudines etiam suis introductas tẽporibus, quæ
vel iustam populi libertatem minuere, vel eos ini-
quis prægrauare videantur oneribus, placere sibi
penitus antiquari. de cætero enim malle se diligi
quam timeri. Hæc & his similia quæ rex non sine
lachrymis demissius loquebatur, Electus Syracu-
sanus vir literatissimus & eloquens ad populũ re-
ferebat. Vt autem illorum sibi plenius conciliaret
gratiam, portarum eis immunitatem concessit, vt
omnes ciues Panhormitani victualia sua vel em-
pta, vel ex agris & vineis suis collecta libere possẽt
inferre, nihilque ab ipsis quis exigeret. Quod ple-
bi gratissimum fuit, rem se nunc adeptos esse quã
diu desyderatam nunquam potuerant impetra-
re. Interea Panhormi nunciatum est Symonem
quem principem appellabant, Tancredum ducis
filium, Gulhelmũ Alesinum, Alexandrum Cõ-
uersanensem, Rogeriũ Sclauũ filiũ comitis Symo-
nis spurium, aliõsq; quotquot in captione regis cõ-
senserant, cũ Matthæo Bonello Cacabi esse, pluri-

Legati ad
Matthæū
Bonellum
Cacab.

Respōdet
Bonellus.

maque militū multitudinē illis adiunctā. Placuit
igitur ad ipsum Matthæū mitti legatos, vt sciscitē
tur ab eo quid erga regem gerat animi, quid hæc
velit militum concursio, quid ve se facturum pro-
ponat: dicant que non oportuisse illum proditorū
consiliis immisceri, vel eos post audita quæ perpe-
trauerant scelera recepisse. Hac autē legatione fun-
gentibus ille respondit, nunquam eorum se quos
proditores appellant sceleribus cōsehisse, neq̄ eo-
rum scisse aut approbasse consiliū: sed tyrannicum
& crudele fuisse tot viros nobiles ad se confugien-
tes nō recipere, capitalibus periculis exponendos.
Enimvero regē si sua facta discutiat, magis debuit
se mirari, quod regni proceres velut in seruitutē se
redigi tandiu sustinuerint, quā quod aduersus
eum multis militis prouocati vix tandem impa-
tientia doloris exarserint, Vt enim cetera quæ per-
pessi fuerant omittantur, miserimū esse vel apud
feruilis conditionis homines, filias suas innuptas
domi toto vitę tempore permanere. Nec enim in-
ter eos absq; permissionē curię matrimonia posse
contrahi, adeoq; difficile permissionē hanc hacte-
nus impetratā, vt alias quidē tūc demū liceret qu-
puidari, cū iam omnem spem sobolis senectus in-
gruens sustulisset: alias vero perpetua virginitate
damnatas sine spe cōiugij decessisse. Nunc autem
totius regni viros nobiles, seq; cū illis hoc regē po-
stulare, hoc requirere, vt his aliisque perniciosis le-
gibus antiquatis, eas restituat cōsuetudines, quas
auus eius Rogeri^o comes à Roberto Guiscardo pri^o

introducitas obseruauerit, & obseruari preceperit, alioqui si contra antecessorum statuta niti uoluerit, hoc eos minime diutius perpeffuros. Hæc ad regem legatis deferentibus, respondit malle se regno priuari, vel morti si necesse sit audacter occurrere, quàm ab eo metu vel minis indignū se pactum eliciat. Quod si depositis armis dimissisq; proditoribus ad se pacifice uenientes aliquid postulauerint, facilius eos quod petierint adepturos. Quod ubi Cacabi relatū est, displicuit uniuerfis qui aderant, & Matthei culpantes ignauia, persuaferunt ei ut ad obsidendam urbem accederet. Quorum ille consiliis acquiescēs, Panhormum profectus est, tribusq; fere milibus procul ab urbe cum militibus suis confedit. Rex autem interim Messianam mit tit nuncios ad stratigotum populumque ciuitatis, ut quotcunque galeas possent uiris armisque diligenter instructas quàm ocysime sibi transmitterent. At uero Panhormi militum aduentu præcognito, uidere erat desolatę miseręque faciem ciuitatis, ciues trepidos, pauentes, attonitos, omnemque fame strepitum arrectis auribus haurientes, & auditis animū committentes rumoribus, alij Mattheo Bonello quum primū ueniret sese dedere cogitabant, alij quia socios eius offenderant, timebant se suaque prædam fore militibus. Nemo ciuium in armis spem posuerat, nemo de ciuitatis defensione sollicitus erat. His accedebat quæannonę deficientis inopia futurę famis in

Rex ad legatos reuersos.

Accedit Bonellus ad obsidionem Panhormi. Stratigotū uidentum strategum malis, aut uocē à uulgo corruptam existimes.

tolerantiã minabatur, nec enim iam frumentũ co-
 poterat de locis finitimis comportari, cũ ex omni
 parte viarum transitus milites custodirent. Igitur
 in vrbe perturbata erant confusãque omnia: & si-
 quidem Matthæus Bonellus inoffenso pergens
 itinere propius accessisset, poterat vtique nemine
 prohibente ciuitatem ingressus, occupasse palatiũ,
 ipsũque regem in vincula coniecisse. Sed alio fre-
 tus consilio Cacabum rursus iter instituit. Sed &
 multi milites ex interioribus Siciliae partibus ad
 auxilium regis confluxerant, quantumq; illi robo-
 ris accrescebat, tantũ aduersã parti diffidentia ac
 formidinis accedebat. Statuit ergo resumpto spiri-
 tu cum fortuna respirante progredi, & humilitate
 legationis abiecta, regiam in verbis pretendere di-
 gnitatem, cũ nihil illi facilius esset, quã ab humili-
 tate ad superbiam transuolare. Rursus itaque ad
 Matthæũ Bonellum legatum misit Robertum de
 sancto Ioanne Panhormitanum canonicum pre-
 clari nominis & examinatã fidei virũ, quem nulla
 coniuratorũ vnquam societas, nulla persecutionis
 procella, cum totum sæpe regnum concuteret, ab
 eo cui semper inhæserat proposito fidelitatis auul-
 sit. Nunquã cum blanda fortuna sic extrulit, vt in-
 natẽ semel modestiã superbiã quicquam aut ty-
 rannidis admisceret. nunquam sic aduersa derexit,
 vt fidem suam vellet potentiũ virorũ gratia vel cu-
 iuslibet dignitatis precio nõdinari. Hinc eũ Archi-
 episcopus lateti odio psecutus, parũ psecit, cũ mul-
 tas aduersus eũ cõsiliorũ machinas erexisset. Hinc

Cacabum
 rediit Bo-
 nellus o-
 misso iti-
 nere.

Robertus
 de sancto
 Ioanne le-
 gatus ad
 Bonellum
 destinatur

Admiratus ei, cū aperte nō posset, occulte parās infidias obfuit quidem, sed nec omnino quod optabat effecit. Cū enim rex à nemine rogatus vel motus invidiā incidisset voluntatis, vt predicto Roberto cancellariatum dare decerneret, idque Maio cognouisset ipsius regis iudicio, laudauit eius super hoc voluntatem, dicens hoc æquitati congruere, & regnantis maiestate dignum esse propositum, vt qui fideliter ei diuque seruerint, tandem regia liberalitatis beneficio non fraudentur. Verum quia legatos Venetiam curiā mittēdos esse prouiderit, & ad hoc ipsius Roberti fidem & industriā constet esse perutilem, expēdit vt hanc prius legationem obeat, quatinus & regi promotionis eius causa vberior suppetat: & ille peracta legatione diuturni fructum seruitij post laborem gratius amplectatur. Quod vbi regi persuasum est, alio scripsit Petro de Castro nouo qui tūc in Apulia capitaneus erat, vt i Roberto de sancto Ioanne Venetiā transituro nauem fragilem & vetustate dissolutā, nautasque maris inscios, inertes, & improuidos assignaret: vt & putrida nauis ad quolibet vndarū insultus fathiscens non sufficeret sinum Adriaticum transmeare, nec ille nautarum peritiam posset incolumis conseruari. Qui traiecto Pharo cū in Apuliam peruenisset: Tranensis archiepiscopus ei non solum hoc verbis exposuit, sed & ipsius ostendit literas admirati. At ille prudenti consilio non veritus salutē suam auro redimere, proprijs sumptibus nauem nautasque conduxit, & licet mul-

tis fatigatus periculis, in fidiis tamen Maionis e-
 uasit. Hic igitur Cacabum profectus post multas
 variasque disceptationes & controuersias, eo fine
 concludit negociū, ut rex omnibus his qui ad Mat-
 thæum Bonellū cōfugerant, galleis que sufficerēt
 assignatis, extra regni fines eos faceret saluos &
 indemnes perducere. Apud ipsum uero Matthæum omni
 questione remissa, tanquam fidelem suum beni-
 gne susciperet, suam ei gratiam plene restituens.
 Quod postquam est ex parte regia sacramentis
 præstitis roboratū, Matthæus cū ingēti plebis ala-
 critate Panhornium ueniēs tranquillitatē urbi resti-
 tuit. Alij fere omnes ad galceas producti, regni ter-
 minos exierūt. Pepercit autē rex cōsanguineo suo,
 Rogero comiti Auellani, quod in alijs crimē a-
 trocissimum iudicabat, in eo putans ob ætatis lu-
 bricū errorem debere non facinus appellari, simul-
 que prece motus & lachrymis Adelicæ consobri-
 nę suę eiusdem comitis auix, quæ cū alium heredē
 superstitem nō haberet, nepotē suum tenerrime di-
 ligebat. Richardum quoq; de Mandra tanquā de
 se bene meritum Panhorni retinens, militibus su-
 is comestabulū eum præfecit. Erant eo tēpore fami-
 liares regis per quos negocia curiæ disponebat, Ri-
 chard⁹ Syracusanus elect⁹, Syluester comes Marsi-
 cēsis, Henricus Aristippus, quem tamē rex habēs
 suspectum, latens adhuc odiū dissimulabat, cre-
 dens eum coniurationis in se factę fuisse participē.
 Sed & idem capto rege quasdam palatij puellas
 in domo sua per aliquot dies tenuerat, quod ma-

Bonellus
 in gratiā
 restitutus
 apud regē.

217505 V

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

31002117

Regis fa-
 miliares.

xime regis aduersus eum indignationem commo-
 uerat. Cum autem eis terrarum feudorumque di-
 stinctiones ritusque, & instituta curiæ prorsus esset
 incognita, hecque libri consuetudinum quos Defe-
 tarios appellat, potuissent post captum palatium
 inueniri, placuit regi, visumque esse necessarium, vt
 Mattheum notarium eductum de carcere in pristi-
 num officium reuocaret: quicum in curia diuitissi-
 me notarius extitisset, Maiorisque semper adhaesit
 set lateri, consuetudinum totius regni plenam sibi vin-
 dicabat peritiam: vt ad componendum nouos defe-
 rarios eadem prioribus continentes putaretur suf-
 ficere. Dum hæc ita Panhormi geruntur, Rogeri-
 us Sclauus cum Tæredo duois filio, paucisque aliis qui
 prius à Mattheo Bonello discesserant, cum videret eum
 ad iniqui pactiohes foederis inclinari, Buteriam, Pla-
 ciam, ceteraque Lombardorum oppida, quæ pa-
 ter eius tenuerat, occupauit. & à Lombardis gra-
 tanter laudèque susceptus: cum se promitterent
 per quantalibet eum pericula fecuturos: multi-
 que etiam ad ipsum milites confluxissent, in Sara-
 cenos prima iussit armorum auspicia prælibari.
 Lombardi verbò nihil vnquam libentius audituri
 iussione eius non tardi sunt executores effecti, &
 in loca finitima repentinos impetus faciètes, tam
 eos qui per diuersa oppida Christianis erant ad-
 mixti, quam eos qui separatim habitantes villas
 proprias possidebant, nullo sexus aut ætatis habi-
 to discrimine perimebant. Eius tunc gētis haud faci-
 le numerabilis cecidit multitudo, paucique qui vel

Defetarij
libri.

Mattheus
notarius
restitutus.

Rogerus
Sclauus.

Lombardi
saiunt in
Saracenos

fuga furtim elapsi, vel Christianorū assumentes habitum propitiam fensere fortunam, in australem Siciliæ partem ad tutiora Sarracenorū oppida cōfugerunt, & vsque nunc adeo Lōbardorum gentem exhorrent, vt non solum eam partem Siciliæ deinceps habitare noluerint: verum etiam accessum eius omnino deuitent. Sed & adiacētē Syracusanorum & Cataniēsium regionem, Rogerius Sclauus crebris incurisib⁹ perturbabat, tātumque virtus & audacia viri circūiectis populis terrore attulerat, vt neque regij comestabuli possent eius impetum sustinere, cum assidue numero militum inferior eis congressus victoria potiretur. Ea res denuo curiam repentino terrore cōcussit, nec id arbitratur Syluester comes absq; Matthæi Bonelli cōsiliō geri, eo magis timēdum illum existimās, quod curiæ familiarius adhereret, nam apertos hostes posse facile deuitari: familiares autē inimicitias difficilius quidem nec sine periculo præcaueri. Suspiciabatur autē illum vt erat natura etiam midus, sibi primū insidias paraturum, eo quod ad auxilium regis veniēs videretur illius impedisse propositum, & nunc quoque nihilominus impedire. Cum ergo rex præcepisset stipendia militibus dari, contra Rogerium Sclauum eiusque socios educturus exercitū: persuasit ei comes vt Matthæū Bonellum prius captū carcere coereret, quē si secum duceret, se quidem hostibus suūque traditum iri exercitum: nec ad palatium decætero reditum incolumem, neque vero seruandæ iurandi

1177
Sclauus
metuitur.

1177
Sclauus
metuitur.

1177
Sclauus
metuitur.

1177
Sclauus
metuitur.

1177
Sclauus
metuitur.

iurandi

iurandi religioni locum esse, vbi absque periurio non possit mortis periculum evitari. quod timore mortis admittitur, facile veniam promereri. Placuit ergo regi quod ultro se facturum decreuerat, hoc ab alio premoneri, comitisque laudauit consilium, idem sibi dudum placuisse testatus. Sciebat autem ipsum Matthæum extra palatium capi non posse, neque tantæ quæpiam temeritatis futurum, vt hoc plebi saltem persuadere niteretur. Nam illum & in ipso palatio non sine periculo captum iri, totiusque ciuitatis perturbationem factum hoc necessario secururam. Verum eiusmodi popularis impetus hanc esse consuetudinem, vt vbi res peracta fuerit, in seipsum rursus deficiat, nec difficile compescatur: ideoque motum hunc populi contemnendum, neque rem propositam inde segnius peragendam. Ita que constituto quidem ab eis die Matthæus Bonellus ad curiam vocatus est, nec defuit eius lateri qui rem ei totam ediceret, comitisque dolos & consilium aperiret. Sed confidebat ab hac immanitate regem metu periurij deterrendum, nec æstimabat eum etsi iusiurandum contemneret, hoc ausurum eum eo facto regnum amplius perturbatum iri cognosceret. Ita neglectis amicorum consilijs ad palatium securus ascendit. Sed antequam ad regem accederet, à castellanis exceptus est, & terribilissimo carcere circumclusus. Moxque non solum palatij, sed & omnibus Calcule portis diligentius obseratis: armati quoque viri per murorum ambitus sunt dispositi, vt si necessitas ingrueret,

Bonellus,
ad curiam
vocatus in
vincula con-
iicitur.

primos plebis impetus propulsarent. Quod ubi
 malorum audax prænuncia per populū fama dis-
 persit, ilico plurima plebis multitudine cum ipsius
 Matthæi militibus concurrentes, ad palatiū recto
 tendebāt itinere, ut eum inde vi eximerent, comi-
 tēque Syluestrū tāquā proditorem meritis pœnis
 afficerent. Qui cum portas claufas vndique repe-
 rissent, omnēque viderent aditū prohiberi, cogita-
 bant ignē portis immittere, magnā ibidem ligno-
 rum cogerie extruentes. Cūque nihil ita possent
 proficere, & huc illucque aliquandiu sine certo
 proposito discurrerent, tandē ex desperatione cœ-
 pit animorum feruor tepescere, timore regis præci-
 pitam audaciā coercente, subitoque cum fortuna
 multum auertente conuersi, quod cognatū est Si-
 culis, maluerunt tēpori seruire quā fidci, quan-
 taque prius diligentia Matthæi Bonelli gratiā ap-
 petebant, tanto elaborabant studio, ne viderentur
 illius amicitias coluisse. Neque tamen defuit tot
 amicis fortunæ disparentibus, qui virtutis nomen
 auderet amplecti, & qua se libertate periculi con-
 temptor animus ad promerendā glorię diuturni-
 tatem euehat, experiri. Nā Iuo quidam ex militi-
 bus eius cū videret Adenolfum camerariū à curia
 redeūte, memor inimicitiarū quas in Matthæum
 exercuerat, simulq; dolore stimulat⁹, audacter in
 eū irruit, & equi velocitate fretus altius onse subla-
 tum cerebro fugientis immerfit, ac deinde nemi-
 ne prohibente per medium ciuitatis elapsus, cum
 iam ab vrbe longius abscessisset, à militibus regis
 comprehensus est, & Panhormum reductus, ius

Vulgi in-
 constātia
 in Matthe
 o Bonell
 in antioch
 de h. d. i. v.

Comit
 Syluestri
 obliuio

fitque curia manū ei dexteram amputari. Mattheus autē Bonellus effossis oculis, neruisque super talum incisus, sublatus omnino solis aspectu, in horrendum detrusus est carcerem, tam suis quam loci perpetuo tenebris obuolutus. Matthæus quoque de sancta Lucia eiusdem consobrinus, Ioannesque Romanus eius seneschalcus priuati oculis, diuersis sunt carceribus inclusi. His ita peractis velut vniuersis iā difficultatib⁹ superatis, rex educēs exercitū aduersus Rogeriū Sclauū, raptō contēdit itinere, primūq; Placiā nobilissimum Lōbardorum oppidū in plano situm euertit penitus ac destruxit: vbi cum inter Sarracenos & Christianos in exercitu orta fuisset seditio, plurima Sarracenorū multitudo cecidit acriter in eos irruētib⁹ Christianis, neq; metu vel interminatione regis cessantib⁹, cū & ipse missis ad auxiliū Sarracenorū comestabulis, prohiberet eos occidi. Inde Buteriā quō se post auditū eius aduentū hostes contulerāt, obsidione vallauit. At Rogerius Sclauus vbi se vidit obsessū, primū breuiter socios cohortatus, dehinc oppidanos admonuit, vt vnus essent animi, neque diuersa sentirēt, aut regis formidarēt exercitū. nā si paucis diebus equanimiter sustinerēt, maximā partē Siciliæ totāque Calabriam eorum secururam exemplum, patris etiam in eos quam plurima beneficia recensēbat, simulque regis exponebat atrocitatem, & tyranni dē in subiectos. At illi constāter & audacissime sponderūt se nunquā eius defuturos imperio, neque difficultatem aliquam

Arimad-
uersio in
Bonellum
& alios.

Placia Lō
bardorū
oppidum
euertitū.

Buteria
oppidum
Lōbard.
obsessum.

Armas
in
Bosellus
& alios

Astrologi
ca ratio-
nes in
bello.

aut periculum quominus ei pareat caufaturos. In exercitu vero tedio iam coeperat affici plerique militum: quia videbant regem in obsidione diutius moraturum: neque spes erat oppidum captum iri, nisi fames ingruens quod vix in multum tempus accidere poterat, ad deditioem cogeret oppidanos. Nam & loci natura munitissimum erat, nec ad sui defensionem virtute vel audacia sub Rogerio Sclavo, aut sub Tancredo prudentia consiliove poterat indigere. Ita crebri conatus obsidentium hostibus nihil oberant, illique licet audacter magnaque vi saepe descenderent, nihil aut parum laedebant exercitum. Rex enim cum sciret Tancredum fratris sui filium astrologicis rationibus dies tam obsessis quam obsidentibus utiles praevidere, ipse quoque cum astrologis suis eisdem dies diligentius attendebat, indicans familiaribus suis diem quo descensuros eos praeviderat, ut aduersus repentinam eorum eruptionem exercitum praemunirent. Sic aliquandiu re protracta, difficultatem hanc soluit, inter proceres & plebem in oppido nata discordia. Nam Rogerij Tancredique voluntas & consilium erat, totius oppidi frumentum adunatum tam militibus quam oppidanis per aequas portiones distribui. Plebs vero negabat victualia sua publicatum iri, volebantque singulis oppidanis singulos milites assignari, ut eis in domibus suis necessaria prouiderent. Quod militibus suspectum quidem & fidei vacillantis indicium videbatur. Coepit ergo plebs a militibus plurimum dissidere, adeo quidem ut se regi dedere militesque regios in oppidum

latēter introducere molirentur. Sed ubi Rogerius Sclauus, & qui cū eo erant hoc illorū percepere cōfiliū, rebus omnibus iā diffidentes, statuerunt ipsi quoq; pacifici cum rege, vt oppido recepto saluos atque incolumes eos abire permetteret. Quod eis facilerex concessit, cum neque se tam mature speraret oppido potiturum, & necessitate cogente proponeret in Italiam sine dilatione transire. Robertus enim comes Lorotelli dum Siciliam fortuna crebris tumultibus fatigaret, maximam regni partem inuadens, Orgeolum vsque peruenerat, quod in Apulię Calabrięque confinio situm est, omnesque comites qui primum ob admirati scelerarebelles extiterant, postmodum de regis gratia desperantes, illi se coniunxerant, præter Gilbertū Grauinę comitem, qui regis gratiā consanguineę suę reginę precibus impetrarat, & relicta societate comitum exercitui præerat in Apulia, Roberti comitis impetum quātum poterat moraturus. In Calabria quoque Comitissa Catacēsis ad eum defecerat, Tabernamque castrum fortissimū tam militibus quām aliis rebus necessariis præmunierat, vt si regem Pharum trāsire contingeret, eō se cum matre sua posset secure recipere. Rex itaq; iuxta quod pactum fuerat, dimissis hostibus receptaque ac destructa Buteria, deinceps eam habitari prohibuit. Ac nō multo post aucto exercitu in Apuliam trāsiturus Tabernam obsidere constituit. Prius tamē nequid in Calabrię partibus improuisi reperiret obstaculi, Rogeriū Marturanensem, qui nō parue

Orgeolū
oppidum.

Buteria ca
pta ex pa
cto & de
structa.

Rogerus
Martura
nensis.

Taberna
oppid. Ca
labr. oppu
gnatum &
deletum
cum pro-
pugnatori
bus.

tunc auctoritatis apud Calabros habebatur, in Si-
ciliam euocatum dum proditoris eum argueret, in
carcerem retruditus, oculisque privati, neque con-
uictum, neque sollemniter in iure confessum, prout or-
do iudiciarius exposcebat. Cum ergo Tabernam
exercitum traduxisset, iniquam loci positionem & con-
scensum arduum conspicatus, cum omnes fere de ca-
ptione oppidi desperantes censerent in Apuliam ad
maiora negocia sperandum, interimque Tabernam o-
mitti debere usque ad reditum, nec ibi multum tempus
inefficaciter consumendum, constanter asseruit non
prius inde se quam oppidum captum fuerit abscessu-
rum, ipsaque dietam milites quam pedites armari
precepit, & ad oppidum oppugnandum impetu
facto conscendere. Oppidani vero desuper missis
molaribus, etiam dolia que preacutis armata cla-
uiculis ad murum suspenderat, per precipitum di-
mittentes, obrepentium multitudinem proteren-
tes, facile proturbabant, quorum plurimis interfe-
ctis, reliqui frustra multum que fatigati, plerique
etiam affecti doloribus & vulneribus, ad exercitum
redierunt. Paucis autem interiectis diebus, iubente
rege de nouo viros armari tentari que fortunam,
omnes ad buccinarum sonitum vnanimiter irruen-
tes, primo tumulum quendam magnis occupauere
conatibus arduum quidem, sed modica superius
distentum planitie, qui ex vno latere muris oppi-
di contiguus adhaerebat: dehinc illatis scalis, pri-
mo muros impetu non sine rei periculo transce-
derunt. Neque satis video qui tam facilis in oppi-

dum irruptio fieri potuit, nisi quod oppidani lo-
 ci fortitudini temere confidentes, milites negli-
 gentius obseruabant. nec enim ibi proditiōe
 vel oppidanorum discordia quicquam accidit,
 & militum eius virtus ac copia suppetebat, ducēs
 que bellicarum rerum expertissimi, quibus & ad
 audendum animus, & ad prouidendum confi-
 lium non deesset. Hoc utique constat, quod mi-
 fere turpiterque captum oppidum milites depre-
 datis Comitissam & matrem eius, ipsiusque rei
 principes Alferium & Thomam eiusdem comi-
 tisse iunioris auunculos ad regem cum aliis ple-
 risque militibus perduxerunt. Quorum Alfer-
 rius ibidem iussu regis est supplicio destinatus,
 Thomas uero Messanę suspensus. Reliqui mili-
 tes partim abscissione manuum, partim oculo-
 rum amissione mulctati. Porro Comitissa cum
 matre sua Messanam, inde Panhormum tradu-
 cta est carceri mancipanda. Quod ubi nunciatum
 est comiti Lototelli, Tabernam præter spem &
 opinionem omnium subito captam atque deletā,
 licet equitum peditūque numero longe regis ante-
 iret exercitū, metuens Longobardorū fidem an-
 cipitē, quam non sine magno periculo dānoq; sepe
 probauerat, maluit cedere quā belli fortunā cum
 infidis militibus experiri, Tarentūq; reuersus ali-
 quot ibi milites ad urbis præsidium dereliquit.
 Inde quedā oppida ueluti cohortā dirobōrandiq;
 causa peruadēs, cœpit paulatim ī Aprutiorū terrā

no autem
 ubi dicitur
 .sp.

Comitissam
 matrem
 .sp. &
 .sp. &
 .sp. &
 .sp. &
 Alferius
 Thomas.

Comes Lo-
 rotelli ter-
 retur.

Gaytus eu-
nuch^o trās
fuga.

Tarentum
receptum
à rege .
vrbs est
Apulix
in signis.

Comes
Fon-
telli
totus

iter ideflectere. Eisdem diebus Ioharius eunu-
chus magister camerarius palatii, cum in exerci-
tū multas à rege præter meritum, vt dicebat, iniu-
rias pertulisset ac verbera, cum sigillis regijs ad co-
mitem Lorotelli transfugiēs, in itinere captus est,
& ad regem perductus. Quem rex impositum lin-
tri, deduci iussit in pelagus, ibique submergi. Inde
Tarentum perueniēs cum urbem facile recepisset,
quosdam milites Roberti comitis, quos ei ciues
reddiderant, extra ciuitatem suspendit, totamque
dehinc Apuliam ac Terram laboris pertransiens,
vniuersa recepit quæ prius hostes inuaserāt. Quā-
tum enim inconsulte dudum ab eo desierant, tā-
ta nunc ad eum leuitate pariter confluebant. Vni-
uersas etiam ciuitates & oppida quęcūque comi-
tem Lorotelli receperant, vel aliquatenus ei confē-
tendo visa fuerant recepisse, certam pecunię quā-
tatem redemptionis homine sibi pēdere consti-
tuit, volens ea pecuniā quod de thesauris suis im-
minutum fuerat, refacere: simulque iustum existi-
mans, vt qui domos & possessiones suas hostibus
se dedēdo, debuerant rigore iuris amittere, leui sal-
tem eas precio redimere cogerētur. Præterea Iona-
thas comes Confanus, Richardus comes Funda-
nus, Rogerius comes Acerranus, Mariusque Bur-
rellus, & alij qui societatem eorum sequuti fuerāt,
regis aduentu perterriti, partim in Aprucium, par-
tim in Cāpanam trāsferunt. Rogerius quoque
comes Auellini, regis iram censuit declinandam,
eo quòd nuper iniussu curię filiā Phœnicię de san-
cto

Et Seuerino duxisset vxorem, cuius etiam filius
 Gulielmus de sancto Seuerino cum comite fugiēs
 futorem regium declinavit. Comitissa verò cum
 obsessum castellum defendere niteretur, capta est,
 & cum matre sua Phoenicia Panhormum transue-
 cta. Dum hæc in Italia gererentur, interim fortuna
 Panhormi nouo inclemētiē genere sequebat, regis-
 q; discessum è Sicilia multorum est periclitatio cō-
 secuta. Nam Gaytus Martinus eunuchus, quem
 rex ad custodiam ciuitatis ac palatij Panhormi re-
 liquerat, cum in captione palatij fratrem suum à
 Christianis sciret occisum, nec eius facti certos re-
 perisset auctores, in omnes Christianos atrociter
 occulteq; desequens fratris mortem omnibus im-
 putabat. Cum ergo plerique ciuium accusarētur,
 quòd palatiū cū proditoribus ingressi multam in
 de pecuniam abstraxissent, idque iuxta curiē con-
 suetudinē accusatores monomachia se pbaturos
 assererēt, eorū probationes tā p̄mpte quàm liben-
 ter admisit, & victores quidē tanquā de rege bene-
 meritos collaudans, pœnas victis atrocissimas ir-
 rogauit: nactusque tēpus ad vlciscendū fratrem ido-
 neū, quod à paucorū temeritate fuerat inchoatū,
 ad multorū traxit perniciē. Hortabatur enī iuue-
 nes & propositis præmiis incitabat eos, maxime
 quibus nullū aut tenue patrimonium erat, quosque
 virtute corporis partā gloriā affectare cognouerat,
 vt eiusmodi ciuiū accusationibus audacter insiste-
 rēt, dicēs ob id ipsū eos efficacissimeregis posse gra-
 tiā pmereri, & si quidē eos vinci cōtingeret, nihil

Gayti eu-
 nuchi sa-
 uitia in
 Christianis
 nos.

Monoma-
 chiah proa-
 re iuxta cō-
 suetudinē
 curiæ.

mali passuros, cum regis ipsius causam agere viderentur. Tantaque iam urbe rabies & furor incesserat, ut quisquis aduersus quempiam vetus odium exercebat, vel cum alio forte litigans in verborum proterperat contumeliam, statim ad Gayti Martini pretorium conuolaret, qui semper ad huiusmodi suscipiendas actiones paratissimus, omnibus sui copiam faciebat, his de rebus maxime cogniturus. Eorum autem quos vinci contigerat, alios videntibus Sarracenis & illudentibus suspendebat, alios diuturnis cesos verberibus, diuersis afficiebat tormentis, & in his accusationibus admittendis summam diligentiam adhibebat; sed cum in campum pugnaturi descenderant, sua parum interesse censebat, uter eorum victoria potiretur, dum fratris mortem posset in altero vindicare. At ubi iam continuis malis & poenarum atrocitate perterritis ciuibus, rarus procedebat accusator qui monomachiae vellet subire discrimen, placuit mulierum quoque non solum honestarum & quae integre erant opinionis, verum impudicarum etiam & infamium delationes admittere: statuit seruos nihilominus & ancillas super eiusmodi licite postulare. Quorum sepe suggestionibus vice probationum admissis, multorum quidem & opinionem lesit & fortunas exhaustit, & corpora poenis affecit. Interea rex totius Apuliae rebus sedatis tumultuque composito Salernum accessit. Cuius aduentu precognito, maxima pars eorum qui dissensionis principes fuerant, quos Salernitani capitulinos appellant, fugerunt, eo quod

Admissa
 impudicarum delationes.

Rex Guilielmus Salernum accessit.

Vel capitulos.

comitibus Marióque Burrello iurauerant. Cùm autem Salernitanorum maiores regi vellēt occurrere, rogaturi vt urbem ingrederetur, simulque vt coniurationis principes vniuersos fugisse nunciantes, eos qui remanserant excusarent, ille nec urbem ingredi voluit, & eos à conspectu suo submoueri præcepit. Nam aduersus Salernitanos plurimum indignationis conceperat, & exemplo Bari totam decreuerat destruere ciuitatem. Sed Mattheus notarius familiaris curiæ cùm & ipse Salernitanus esset, alios regis familiares, Richardum Siracusanum Electum, & Syluestrum comitem multis precibus exorauit, vt modis omnibus eniterentur, ne tanta tamque nobilis ciuitas deperiret.

Henricus enim Aristippus antequam in Apuliam peruenisset, iubente rege captus fuerat, & Panhormum reductus: qui etiam in carcere post non multum temporis, miserię simul & viuendi modum sortitus est. Electus ergo Syracusanus & Syluester comes diu multumque regi supplicantes, multis ei rationibus persuadere conabantur, urbem famosissimam totique regno non parum decoris afferentem, ob paucorum scelera non oportere destrui, cum omnes ex vrbe proditores aufugerint. ac si forte quospiam illorum remansisse contigerit, eorum incumbendum suppliciis, neque populum immeritum ob aliena crimina puniendum. Rex autem cum difficile primum huiusmodi persuasiones admitteret, demum tamen multis asser-

Henricus
Aristippus
mortuus in
carcere.

tionibus emollitus ab vrbe excidio se temperaturum sponndit, præcipiens Stratigoto & iudicibus vt quotquot de numero cõiuratorum in vrbe remanserant, ad se vinctos perducerent. At illi paucos ciuiros quasi dissensionis principe tradiderunt: quos ipsa die iussit suspendi. Inter eos autem vit quidam eidem est supplicio proiectus, iudicio rotius fere ciuitatis innoxius, qui vt communis ciuium erat assertio, non modo contra regem nemini præstiterat iusiurandum, sed nec vnquam in vrbe visus fuerat seditiose quicquam egisse. Verum Matthæus notarius iurgiorum iniurias ab illo ppinquis suis illatas atrociter vlcisci desiderans, falso suggererat regi, totius eum mali quod Salerni gestum fuerat, caput & principium extitisse: cuius statim innocentia manifestis est iudiciis declarata: & euidenter apparuit aliquid fuisse cõtra iustitiam perpetratum, quod iusti rerum omnium iudicis oculos offendisset. Cùm enim adeo serenus esset aer vt nullum prorsus in eo nubis vestigium appareret, tanta repente tempestas exorta est, tonitrua, coruscationes, & imbrium inundatio subsequuta, vt per totum exercitum instar rapidissimi torrentis, aqua decurreret, & tam ipsius regis quàm cæterorum omnium tentoria paxillis auulsis, ruptisq; funibus procella subuerteret: tãtusq; regem & vniuersum exercitum terror inuasit, vt rerum omnium iactura posthabita cogerentur de salute propria desperare. Illud

Serenus aere
re tempe-
stas à deo
immissa.

etiam ad eius rei vindictam plerique referunt, quod postmodum Matthæi notarij propinquis accidit, non sine totius dispendio civitatis. Nam cum idē Matthæus adolescentem quendam neptis suæ nuptias recusantem, auctoritate metuque curiæ coegisset, & ad contrahenda sponsalia corrogatu de maioribus civitatis cum vxoribus plurimi cōuenissent, repente corruens domus, viros nobiles ac mulieres circiter LXX. cum ipsa puella quæ nuptui tradebatur, oppressit. Ea res Salernitanorū animos non aliter conturbauit, quàm si Barbaris irruētibus captæ iam vrbs viderent excidium imminere. Mulieres huc illuc sparsis crinibus discurrentes, vicos & plateas vlulatu complebant. Ciuū autem quidam extrahendis de ruina corporibus operam dabant, alij domestica lugebant incōmoda, vel amicorum mœsticiam solabantur: nonnulli quoque miseram desolatę civitatis fortunam mirabantur attoniti. Nam & apothecis clausis, contractus nulli fiebant, & scholæ velut indictō silentio quiescebant, ipsosque iudices miserandum vrbis ac triste iustitiam ab examinandarum litium cognitione suspenderat. Totā civitas luctui vacās Matthæi notarij detestabatur scelera, qui tantā causam præstitisset incōmodi. sed & de rege nihilominus, vbi iam supra metū dolor excreuerat, inconsulte plurima loquebantur. Verum hæc cæcenus præoccupasse licuerit, ne maiorem euagandi licentiam turbulenta narrationis series consequatur. Itaque rex vbi sedata vidit omnia, neque iam

Oppressi
ruina do-
mus.

Salernita-
norum li-
ctus.

Redit
ad institu-
tum.

Rex in Sy-
ciliam re-
uersus.

idemq[ue]
ob scribitur

Matthæus
notarius
imitari
Maionem
conatur.

hostes vsq[ue] iam cōparere; quorum alij transfretarāt
in Græciam, alij cum comite Lorotelli ad impe-
ratorem Alemannorum confugerāt, pleriq[ue] re-
rum omnium inopes in Campania morabantur, re-
uersus in Siciliā palatio se conclusit, & ocio quie-
tiq[ue] vacare p[otes]t laborem instituit, confidēs non fa-
cile deinceps in regno, quicquā turbinis emerfurū.
Nec multo post moriente Syluestro comite, Syra-
cusanus electus, & Matthæus notarius soli confi-
lio regis intererant, & regni disponebant negocia.
Quibus sociis datus est Gaytus Petrus eunuchus,
qui post mortem Gayti Ioharii fuerat magister
camerarius palatii constitutus. Matthæus ergo no-
tarius, cum iam plurimū p[otes]set in curia, cōstitue-
rat Admirati ritus & consuetudines imitari, om-
nibusque se præbēs affabilē, dismaximē quos ode-
rat aridebat, ipsumq[ue] regē adulationibus iam cō-
perat demulcere, sciēs ob id ipsum Maionē ei mal-
xime placuisse. Largitatem vero Maionis auaritia
præpeditus imitari non poterat, nec illi se cū impe-
ditionis esset linguæ, faciūdia similē exhibere, sed
& abiectus generique cōcors animus in eam quæ
Maionem fouerat regnādi spem, non sufficiebat
illum attollere, licet totis nisibus affectare & per-
quirere videretur, vt solus regia præditus familia-
ritate locum admirati plenius obtineret, cum no-
men efficaciter rege viuente sperare non p[otes]set.
Neque vero Syracusani electi, collega sui fidelius
amicitiam excolebat, aut alio venebatur affe-

matthæus notarius imitari maionem conatur.

estu quam admiratus Panormitanum olim archi-
 episcopum diligebat. Electus autem non multum
 eiusmodi versutijs & simulationibus operam da-
 re decreuerat, ipsi que regi maiori quadam fiducia
 loquebatur: indignum honestate sua iudicans ea-
 tenus illi blandiri, vt vel occultaret veritatem, vel
 falsa pro veris impudenter ingereret. Eo tempore
 post subactos hostes & pacem integre restitutam,
 cum rex mihi vltima sibi crederet formidandum,
 & repentinus cum casu edocuit, ita fortunam plerun-
 que mortales eludere, vt vbi minus quis precau-
 rit, citius damnum aut periculum incurrat. Pau-
 cinaamque viri qui diuersis ex causis adhuc in car-
 cerere debebantur, ne palatium quandoque nullum
 tyrannidis prætenderet argumentum, cum iam
 de venia desperantes viuendi tædio vexarentur,
 fortunam se commissum ire decreuerant, vt vel ea
 fauete cœptis euaderent, vel aduersante, morti po-
 tius vellent occurrere, quam eiusmodi miserijs
 affligi diutius, perpetuis horrendorum carce-
 rum pædioribus cruciandi. Itaque custodibus car-
 cerum multis promissionum pactionibus prius
 corruptis, nacti tempus congruum quo post
 distractam curiam palatium inobseruatum re-
 manserat, cum pauci quidem essent numero,
 sed virtute præstantes, impetu facto primum
 ad portam palatii descenderunt, eo confi-
 lio vt Ansaldo castellano, quem ibi sedere co-
 gnouerant interfecto, facilius reliqua perpetra-

Captiuū
 erumpere
 quaritāt,

rent. At ille cum eos subito respexisset, iam eis sub-
 blatis ensisbus imminentes, nihil ex timore pertur-
 bato consilio, extra portam quæ semiaperta erat,
 tam prouide quàm prompte desiliens, eandem to-
 to conamine post se retractam venientibus illis op-
 posuit, inter extrinsecam intrinsecamque portam
 loco tutissimo constitutus. Illi vero spe frustrati
 ad inferiorem ingressum palatii se transtulerunt,
 siue vt ad regem indeflexo gressu contenderent: si-
 ue vt ibidem in scholis regis filios inuenirēt, quos
 eorum præceptor Galterius Cephaludensis Archi-
 diaconus in Capanarium primis rei motibus præ-
 cognitis asportarat. Acciderat autem Gayto Mar-
 tino post primam ianuam in introitu sedenti vi-
 ros quosdam assistere, quorum vnus irruentibus
 illis obuium se dedit & primos ictus excipiens, e-
 orum impetum retardauit, spemque sustulit. Inte-
 rim enim Gaytus Martinus foribus obseratis in-
 tra palatium se recepit. Ita cum nihil eorum quæ
 sperauerant effecissent, subita virorum multitudine
 circumuēti, quæ cum Odone magistro stabu-
 li repente confluxerat, ad vnum omnes interfecti
 sunt. Cadauera eorum proiecta canibus, prohibu-
 it curia sepeliri. Rex autem vt eiusmodi casus dis-
 crimē in posterum amputaret, & quod ei bis ac-
 ciderat non oporteret euēturum, denuo formida-
 ri, omnes incarceratos è palatio censuit remouen-
 dos, quorum alios iussit ad castellum maris trans-
 ferri, alios per diuersa Siciliæ castella distribui. Ro-
 bertus autem Calataboianensis magister Castelli
 maris

Capriui
 interfecti.

maris trāsferri, alios per diuersa Siciliae castella distribui. Robert^o autē Calataboianēsis magister castelli maris vltimę crudelitatis homo, cum esset eunuchorū amicissim^o, & eorū omnino deuotus obsequiis, quoscūque Christianorū captos ad eū perduci contigerat, ingentibus cathenis oneratos crebris torquebat verberibus, & eos in noua quadā detrudebat ergastula, quę vt antecessorum videretur tyrannidem superasse, plena fœtoris ac formidinis ipse construxerat. Ciues etiam multis afficiebat iniuriis, quotiesque aduersus eorum aliquem priuatum habebat odium, aut eius domū, vineā, hortum, vel omnino talium quidpiam affectabat, accusatum apud Gaytum Petrū, iussuque capi tandiu fame, siti, pœnisque variis affligebat, donec rem suā vt euaderet, gratis dare, vel minoris quā valeret distrahere cogeretur. Volens autem plenius eunuchorum gratiam promereri, falso suggessit Gayto Petro, multos proditorum per Siciliam, maximeque per Lombardorum oppida remansisse, qui & opibus affluerent, & largissima prædia possiderent, impetrauit que vt eodem liceret ei capere, & quantam posset ab eis pecuniam extorquere. Ea præditus potestate, multos viros innoxios per diuersa loca Siciliae cōdemnavit, quibus hoc solum obfuit quod vnde mitigari posset eunuchorū cupiditas inexpleta, penes ipsos cōtigat reperiri. Sed & Bartholomęus Perisinus, alique iustitiarum, stratigoti, camerarii, catapani, Gayti Petri patrociniis innitētes, innume-

Seuitia
in Christi
anos.

ris plebē rapinis & iniuriis atterebant. hoc in omnibus iudiciis, præcipuū attendentes vt ab vtralibet partiū, vel ab vtraque si fieri posset, pecuniam extorquerent. Per totam autem Apuliā & Terram laboris in eos plurimum qui minus poterant, redēptionis exactio sæuiebat, expediretque regno Siciliae hostilibus adhuc incurfibus fatigari, ne domesticis populandum prædonibus traderetur. Cum ergo regnū ab externis tumultibus aliquandiu quietuisset, rex autem interim ocio quietique vacaret, timens ne quæuis occasio voluptuosum ociū impediret, familiares suos præmonuerat, vt nihil ei quod mœstitiam aut sollicitudinem possetingere nunciarent, ac se totum deinceps voluptati deuouēs, cœpit animo latius vagari, cogitās vt quia pater eius Fauariam, Mimnerū, aliaque delectabilia loca fecerat, ipse quoque palatiū nouum construeret, quod commodius ac diligentius compositum videretur vniuersis patris operibus præminere. Cuius parte maxima mira celeritate non sine magnis sumptibus expedita, antequam supremam operi manum imponeret, dysenteriam incurrens cepit diuturno morbo dissolui, ac duorum fere mensium spacio, protracta valetudine denouo cōualefcens, cum iam eum medici crederent euasurum, repente recidiuo morbo consumptus interiit. Qui cum adhuc in extremis ageret, magnatibus curiæ conuocatis & archiepiscopis Salernitano Rheginoque præsentibus vltimam vo-

Rex voluptatē in ocio venatur

Dysenteria, i. tormibus intestinorum. Gulielmus rex interiit. Salernitanus erat.

luntatem suam exponens, Gulielmum maiorem
 filium post se regni successorem constituit. Hen-
 ricum vero principatu Capuæ quem dudum ei
 concesserat voluit esse contentum. Reginam au-
 tem præcepit totius regni curam & administra-
 tionem, quæ vulgo balium appellatur, tandiu ge-
 rere, dum puer eius prudentiæ esset quæ nego-
 ciis provide disponendis sufficere putaretur. E-
 lectum quoque Syracusanum, Gaytum Petrum,
 Matthæum notarium, quos ipse sibi familiares
 elegerat, in eadē iussit familiaritate curiæ perma-
 nere, ut eorum regina consilio quæ gerenda vide-
 rentur disponderet. Nec multo post ingruente
 mortis articulo; communi iam luce defungens,
 præsentibus illis atque flentibus, regno vitæque se
 pariter abdicavit. At illi metuentes ne subito di-
 spersus rumor in populo motus quolibet ex-
 citaret, iusserunt eum interim in ipso palatio
 sepeliri, simulantes eum adhuc viuere, donec
 ad curiam proceribus euocatis, quæ ad coro-
 nandum regem putabantur necessaria, præpa-
 rarent. Quod ubi paucis diebus peractum est,
 primum in palatio more lugubri funere con-
 clamato, repente totius luctus subsequutus est ci-
 uitatis. Moxque proceres cum episcopis & ma-
 gnatibus curiæ de loco ubi sepultum fuerat, in
 capellam corpus regium transtulerunt. Vni-
 uersi quoque ciues nigris induti vestibus vs-
 que in diem tertium in eodem habitu perman-

Rumoldus.
 Reginus
 vero Ro-
 gerius.
 Guliel-
 mus Gulielmi filius
 maior rex
 Henricus
 capuæ
 princeps.
 Regina
 gubernatrix regni
 Margareta nomine

Dissimulatur mors regis

Luctus ob regem.

ferunt. Per totū autē hoc triduum mulieres nobi-
 lesq; matrone, maxime Sarracene, quibus ex mor-
 te regis dolor non fictus obuenerat, fassis operte,
 passis crinibus & die noctuque turmatim incedē-
 tes, ancillarū præunte multitudine, totā ciuitatē
 vlulatu complebant, ad pulsata tympana cantu fle-
 bili respondentes. At vbi dies transierunt, luctui
 publico designati Gulielmus qui iam fere XIII
 annū ætatis attigerat, sub ingēti plebis gaudio rex
 creatus per urbem sollenniter equitauit. Qui cū
 pulcherrimus esset, ea tamen die nescio quo pacto
 pulchrior apparens, & augustiorē quandā in vul-
 tu præ se ferens venustatem, adeo gratiam & fauo-
 rem omnium promeruit, vt etiam hi qui patrem
 eius atrociter oderant, neque putabantur fidem
 vnquam eius heredibus seruaturi, dicerent, huma-
 nitatis eum terminos transgressurum, qui aduer-
 sus primum hunc aliquid impie moliretur. Suf-
 ficere enim malorum auctorem sublatum esse
 de medio, nec innocenti debere puero patris ty-
 rannidem imputari. Erat autem eius puer pul-
 chritudinis: quæ facilius quidem parem exclude-
 re videretur, quàm superiorem admittere. Itaque
 regina vt plebē ac proceres sibi filioq; gratos effice-
 ret, statuit eorū gratiam copia meritō elicere, &
 fidem si fieri possēt, in mēsis saltē beneficiis extor-
 quere. Ac primum vniuersa recludi iussit erga-
 stula, plurimāq; multitudinem virorū tā in Sicilia
 quā in adiacētibus insulis liberauit. Inde redem-
 ptionis onus importabile quē totā Apuliā Terrā

Regina
 cōciliat
 omnium
 gratiam.

que laboris vltimam iam desperatione concusserat, omnino censuit amouendum: scripsitque magistris camerariis, vt à nemine deinceps quicquã nomine redemptionis exigent. Familiares autẽ curiẽ nõ in eo gradu quo fuerant aut dignitatis equitate voluit permanere. Nã Gayto Petro summæ rerum omniũ potestate cõcessa, super omnes eum eminentiori loco constituẽs, electum Syracusanũ, Mattheũq; notarium præcepit, vt eiº coadiutores, interesse quidem consiliis & familiares appellari, sed eius in omnibus imperio subferuire. Idem autem Petrus licet parum consulti pectoris, & inconstantis esset animi, mansuetus tamen, benignus, & affabilis erat, & nullum in actibus suis mali animi præferens argumentum. Largitatem quoque præcunctis amplectens virtutibus, dare quàm accipere beatius æstimabat: vnde & milites cũ plurimũ diligebant, & eius per omnia voluntatem, & imperia sequebantur, & nisi gentile vitium innatam viri mansuetudinem præpediret, nec eum pateretur Christiani nominis odiũ penitus abiecisse, regnum Siciliẽ multa sub eo trãquillitate gauderet. Erant eò tempore Panhormi circa curiam cõmorantes Archiepiscopi quidam Rumoaldus Salernitanus, & Rogerius Rheginus, episcopi verò, Gentilis Agrigentinus, & Tustanus Mazariẽsis. Quorũ Gentilis Agrigentinus episcopus ob timorẽ regis diu simulatẽ religionis ymbra amplexus, sub eius obtẽtu, popularis laudis gloriam venabatur, & diuturnis ieiunijs satagebat fauorem regum

Gaytus Petrus quali ingenio.

Gentilis Agrigentinus episcopus hypocrites & iacobus, factiosus.

promereri. Post obitum verò regis sublato iam me
 tu coepit velut excusso freno liberius euagari, & o-
 mmissis ieiuniis dissolutionem vitam agere, conuo-
 catisque militibus crebra conuiuia splendidissi-
 me celebrare. Interim inter epulas loqui plurimū,
 & quòd ei familiare semper fuit, de rebus notissi-
 mis audacter mentiri, vt qui consuetudinem eius
 iam habebant expertam, ipsius impudentiam de-
 riderent: qui verò minus eum nouerant, miraren-
 tur apertissimam falsitatem episcopum tam im-
 pudenter astruere. Tum genus suum, operaque sua
 magnifice loquebatur, tum se spondebat, si fami-
 liaris esset curiæ, malas omnes consuetudines abra-
 surum: neque sub se notariorum, & hostiariorum,
 cæterorumque officialiū curiæ rapinis & exactio-
 nibus locum fore, sed ad certum mēsuræ compen-
 dium omnia restringenda: Electoque Syracusano
 maxime detrahens, multorum ei conflabat odiū,
 & apud plebem proceresque, eius opinionem le-
 dere conabatur. Ad obtinendam enim Pāhormi-
 tanę sedem ecclesię totis ambobus anhelabāt.
 Hic igitur archiepiscopo Regino viro inexpletę
 cupiditatis & auaritię, qui vt propriis sumptibus
 parceret, aliene mēse nidore facile trahebatur, cre-
 bris ac splendidis inescato conuiuiis, aduersus E-
 lectum Syracusanum animum irritauit, eumque
 sibi socium adhibens, archiepiscopum Salernita-
 num eiusdem veneno conspirationis infecit, dicēs
 Electi Syracusani superbiam iam vltius sustine-
 ri non posse, satis eum superque de rapinis pau-

Archiepi-
 scopus Rhe-
 ginus alie
 ne quadræ
 sectator.

perum ingentem coaceruasse pecuniam, & inferendo multis iniurias, nec ipsis quidem episcopis pepercisse. nunc elaborandum vt à curia separatus tandem intelligat alicuius eos esse momenti, quos in familiaritate regia constitutus erecto collo, rigentique ceruice grandia verba trutinans, tanquam sibi subiectos despexerit, nulloque dignos honore putauerit. Mattheo quoque notario non difficile persuasum est, vt eidem se societati coniungeret, quem aduersus Electum inuidiæ stimulus incitarat. Occulte tamen id se facturum promisit, ne crudelitas nimia videretur in eum repente sine manifesta causa patenter irruere, cuius diu socius extitisset. Timebat enim, ne fortes aliorum ac opinabantur vergeret, ideóque se non audebat hostem apertum ostendere. Enimvero præter eas quæ dictæ sunt, priuatas singulorum inimicitias, alia quoque causa suberat, quæ in odium Electi satis eos efficaciter inducebat. Aiebant enim Transalpinæ gentis superbiam quæ hactenus potestate prædita curiæ, fretaque regum amicitia Longobardos impune multis exacerbasset iniuriis, deinceps à curiâ penitus excludendam, si prius Electum amoueri contingerit. Eo namque semel expulso, nec eius gentis quempiam in curia remansurum, ipsumque regem cum ad ætatem discretam peruenerit, eos habiturum familiares, inter quos nutritus fuerit, & quos cum vsus longæuus consuetudoque do-

Mattheus
notarius fa-
tionē se-
quitur.

In electū
Syracusa-
num mul-
ti coratus
instinctu
Gayti Pe-
tri.

cuerit, neque peregrinis & aduenis, quorū mores
 vt ignotos abhorreat, dignitates curiæ collaturū.
 Cœperunt itaque cum Gayto Petro equitare sin-
 gulis diebus frequenter ei assistere, & honorem
 ac reuerentiam vltra quàm Episcopalis patere-
 tur dignitas, exhibere. Inde familiarius cum ad-
 monēt, vt notos & amicos circa se semper habeat:
 nec ignotum quēpiam ad se patiatur accedere. nā
 Electum Syracusanū cum in curia superiorē pati
 non possit, cum quibusdam aliis in ille consiliū,
 vt ipsum interfici faciat: idēque dandā operā vt
 illius possint infidiæ præcaueri. Ille vt erat pronus
 quicquid sibi suggestum foret credere, collaudās
 eos, rem ad amicorum transfert notitiā: quorū
 cōsilio statuit, non solum à curia Syracusanum E-
 lectum expellere, verum etiā eligere viros qui eū
 in ipsius ingressu palatij gladiis exceptum confo-
 derent. Interimque regis militibus eorumque co-
 mestabulis denunciari præcepit, vt nullus eorum
 cum electo deinceps equitare, vel ad curiam eun-
 tem sequi præsumeret. Electus licet multorum re-
 latu quæ facta fuerant agnouisset, neque se tamen
 aduersus eorum consiliū aliquatenus premuni-
 uit, neque segnius ob hoc ad curiam singulis die-
 bus ascendit, vt quicūque periculū rei cognouerāt,
 securitatem illius, & fiduciam mirarentur. Cū-
 que sepe palatium ingressus propositas infidias
 offēdisset, eō viso Gaytus Petrus, vt erat natura mi-
 rissimus, ad eius salutationem statim mutabat cō-
 silium, & à perpetrando scelere milites auerte-
 bat,

illōque

illoque recedēte, crebris episcoporum stimulationibus denuo incitatus spondebat se proculdubio quod suaderent facturum. Vbi ad rem ventum erat, rursus à proposito decidebat. Videntes autem episcopi Matthæusque, notarius rem inutiliter diu protrahi, persuaserunt ei, ut si vellet pius in impiū esse, bonūque pro malo reddere decreuisset, saltem illum a curiæ familiaritate semotum ad episcopatum suū transmitteret, eiusque loco Salernitanum Archiepiscopum subrogaret. Quod ille se facturum promisit, parumque diligenter rem exequens, eorum animos expectatione longa spēque dubia suspendebat, ceterique iam dilationis tedio fatigati, ab eo quod incœperāt facile destitissent, nisi Archiepiscopus Rheginus continuis eos persuasionum stimulis incitasset. Summo namque mane domos illorum incipiens circuire: ad perficiendum susceptum negocium singulos incitabat, & ne deficiente tepescerent hortabatur: increpansque desidiam illorum, & inertes eos appellans, eiusmodi exhortationibus totum diei spatium consumebat, & diffidentes animos in spem iterū erigebat. Adhuc enim ob sanctitatis opinionem omnes eum venerabantur, & eius libenter admittebant consilium, nondum ipsius hypocrisis denudata. Erat autem Rogierius etate iam vergens in senium, statura procerus, Archiepiscopus Rheginus vltima consumptus & extenuatus macie, vocem adeo quis debilem habens, ut quasi sibilus audiretur faciem lis. verò totūmq; corpus nigredini mixtus pallor infecerat, ut sepultis quàm viuētibus videretur affi-

nior, habitumque mentis color extrinsecus indicaret. Laborem nullum difficilem aestimabat, unde lucri quidpiã speraretur, famis ac sitis ultra morem humanum patiens, vt sumptibus parceret, domi nunquam inter epulas letus, in alieno nunquam tristis conuiuio. Totos sepiissime dies ieiunus pertransiens, expectabat vt cum aliquis inuitaret. frequenter enim consueuerat eum vocare episcopus Agrigentinus, aliique qui consuetudinem eius cognouerant. Huius indefinenter monitis Salernitanus archiepiscopus eiusque socii, velut quibusdam stimulis incitati, multas aduersus Electum Syracusanum machinationum adinventiones & versutias consumebant. Regina vero nihilominus eisdem consentiebat consiliis, nec illius ipsi persecutio displicebat, eò quod adhuc viuente marito suo, cum pro quibusdam negociis suis aliquoties Electo preces porrigeret, ille vt in prosperis semper elatus, contemptorem induebat animum, superbe nunciis mordaciterque respondens, nunquam eius petitiones efficaciter admittebat. Sed & Ioannes Neapolitanus ecclesie Romanae cardinalis, qui fortetunc aderat, videns eo schismate curiam laborare, partes suas interponere studuit, & Gayto Petro consentiens, Electum à curia nitebatur expellere. Quòd eo consilio face-
re putabatur, quia Gayto Petro deincepsque per eum regine persuaderi posse credebat, vt Panormitanam ecclesiam ei regendam committerent: ipsosque sperabat dissensionis auctores ob

Ioannes
Neapoli-
tanus Car-
dinalis.

inuidiam Electi facile consensuros. Dum ita Syracusanus Electus graui persecutionis turbine quaeretur, nunciatum est Panhormi Gilbertum comitem Grauinensem, regine consanguineum, post auditam regis mortem ad curiam venientem Pharam transisse. Quo permoti rumore persecutores Electi, paulisper ab inceptis machinis quicuerunt, ad aliam necessario deliberationem traducti. Constabat enim ob hoc venire comitem, vt totius regni Magister capitaneus esset constitutus, negocia curiæ post reginam, principe loco disponderet. Sed neque regine sic ferebat animus, vt Gaytum Petrum quem plurimum diligebat, secundo post aliquem loco poneret, nec ea comes venerat præmunitus manu militum, vt ipsa nolente ceteros posset à curia familiares excludere. Electus ergo missis ad eum occulte nunciis, persecutionem suam & quas passus esset iniurias illi aperuit, monuitque vt circumspecte se habes Siculorum præcaueret fallacias, sciturus à Gayto Petro ceterisque sociis eius proculdubio sibi paratum iri insidias. Ad hec Electo comes rescripsit, vt securus de cetero permaneret: nã se diligenter super his omnibus eius ipsius consilio prouisurum. Cùm autem Panhormum venisset, cœperunt ad eum Gayti Petri fautores, crebrius conuenire, studium eius & prudentiam laudare, quòd audita regis morte sine dilatione reginam consolatum venerit: dein assentantes illi blandiri,

Gilbertus comes Grauinensis venit Panhormum. Grauinensis autem comitatus in regno est Neapolitano.

Electus ad Grauinensem.

Grauinensis rescribit.

& se suaque voluntati eius exponere. Interim ei la-
 tenter apud reginam tum per seipfos, tum etiam
 interposita Cardinalis auctoritate detrahere. Nā
 & ipsa postmodum prodēte cognitum est Iohan-
 nē Neapolitanum ei suggessisse, & paratum fuisse
 iurare quòd comes illi Balium & omnem impe-
 randi facultatem auferre, sibique transfumere co-
 naretur. Comes vbi certius expectationem suam
 animaduertit eludi, neque bonum erga se regi-
 nam animum gerere, statuit asperioribus cū ea
 verbis agere, eamque presente Gayto Petro secre-
 tius alloquens, cū de rebus illam plurimis con-
 uenisset, subiecit rem omnibus dignam videri mi-
 raculo, quòd non aliter curiam ordinaret, cū in
 eo statu non posset diutius permanere. Iam enim
 vniuersos proceres indignari, quòd omissis comi-
 tibus, aliisque viris prudentibus, quorum oportebat
 consilio curiam regi, toti regno seruum effoe-
 minatum præfecerit. Nec enim regem sanum ha-
 buisse consilium, aut eius debere super hoc ius-
 sionem impleri, qui viros contemptibiles immo-
 deuiratos homines ad regimen regni putave-
 rit posse sufficere. Sed & hoc insanus esse, quòd
 aduersus Electum Syracusanum virum pruden-
 tem, regnoque necessarium, ob quem solum in-
 cōsulta regis decreta videbātur aliquatenus excu-
 sari, nescio qui conspiratores eam mouerint, & ip-
 sam à curia censeāt amouendum. At illa respōdit,
 regis vltimā voluntatem, quam maxime deceat
 obseruari, sua nunquam infirmatum iri opēra.

Grauinensis
 dare loquitur
 regine.

Respōdit
 Regina.

Quod si Gaytus Petrus ad administrationē regni parum sufficiens putabatur, ipse cum eo familiaris in curia remaneret, vt auctoritate & prudentia sua quod deerat curiæ suppleretur. Tunc indignatus comes, Bene, inquit, honorē mihi debitum vt consanguineo detulisti, præclare mihi locum reseruaueras dignitatis, quæ seruo tuo parem me facere disponebas. At ego mores ingeniumque tuum cognoui, neque me latet consilium tuum, scio te quidē facturum vt ab administratione regni turpiter expellaris. Iam enim per totam Apuliā opera tua fama dispersit: iam hic etiam quod plenius ibi dicta corroboret intellexi. His aliisque non mitioribus eam verbis aggressus, deincepsque paulatim in apertam verborum contumeliam prorumpens, tandem ad lachrymas coactam, nihilo tamē segnius eius proposito reluctantem deseruit, iratusque domum reuersus est. At Gaytus Petrus cū aperte comitis animum ex ipsius dictis vt præsens aderat cognouisset, arbitratus ei viribus resistēdū cœpit animos militum beneficiis sibi largisq; donis allicere. Erāt tunc consiliorum eius participes duo viri nobiles, in quibus maxime cōfidebat, Hugo filius Atōnis, vir tam prudens quàm armis strenuus, quem militibus suis ipse præfecerat, & Richardus de Mandra magister comestabulus, qui cum Roberto comite Lorotelli rebus diu bellicis insudauerat, audaciæ plurimum habēs, prudentiæ parum. Proceres ergo cæteri que viri nobiles quicūque prædia vel feudorum quidpiam possidebant,

Gravinensis iratus domum rediit. Gaytus Petrus.

Richardus Mandrensis comestabulus comes Molisii creatus.

comitem malebant præesse curiæ capitaneumque constitui. Milites vero stipendiarij cum comestabulo suo præter paucos transmontanos, Gayti Petri munera sequebantur. Qui cum Richardi comestabuli fidem multis sibi non ambigeret beneficiis obligatâ, eo tendebat vt eundem factum comitem quasi propugnaculum quoddam aduersus comitem Grauinensem erigeret, vt velut ex æquo deinceps comes comiti plena posset auctoritate resistere. Quod non difficile porrectis super hoc reginæ precibus impetrauit. Hic itaque non sine multorum indignatione comes creatus, tubis, tympanis, cimbalisque de more sollenniter præcuntibus, Bouianum, Venafrum integreque vniuersa oppida quæ ad comitatum Molisii pertinebant, obtinuit. Cepit interea Gaytus Petrus frequenter cum ingenti multitudine militum hostiariisque sagittariisque præcedentibus equitare, vniuersis ad se confluentibus multa largiri, & sibi quos poterat sacramentis astringere. Comes autem Grauinensis hæc omnia velut negligere dissimulando, paucorum comitatu contentus esse, eoque ipso Gayto Petro suspectior fieri. Coniectabat enim notæ virum industriæ callidum dissimulare propositum, & occultè cum Electo Syracusano magnum aliquid machinari. Ex ea demum suspiciõne timorem concipiens, comitis consilium per amicos diligentius inquirebat. Cumque multi nihil esse timendum affererent, & addita spe niterentur labantem eius

Comes
Grauinen-
sis.

animum roborare: plures ad eum secretius accedentes, parari sibi latenter insidias astruebant. Ita variis dissonis que concussum rumoribus eò desperationis impulerant, vt non aliter se quam nocturna fuga speraret manus comitis euasurum. Itaque sagitteam quanta potuit celeritate faciès preparari, nautis, armis, cæterisque rebus necessariis eam præmuniit. Cumque thesauros suos fecisset illuc sub noctis silentio comportari, sequenti die post occasum solis fingens se nouum adire velle palatium, quod in ea parte ciuitatis quæ vocatur Kemonia nuper construxerat, cum paucis eunuchis quos secum decreuerat abducendos, ad mare perrexit: ibique dimissis equis nauem conscendens ad Masmudorum regem in Africam transfretauit. Quod cum summo mane fama per populum dispersisset, eorum qui partes eius sequuti fuerant animos inopinatè rei perturbauit euentus. Gilbertum vero comitem eiusque fautores in amplioris spei fiduciam extulit, arbitantes propositum suum nullo posse deinceps obstaculo præpediri. Dicebāt autem plerique, & hæc erat plæbis opinio, quod Gaitus Petrus præter immensi ponderis aurum de quo dubiū non erat, plurima quoque secū abstulerat regiæ dignitatis insignia. Quod tamen regina constanter denegās, assererat nihil eni penitus de thesauris regiis attigisse. Cū ergo post hæc ad palatiū episcopi comites, & familiares curiæ cōuenissēt, diuq; super

Gay. Petrus metu percussus ad regem Masmudorum in Africam fugit.

Comes Grauinē.
Ani mui
m m m m m

Richardus Comes Molisii tuetur Gaytū Petrum.

Monomachia intel-
ligit.

co quod acciderat inuicem disceptantes, causam modumq; rei disquirerent, subintulit comes Grauinensis hæc & deteriora se prius quam accideret timuisse. nam insanum fuisse consilium, seruū Saracenū qui Stoliū quoq; dudum prodiderat, in tantam attollere potestatem. Illud quidem maiori dignum miraculo, quod non latenter introductis Masmudis in palatium regem ipsum cum omnibus thesauris fecerit asportari. Quod profecto decreuerat se facturū, siquidē ipsi liceret ea quam vsurpauerat vti diutius potestate. Hæc & his similia comitis dicta moleste ferēs Richardus Comes Molisij, respondit Gaytum Petrum seruū quidē vt aiebat fuisse, sed in testamento regis solenniter manumissum, eamque libertatis dationem noui quoq; regis & reginæ priuilegio roboratā. Quod si vel ipse, vel alius quilibet in eam prorumpere velit audaciam, vt eundem Gaytum Petrum proditoris arguat, paratum se defensionem eius suscipere, & singularis pugnæ iudicio fidem absentis astruere. Qui cum instans periculum, & paratas insidias aliter euitare non posset, nihil mirandum si timore mortis aufugiens quocunq; pacto vitæ cōsuluit: in eum culpam refundi debere, qui minis eum & terroribus adactum fugere cōpulisset. His itaque velut quibusdam litigandi iactis seminibus, alterna responsione comitum, eo vsque res processit, vt Richardus Molisii comes eo quo loquebatur impetu comitem Grauinensem timidum appellaret, indignumque cui regis committeretur

mitteretur

mitteretur exercitus : & nisi qui aderāt sese medi-
 os iniecissent, inter eos orta discordia non sine par-
 tis alterius graui dispendio sopiretur. Tunc iussu
 Regine precibusque magnatū curiæ remissis hinc
 inde verborum iniuriis, ad concordiam sunt redu-
 cti, quæ tamen inter eos deinceps perfectè nunquã
 potuit solidari. Interea regina persuasionibus Ri-
 chardi comitis & aliorum qui Gayto Petro faue-
 rant, ad quiescens, occasionem sibi desiderabat cõ-
 gruã exhiberi, vt Gilbertum comitem à curia re-
 moueret, ita tamen ne quid eius odio facere vide-
 retur. At Matthæus notarius qui cæteris omnibus
 astutia præminebat, ad Maionis artes cõfugiens,
 famam excitat aliquanto iam tempore quiescen-
 tem: rumores dispergit in populo, literas falsas
 conscribit imperatoris Alemãnorum aduentum
 certissime continentes, easque velut à remotis
 regni partibus regi transmissas coram omni-
 bus euoluit, ac recitat. hoc enim ad eius officium
 pertinebat. Hinc opportune regina quæsitam
 occasionem eliciens, comiti Grauinensi præcipit,
 multumque blandiens exhortatur, vt quia non
 negligenda necessitatis ingruat difficultas, cui
 potissimum ipse videatur sufficere, maturet in
 Apuliam proficisci, aduersus imperatorem exer-
 citum præparet, ciuitates ne dubia fide vacillent
 admoneat, castellaque faciat præmuniri. Atque
 ille tametsi non ambigeret hos aduersum se ma-
 chinationum riuulos de Maionis fontibus e-
 manasse, videns tamen se contra reginæ volunta-

Matth.
 notarius
 Maionis
 inuitator.

Guilber.
 Grauinea
 sis comes
 à curia
 per frau-
 dē remo-
 uetur.

Eius filius
Bertran-
nus An-
driæ co-
mes.

Richardus
Mandren-
sis in sum-
ma pote-
state.

In electum
Syracusa-
num.

tem nihil in curia profecturum, opere precium ra-
tus est eorum non aduersari consiliis, ne si quod
oculte se facturos sperauerant, viderent secus ac-
cidere, posthabitum simulandi fallendique confi-
liis, aperte iam eum licet reluctantem vt pote for-
tiores expellerent. Igitur Apuliæ Terreque labo-
ris capitaneus constitutus cum filio suo Bertran-
no cui nuper Andriæ comitatus datus fuerat, Pha-
rum transit, & in Apuliam reuersus est. Eius au-
tem loco regina Richardum Mandrensem Moli-
fri comitem, eo quod Gaytum Petrum fidelissimæ
dilexisset, curiæ familiarem constituit, & maio-
rem ei quam cæteris familiaribus contulit pote-
statem. Qui cum ob familiaritatem curiæ, tum
ob præcipitæ eius audaciam, tum etiam quia mi-
litibus adhuc velut Comestabulus præerat, ab om-
nibus maxime timebatur. Interea litem aduersus
electum Syracusanum, quæ timore comitis ali-
quando tempore sopita fuerat, episcopi rursus
instaurant, reginæ suggerentes illius opera fa-
ctum, vt Gaytus Petrus aufugeret. nam Gilber-
tum comitem eiusdem literis ad curiam euo-
catum, & in via clandestinis nunciis quid age-
re deberet edoctum. Satis eum impune reginā
totamque curiam offendisse, perturbasse, magnif-
que obiectasse periculis: neque mirum, cum ip-
sa facinorum impunitas audendi quicquid libi-
tum fuerit præstet illi fiduciam. Quod si solum
ipsa consenserit, facile se facturos vt literis pon-
tificis Romani citatum oporteat eum Romam.

proficisci, nec in ea super hoc possit culpæ quidpiam retorqueri, cum nec eius factum videatur consilio. Post consecrationem verò suam velut iam curiæ familiaritate priuatum, ad episcopatum suum recto tramite reuersurum. Assentiente regina, idque sibi gratum fore modis omnibus attestante, die constituto Ioannes Neapolitanus harum machinationum princeps, vocatur ad curiam, paucisque de negociis ecclesiæ Romanæ pro quibus venerat verbis ante habitis, Pape literas demum ostendit, præcipientis vt omnes electi Siciliæ quorum ad Romanum pontificem spectat consecratio, Romam pergerent consecrandi. His in præsentia regis ac reginæ totiusque curiæ perlectis, adiecit sibi Papam præcepisse, vt quod literis deerat ipse suppleret, & præfatis electis ex parte sua, certum quo consecrari deberent terminum præfiniret. Ad hæc Electus respondit paratum se mandatum Papæ libenter quamprimū potuerit adimplere, sed neque terminum quem Cardinalis ipse præfixerit, recepturū, nec omnino siquid præter literarum tenorem superaddere velit facturum. His aliquanta disputatione protractis, cum Electus prudenter ad singula respondendo spem Cardinalis aliquatenus elusisset, magna diei parte consumpta simul epalatio descenderunt. His diebus Gulielmū regem quem viuentem velut atrocissimum tyrānum oderant, plurimi mortuum defleuere, videntes priuatis inimicitis regni

Ioan. Neapolitanus machinationū princeps in Syracusanū.

Respondet Syracusanus.

Gulielmū regem oderant viuētem & mortuum defleuere.

postponi negotia thesauros multis artibus in-
niri, & contra dignitatem curiæ regni que priui-
legia plurimâ perpetrari. Electus quoque cum a-
liquando multis præsentibus vellet eiusdem regis
mortem damnosam innuere: Catonis dicta præ-
senti tēpori coartabat, qui Pōpeii morte cognita

Cato] de
Pompeio
Versus
hexametri
heroici.

Cuius obit inquit, multum maioribus impar,
Nosse modū iuris, sed in hoc tamen utilis euo.

Aulicus
scurra ad
Cardinalē
Neapolita-
num.

Nec illud reticendum arbitror, quod cum ad car-
dinalē magnates curiæ die quadam, ceterique
proceres & episcopi conuenissent, aderat inter e-
os notæ loquacitatis & vrbaniæ quidam infaniæ,
qui ob stultitiam suam libere quidem & nimis
quandoque mordaciter in ipsos etiam familia-
res inuehi consueverat, & assidue curiam seque-
batur. Hic cum vniuersos solitis verborum con-
tumeliis afficiens ad risum singulos permouisset,
tandē omisis ceteris Ioannē Neapolitanū intuit⁹,

Panhormum xv.
dierum iti-
nere RO-
ma distat.

Quot inquit, ô Cardinalis videtur tibi miliaris
Panhormū ab vrbe Romana distare? Cumq; respō-
sum esset XV. dierum itinere. At ego, inquit, te vi-
dens toties tamq; secure tanti difficultatem itineris
quasi negligendo discurrere, non ampliori spacio
nos ab Romanis abesse quam XX. miliaris arbi-
trabar. Nunc autem intelligo quia spe lucri du-
ctus pericula tanta contemnis, sentiens in manus
stultorū thesauros palatii deuenisse. Quod si Gu-
lielmus senior viueret, neque Romam redires
ita suffarcinatus auro Siciliae, neque Panhormum
toties recurreres, vt contentiones & rixas in cu-

ria suscitares. Hoc illius dictum cum astantibus placuisset, subito dispersum in populo, multā aduersus Cardinalem plebis inuidiam excitauit, verumque est in prouerbum, Iohannem Neapolitanum ab vrbe Romana vsque Panhormum. xx. miliaria computare. Ille tamen nihilo segnus Electū Syracusanum contemptus arguens, propinquum ei terminum assignabat, vt maturius iter arripere cogeretur. Electus autem videns illum in proposito pertinacem, timensque ne si contra cardinalē aduersante regina quæ iura regni tueri debuerat, aperte libereque velit contendere, Romani pontificis offensam incurrat, ad aliud se transfert consilium, & Richardi comitis qui plurimum apud reginam poterat, multa persuasionum instantia largisque muneribus gratiam sibi conciliat, & cum eo firmat amicitiam, ceterorum deinceps odia paruipendens. Cū ergo rursus omnes ad curiam cōuenissent, cœperūt fictis rogare precibus Cardinalem, vt maiores Electo daret inducias. Qui eū id se facturum negaret, responderunt eius oportere fieri voluntatem, nec Electum debere vel posse Romanę curiē iussionibus obuiam ire. Tunc Richardus comes ex abrupto vt erat impetuofus, in verba prorumpens, Miror inquit, vos utilitate regni posthabita, in eo fixos cōsilio vt Electum Syracusanum, virum prudentem & curiē necessariū, velitis expellere, cui rex & dum viueret præ cæteris familiaribus honorem exhibuit, & in extremis agens filios suos præ cūctis vnice & attētissime cō-

Prouerbiū
natum ex
cauillo.
scurra.

Richardus
Electus a-
micitiā
Richardī
comitis cō-
ciliat.

Richardus
comes lo-
quitur.

mendauit. Ego certe neque consiliū istud adprobo, neque salua fidelitate regis id fieri posse perspicio. Sed neque regina pati debet, vt idem vel consecrationis causa, vel occasione qualibet à curia separetur. Ad hec verba comitis miratibus aliis atq; tacentibus, cum eum Cardinalis post consecrationem suam statim diceret reuersurum, regina mutato consilio respōdit, Electi presentiam curiæ necessariam esse, nec eum in præsens posse quopiam proficisci, alias iturum cum temporis opportunitas pateretur. Sic hostium machinis dissolutis, & cōsiliis redactis in nihilum, Electus in curiæ familiaritate permanfit. Per idem tempus Richardus de Sagio Panhormum veniens, vxorem suam sororem Bartholomei Perisini secum adduxerat, vt ea dimissa neptem archiepiscopi Capuani nobilissimam meretricem, cuius amore dudum captus fuerat matrimonio sibi cōiungeret. Hic cum Apuliæ diu capitaneus & magister comestabulus extitisset, toties aliis rebellantibus fidem inconcussam retinens, nunquam ab rege defecit. Quem regina benigne suscipiens, dedit ei comitatum Richardi de Aquila fundani comitis, qui sine spe reditus in Romanorum finibus exulabat. De soluendo quoque matrimonio præcepit curiæ familiaribus, vt conuocatis episcopis aliisque personis ecclesiasticis, & auditis vtriusque partis allegationib⁹, quòd inde dictaret æquitas expedirent. At illi rogauerunt Cardinales, vt eiusedē interessent examinationi negocii, cò quod ipsi promptiorem harum re-

Regina ꝑ
Electo ne
Romam a-
beat.

Richardus
de Sagio
Panhor-
mum venit
vt ab vxore
diuer-
tat.

rum haberent notitiam, cum Romana curia frequenter super huiusmodi causis cognosceret. Ioannes ergo Neapolitanus eorum facile petitioni consensit. Episcopus autem Hostiensis vir honestatis non dubie, cum socium suum vidisset muneribus & gratiam esse corruptum, eoque ipso recte iudicandi libertatem sublatam, nullis precibus adduci potuit ut eorum vellet iudiciis interesse. Causa vero propter quam predictus Richardus putabat oportere dissolui coniugium, hæc erat, quod se dudum ante contractum matrimonium cum quadam uxoris sue consobrina rem habuisse dicebat. Cuius rei testes processerant duo milites, hoc se vidisse certissime protestantes. Quod cum aduersa pars denegaret, essentque quæ falsum eos prohibere testimonium probaturi assererent causam eiusmodi crederent, & si constaret ad solvendum matrimonium posse sufficere, sed ut obiecti consanguineæ suæ criminis iniuriam propulsaret, Cardinalis re breuiter satages definire, predictos testes iurare præcepit. Inde soluto matrimonio, & ab utraque parte de non coeundo deinceps prestitito sacramento, Richardo potestatem dedit ad secundas nuptias licite transire: illam autem iussit sine spe coniugii permanere. In quo licet eum ecclesiastici viri qui aderant Richardi de Sagio & amicorum eius gratiam sequutum fuisse non ambigerent, illud tamen propensius mirabantur, quod viro qui deliquerat absoluto, mulieri quæ nihil admiserat, perpetuam continentiam induxisset.

Cum quelatenter eius impudentiam arguentes, tentandi gratia quærent ab eodem, Vtrum in causis

Episcopus
Hostiensis
vir honestus &
integer.

Richardo
licet ad secundas
transire nuptias.

Frater re-
ginae mor-
tuo rege
venit in Si-
ciliam ex
Hispania
nā regina
Hispani
erat.

Prius Ro-
dericus po-
stea Hēri-
cus dictus,
homo i-
ners & alea-
tor.

Messanaci-
uitas ad
quā Hēn-
ricus fecer-
it inde ve-
ro in Apu-
liam.

paribus idem ius consequenter admitterent, re-
pondit sibi licere quòd eis non liceret, neque nunc
id se fecisse vt id consequendum aliis traderetur.

Tūc etiam Panhormi morabatur quidam regine
frater, qui morte regis audita, nuper in Siciliam
ex Hispania transfretarat: multosque milites Hi-
spanos spe lucri secum adduxerat. Quem vt corū
plerique qui cū ipso venerant asserabant, rex Na-
uarrorum nūquam filium suum vel esse credidit,
vel dici voluit, indignum existimans eum quem
mater multorum patēs libidini vulgo cōcepisset,
regis filium appellari. Hunc ergo regina cū an-
tea Rodericus diceretur, idque Siculi nomen ab-
horrentes velut ignotum & barbarum irriderent,
Henricum appellari precepit, & ei Mōtis Cauco-
si comitatū integre dedit, oppidaque Sicilię quę
cū eodem comitatu Gaufridus comes olim te-
nuerat. Idem autem Henricus statura paruus, bar-
bana habens rarissimam, sub pallida nigredine cu-
tē foedatus, indiforetus, elinguis, præter alearum
ac tessere ludum nullius peritiam vindicabat: ni-
hilque aliud affectabat nisi vt haberet qui secum
luderet, & pecuniam quā prodigus indifere-
tè ac temere posset effundere. Hic aliquādiu Panhor-
mi cōmoratus, cū immoderatis sumptibus im-
mensam pecuniam à regina sibi traditam facile cō-
sumpsisset, in Apuliam transire proposuit: veniensq;
Messanam, multos ibi viros quales affectabat inue-
nit. Hęc enim ciuitas ex conuenis, piratis, prædo-
nibus adunata, omne fere genus hominum intra
mœnia

mcenia sua conclusit, nullius expers sceleris, nullū abhorrens flagitium, nihil eorum quæ possit putās illicitum. Itaque latrones, piratæ, scurræ, assentatores, cæterisque flagitiis inretiti, confluebāt ad eum, & diem cōiuiis extrahentes, totis noctibus tesserarum iactibus insistebant. Quòd vbi reginæ cognitum est, diuti⁹ eius temeritatem redarguens, scripsit ei vt Pharum sine dilatione transferret. Qui suadentibus sociis vix inde tandem auulsus, in Apuliam iter instituit.

Emenso itaque post mortē regis annuo fere spacio, cū paulatim decidēs procella curiæ resedisset, proceres regni multis euicti reginæ beneficiis interim quiescebant. Vt enim incarcerationū multitudinem liberatā, seruos libertate donatos, ciuibus immunitates cōcessas, cōsuetudines quæ perniciosæ videbantur explosas, vt villas oppidaque multis nobilibus viris donata præteream, octo comites eodem anno creauerat. Richardū Mandrensem, Bertrannū comitis Grauinensis filium, Richardum de Sagio, Rogerium Richardi filium, Iocelinum, Symonem Sangrensem, Gulielmum Syluestri comitis filium, Hugonem de Rupe fortis consanguineum suum, hominem omnis virtutis expertem, qui de Frācia nuper aduenerat: Rogerium quoque comitem Accerranum, & Rogeriū Auellini comitem, ab exilio reuocatos, pristinæ restituerat dignitati. His ergo multisque præterea beneficiis reginæ liberalitatem experti tentabant ab innata rebellandi consuetudine feroces animos

Liberalitas reginæ.

Stephanus
comitis
Bertrannus
Richardus
Iocelinus
Symon
Gulielmus
Hugo
Rogerius

cohibere. Curie verò status hic erat, Richardus Molisij comes ceteris familiaribus potestatis eminentia praelatus, apud reginam postulata facilius impetrabat. Electus vero Syracusanus, & Mattheus notarius cancellarii gerebant officium. Gaytus quoque Richardus magister camerarius palatii, & Gaytus Martinus qui Duanæ præerat, consiliis nihilominus intererāt, & cum prædictis familiaribus negocia regni tractabāt. Porro Mattheus notarius cum sciret admiratum se non posse fieri, ob multam eius nominis inuidiam, cancellariatū totis nisibus appetebat. Electus autē in proximo se confidebat ecclesie Panhormitanæ regimen adepturum. Sed regina lōge diuersum fouebat propositum, & eandem dignitatem alii reseruabat. Scripserat enim auunculo suo Rotomagēsi archiepiscopo, vt aliquem de consanguineis suis vel Robertum de nouo Burgo, si fieri posset, vel Stephanū comitis Perticensis filium sibi transmitteret. Quorum quia alterum sine dilatione venturum sperabat, interim tam Electi Syracusani, quàm Agrigētini episcopi spem & desyderium eludebat. Nec eam diu sua fefellit opinio. Paucis enim interiectis diebus fama præcurrente compertum est Stephanum comitis Perticensis filium in Siciliam venientem ad comitem Grauinēsem fratris sui filium diuertisse. Quem ipse comes multis honoratum muneribus, & de statu curie diligēter institutum, ad saluberrima Siciliæ loca transmisit, timēs eum cū iam ætas ingrueret, ob intemperiem aeris in Apu-

Stephan^o
comitis
Perticen-
sis filius
Panhormi-
tani venit.

lia diutius detinere, simulque sciēs reginam illius
 aduentum summo desyderio præstolari. Cùm igitur
 trāsito Pharo Panhormum accessisset, curiæ fa-
 miliares, episcopiq; ac milites cùm comestabulis
 illi obuiam exeuntes, ad palatium eum vt iūsi fue-
 rant perduxerunt. Quem regina multo cum ho-
 nore suscepit, & astantibus cunctis, Ecce inquit
 completum video quòd plenis semper votis expe-
 tij. Nec enim aliter quàm fratres proprios dilige-
 re quidem & honorare debeo filios comitis Parti-
 cēsis, per quem vt verum fatear, pater meus regnū
 obtinuit. Nam idem comes patri meo terram am-
 plissimam cùm nepte sua matre mea dotem dedit,
 quàm in Hispania multis periculis ac diuturnis
 laboribus expugnatam Sarracenis abstulerat. Nec
 ergo mirari debetis, si filium eius matris meæ con-
 sobrinū, loco mihi fratris habendum censeam, &
 de remotissimis partibus ad me veniētem gratā-
 ter excipiam: quem quidē volo iubeoq; vt qui me
 filiumque meum diligere se fatentur, propensius
 diligant & honorent, vt eorū erga nos ex hoc ipso
 fidei dilectionisque quantitatem emetiar. Tūc om-
 nes id se facturos libenter promptissime responde-
 rūt, licet inter eos essēt nōnulli quibus illius aduē-
 tus maxime displiceret. Interea regina volūtātē ei⁹
 diligēter inquirēs, cū intellexisset eū nolle diuti⁹ in
 Sicilia cōmorari, sūma ope niti cepit, vt hoc ei⁹ ppo-
 sitū imūtaret, & gloriā ei diuitiasq; quas habitur⁹
 erat, si remaneret ostētās, simulq; Trāsmōtanorū
 inopiam ei frequēter obiiciēs, socios quoq; ipsius

Stephan^o
cancellar.
instituitur,
& ecclesie
Panhormi-
tanæ pa-
stor.

Dux re-
gni Siciliae
maximæ
dignita-
tes.
Odo Car-
notensis ca-
nonicus.

propositis agentibus premiis hortabatur, ut cum eo se promitterent remanuros, intelligēs nō posse mentem illius aliter ad id quod postulabat inflecti. Quod ubi plurima precum instantia multaque promissionibus vix tandem obrinuit, constituto die cunctis qui tunc aderant episcopis proceribusque cōuocatis ad curiam, cācellarium eum instituit, iussitque ut vniuersa curiæ negocia deinceps ad eum principaliter referrentur. Nec multo post cum eū archiepiscopus Salernitanus subdiaconū ordinasset, missi sunt qui canonicis Panhormitanis dicerent, regem ac reginam precibus eorum quas sæpe porrexerant exauditis, liberam eis cōcedere potestatem, ut ecclesie suæ pastorem eligerent, & ad palatium venientes, quem sibi putarent idoneū iuxta cōsuetudinem in curia nominarent. At illi nulla super hoc inter eos (quod rarò contingit) oborta controuersia, concordēs atque vniuersim cācellarium elegerunt, gaudēte populo, & quod actum fuerat adprobante Gerardo Papiensi Romanæ ecclesie Cardinali, qui Panhormum nuper venerat, in Gallias transiturus. Itaque duas regni maximas dignitates adeptus, totius curiæ post reginam, onus & honorem suscepit. Domui verò suæ præfecit Odonem Quarrellū Carnotensem canonicum, qui remanendi cōsiliū ei dederat, & cum eo duobus annis se sponderat remansurum, donec amicos in Sicilia probatæ fidei reperisset, aut aliquos de propinquis & amicis suis, quibus æque cōsilia sua crederet, ad eum de

Francia venire contingeret. Nam eundem Odonē
 plurimū diligens consiliū illius ultra quā expe-
 daret ei, in maximis quoque negociis admittebat.
 Quem cum neque literarum exornaret scientia,
 neque prudentiæ secularis utilitas commendaret,
 tantæ nihilominus cupiditatis erat, ut nec in ex-
 torquenda pecunia modum attenderet, & in con-
 ciliandis amicitiiis virtutis fideique ratione nulla
 habita, solam quantitatem munerum sequeretur.
 Cum autem villarum, reddituum, atque prædiorū
 ad cancellariatus iura pertinentium multa Syracu-
 sanus diu tenuisset Electus, à rege sibi dudum ad
 tempus concessa, eo quod circa curiam moraretur,
 cancellarius volens beneficiis eius animū mi-
 tigare, quem alia quoque de causa satis commotū
 esse cognouerat, duas ei villas optimas quæ Siculi
 Casalia vocāt, eorum vice quæ tenuerat dari fecit,
 eo tenore, ut illarum altera quādiu moraretur in
 curia non careret, alteram vero eius successores im-
 perpetuum possiderent. Sed quanta celeritate cu-
 rauerat Electi spem ac petitionem collato benefi-
 cio præuenire, tam mature compensationis impro-
 bæ vicem Electus ei studuit reponere. Quidam e-
 nim viri de remotis Apuliæ partibus ad curiā ve-
 nientes his quæ postulauerant impetratis, cū pro
 literis suis Petro notario consanguineo Matthæi
 notarij quod eis iustū videbatur offerrent, ille vero
 multo maiora petens, oblata sibi respueret, rem ad
 cancellarij notitiam pertulerunt, qui præcepit v-
 ni ex astantibus notariis, ut alias literas super eodē

negocio scriberet, ipsaque die prædictos viros absolueret. Petrus autem notarius videns eos qui prius importunè instare consueuerant ad se iam non reuerti, persensit illos literas suas ab alio notario recepisse: assumptisque quot visum est sociis viam qua transituri erāt, obseruans, cum in eius insidias incidissent, literas regias illis ablatas rupto sigillo frustratim discerpit, ipsosque contumeliis & verberibus affecit. Quod vbi cancellario cognitū est, præcepit eosdem sibi viros in curia præsentari.

Petrus no-
tarius con-
sanguine-
us Matthe-
i notarii
incarcera-
tus.
Electus Sy-
racusanus.

vocatoque Petro notario cum factum negare non posset, iussit eum in carcerem detrudi. Tunc Electus Syracusanus nimis mordaciter respōdit, cōtra ius & rationem cum sententiā eiusmodi protulisse, & in Francia forsitan ita solere decerni, sed in Sicilia nequaquam hoc iudicium obtinere, non leuis auctoritatis esse notarios curiæ, nec eos oportere tam facile condemnari. Ea res non parū cancellarii permouit animū, cū cum cui præter opinionem omnium duo Casalia nudius tertius gratis dari fecerat, tanta nunc in se videret asperitate verborum insurgere, neque sibi saltem in curia deferre, vt eum super hoc secretius aut moderatius conueniret. Nihil tamen ei respondit, sed iniuriam suam patienter dissimulans, Ansaldu palatii castellanū accersit, iussitque Notariū Petrū in carcerē sine dilatione retrudi, donec examinaretur attentius cuiusmodi penę subiacere deberet, quæ & contra regni pacē egisse, & regię maiestati specialiter iniuriam constaret ac dedecus intulisse. Post

Cancellarius indi-
gnatus,
qui & raul-
ta corre-
xit.

paucos vero dies rogatus à familiaribus curiæ liberum cum abire dimisit, prohibens tamē ne deinceps notarii fungeretur officio. Hac igitur occasione primo notariorum enormē studuit rapacitatem ad mensuram redigere, certumque modū quid à singulis deberēt accipere, pro negotiorum diuersitate constituit. Sed & stratigotorum nihilominus eorumque qui prouinciis vel singulis oppidis præerant, perniciosam licentiam refrenauit, quia plebem impune multis damnis & iniuriis atterebant. iustitiæ vero rigorem eatenus voluit obseruari, vt nec amicis quidē aut ipsis magnatibus curiæ parcendū crederet: nec à potētibus viris subiectos opprimi pateretur, nec omnino quamlibet iniuriā pauperis dissimulādo trāsiret. Cuius rei fama totū regnū breui peruadens, plebisq; gratiā & fauorem ei concilians, tanta nomē eius celebritate diffudit, vt omnes assererēt velut consolatorē Angelū à deo missum qui curiæ statu in melius immutato aurea secula reuexisset. Vnde contigit ad curiam ex omnibus regni finibus, tātā virorum ac mulierum turbam confluere, vt & iudices examinādis litibus & notariorum numerus, licet nuper adauctus esset, vix literis scribendis sufficeret. Interea qui ob confirmandam electionem missi fuerant redeuntē literas Romani pontificis affectuosissimas attulerunt, asserentis promotionē se cancellarii grato animo audisse, & eius electionē modis omnib' adprobatā, velle ratā & stabilē pmanere. Requisite ergo suffraganei episcopi canoniciq;

Exponit
qui sint
stratigoti

Accidit
hoc quod
cancellarius
fuit

Accidit
hoc quod
cancellarius
fuit

Securita-
tis sacra-
mentum
cancella-
rio præsta-
tur

Episco-
pus Agri-
gentinus.

Accusatio-
nes apud
cancella-
rium.

Accusatur
Robertus
Calatabo-
ianensis.

vt ipsi cancellario securitatis sacramentum præsta-
rent, assensum facile præbuerunt. Cūq; Mazariensis
episcop^o & Maltēsis iuxta propositū sibi modū iu-
rassent, episcopus Agrigentinus vt affectuosius ex
animo videretur iurare, nouis quibusdam & ex-
pressioribus verbis ipse sibi iurandi modum insti-
tuit. Qui quanto cæteris iurauit expressius, tanto
postmodum quod iurauerat deterius obseruauit.
Verum hæc alias, nunc ad rei seriem reuertamur.
Videntes ergo Panhormitani cancellarium neque
precibus, neque premiis, aut gratia cuiusquā ab
æquitate posse deflecti, multos apud eum accusa-
uerunt apostatas, de Christianis Saracenos effe-
ctos, qui sub eunuchorū protectione diu latuerāt.
Quorum ille neminem quem tāti criminis reum
esse constaret, impunitum dimisit. His animati
magna pars ciuium ad accusandum Robertū Ca-
lataboianensem audacter profiliunt: concursus fit
ad cācellarium. omnes ingenti clamore deposcūt
hominem sceleratissimum meritis obiectari flagi-
tius. Alii domos, alii vineas iniuste sibi conquerū-
tua ablatas: plerique fratres aut consanguineos in
carcere diuturnis cruciatibus interfectos. quædā
etiam mulier filiam suam virginem ab eo dicebat
illata violentia constupratam. Nec deerant qui as-
fererent eum in Castello maris antiquissimū Sar-
racenorum templū propriis sumptibus renouaf-
se: quod minime testibus indigebat, cum hoc ip-
sa res patenter ostenderet. Præter hæc autem obie-
ctum est illi, plerosque vini venditores quandam
ab eo

ab eo domum enormi precio conduxisse, vt ibidē sub eius patrocínio Sarraceni Christianas fœminas licite constuprarent, & pueris abuterētur impune, cæterâque flagitia perpetrarent, ex quibus inhonesta lucra cauponibus accedebant, cum ipso domus domino diuidenda. Tantorum ille criminum obiectione pulsatus, cœpit primo rem par uipendēs negligere, interminari accusatoribus suis, deterius eis postmodum se facturum, sibi que facilem huius accusationis exitum polliceri. Dehinc ubi pecuniam oblatam respui, datisque vadibus rē districtius agi videt, ad eunuchorum patrocinia se conuertit. At illi regis reginæque pedibus pro uoluti cum lachrymis eos exorant, ne patiantur vtrum regno pernecessarium, qui curiæ semper fidelissime seruire studuerit, condemnari: nihil mirandum asserentes, aduersus eum tumultus eiusmodi suscitari, cum certum sit neminem populo placiturum, qui fideliter curiæ iussis obtemperare uoluerit. Harum regina precum assiduitate permota, cancellarium primo rogat, deinde renitēti præcipit, vt neminis aduersus Robertum Calataboianensem accusationes admittat. Rapinas enim & homicidia quæ fecisse dicatur, non ei, sed Gayto Petro cuius ea iussu fecerit, imputāda. Qui cū præesset curiæ, manifestū quoniam idem Robertus eius nō potuerit iussionibus obluētari. Inter has cancellarius angustias deprehensus, ignorabat quorsū animū inclinaret, aut quid sibi potissimū faciendū eligeret. Hinc enim populus acclamabat, nō oportet

tere sceleratissimum hominem impunitum dimitti negligēter à Cancellario, tepideq; rem geri, videri muneribus eum aut gratia corruptum, à bono proposito decidisse. verum hac in re certissime cognitum iri, vtrumne iuris amorem cuius haftenus formam prætenderit, perpetuo velut innatum debeat conseruare, an ad tempus ex industria simulatum, vt nouę potestatis auspiciū oculis plebis obiecerit. Hinc illum vrgebat regina, præcipiens vt plebis loquacitate posthabita perrectas accusationes dissimulando negligeret. Sed & curiæ familiares Roberti Calataboianensis partes quantum poterant tuebantur, tam vt eunuchis ipsique reginæ præstare viderentur obsequium, quàm vt aduersus cancellarium plebis odium excitarent. At ille mediam quandam eligens viam, vt & reginæ satisfacere videretur, nec omnino populi spem & expectationem deluderet, reginæ pollicitus est omisurum se quæstiones ad curiam pertinentes quæ pœnam capitis irrogabant: super his autem quæ ad ecclesiæ iura pertinere constaret, exactissime cogniturum: ipsumq; Robertum si conuictus foret, quatenus ecclesiasticæ seueritatis censura permetteret puniendum. Quod si niteretur ipsa postmodum impedire, facilius quidem se vtraque priuatum iri dignitate, quàm ab hac posse sententia detorqueri. Conuocatis ergo curiæ familiaribus & episcopis aliisque personis ecclesiasticis, Robertus sub

Defendi.
sur Ro-
bertus Ca-
lataboia-
nensis.

multa frequentia plebis introducitur, omiffis que
furtis, rapinis, iniuriis, ciuium homicidiis, &
illata constupratae virgini violentia, periurii, in-
cestus, adulterii quaestio ventilatur. Cumque mul-
tis testibus obiectorum veritas patuiffet, de iure
dictum est Robertum Calataboianensem publi-
ce loris caesum in carcerem denuo detrudendū,
bonis eius fisco addictis. Sed quoniam per vr-
bem sub voce praconis solenniter circumduci
non poterat, eo quod populus omnes viarum an-
gustias obseruabat, vt lapidibus transeuntem o-
brueret, decretum est, vt circum ambitum ductus
ecclesiae populum falleret expectantem. Licet au-
tem illum ensibus accincti milites sequeretur &
praerent, & ex vtroque vallarent latere, vix ta-
men potuerunt accurrentis furorem populi decli-
nare. Post paucos ergo dies cum pecuniam quam
curiae sponderat se daturum, reddere nolleret,
aut vt aliis videbatur, non posset, ad Castellū ma-
ris ductus est, & carceri datus, in quem multos o-
lim ipse coniecerat, vbi diuersis consumptus poenis
interiit. Hoc factū omnibus Siciliae populis maxi-
meque Lombardis, quos innumeris ille malis at-
triuerat, adeo placuit, vt vniuersi faterentur si ne-
cesse foret pro cancellario se mortis periculum
subituros. Curiae vero magnates ceteriq; potētes
viri qui iam non poterant libere solitā in subiectos
tyrannidē exercere, cū omnia lucra curiae viderēt
ad cācellarium eiusque familiares trāsisse, sibi que

Pœna in
Robertū.

Mors Ro-
berti, vn-
de Cancel-
lario gra-
tia acces-
sit.

Magnates
inuidēt
Cancellar-
io.

de tanta munerum affluentia vix modicos auersantesque riuulos superesse, coeperunt familiariter inter se velut inuicem se consolando conqueri, minus caute contumeliosa verba iacere, dicentes indignum esse, puerum hunc alienigenam maximis curiae dignitatibus occupatis, in tantam prorupisse praesumptionis audaciam, ut neminem sibi socium adhibere dignetur, solus velit tanti regni curam gerere, & singularis priuilegio potestatis omnibus praeminere: se vero qui iam in seruitio curiae consenuerint, qui difficultates plurimas & pericula consilio suo propulsari vel praecaueri docuerint, nunc humiles abiectosque despici, nulloque digno honore censerent. Reginam cum Hispana sit, Francum hunc consanguineum appellare, nimis ei familiariter colloqui, & velut rapacibus cum oculis intueri: verendum ne sub nomine propinquitatis, amor illicitus occultetur. Gaytus quoque Richardus illi cum caeteris eunuchis infestissimus erat, eo quod Robertum Calatoboianensem contra voluntatem eius damnauerat. Nec minus Buccasem inter Sarracenos Siciliae nobilissimus ac praepotens multam illi Sarracenorum conflagrat inuidiam, cum eum ab initio plurimum dilexissent. Indignabatur enim quod Gaytum Seditum ditissimum Sarracenum, cum quo priuatas habebat inimicitias, cancellarius nimis familiariter admitteret, & eius consilio multa facere videretur: & inde se cum ei dona plurima contulisset, putabat contemni, nec eius posse gratiam promereri.

Regina
Hispana
erat, ut hic
videt.

Cancellarius cum hæc omnia persensisset, cœpit rê dissimulans blandius eosdem ac familiaris alloqui, & multis eos beneficiis attentare, nec interim tamen quòd ad tuitionem sui necessarium videbatur omittere. Nam Berégario magistro comestabulo trās Pharū in terram quam ei curia dederat abeunte, Rogerium Tironensem de quo plurimū cōfidebat, illi substituit. Qui cū multa generis nobilitate polleret, & virtutis esset haud dubiè, fidem quoque seruare studuit eatenus incōcussam, vt non solum aduersus regem neque conspirauerit, neque conspirantibus vnquam cōsenserit, sed amicis quoque semper eque robustam fidem seruauerit. Hic igitur & Robertus de sancto Ioanne, cuius supra mentio facta est, cū plurimos haberet amicos, neque Panhormi facile posset aliquid cura dignum accidere, quod non ad eorum notitiā perueniret, conspirantiū machinamenta Cancellarium edocebant, & quibus oporteret ea consiliis perpediri. Quorum siquidem ipse monitus Odonis Quarrelli consilio prætulisset, emergentes ab initio motus facile compressisset. Verum tanta cupiditas eiusdē Odonis mentē inuaserat, vt ex sola munerum quātitate fidem omnium metiretur. Inde factum est vt auri gemmarumque splendore seductus, salubre cōsiliū amicorum neglexerit, & velut angues in sinu fouens, nonnullos hostiū valde familiares habuerit. Interea cū Mattheū notariū curiores suos cū litteris ad fratrem suū Catanensem episcopum sepiissime præter cōsue-

Cancellarius fit blandior & benignior.

Cancellarius
 eius ad
 ad & roib
 ingitor

tudinem mittere compertū esset, putabatur ei cō-
 spirationis modū in eisdem literis aperire, & quid
 eum facturum vellet in partibus Cataniensium e-
 docere. Volens autem cancellarius certis hoc ex-
 perimentis cognoscere, misit Robertum Bellisiné-
 fem cum quibusdam aliis, vt viarum transitus ob-
 seruaret, & prædictos cursores quos sciebat nuper
 rime Cataniam fuisse directos, in reditu caperet,
 eisque literas quas deferebant, auferret. Quo vias
 negligentius obseruante, qui literas ferebat pertrā-
 siit. Socium autem eius tardius subsequenter, ce-
 pit, & cū se niteretur defendere, vulnerauit. Ea
 re cognita Matthæus notarius illatam cursoribus
 suis moleste tulit iniuriam, sibi quoque non parū
 rimendum existimās, cū opinionem suam apud
 cancellarium læsam agnosceret. Nec multo post
 cū Robertus Bellisinen sis cœpisset febrili mole-
 stia fatigari, Salern^o medicus Matthæi notarii plu-
 rimum familiaris, cuius etiam opera Salernitanæ
 vrbis iudex fuerat institutus, ipsum cancellarium
 instantius admonebat, vt illum diligentia suæ sa-
 nandum committeret. Porro cancellarius ob fami-
 liaritatē Matthæi notarii suspectum eum habēs,
 timensque ne sub hac occasione vellet acceptā nu-
 per iniuriam vindicare, noluit vt ad illum accede-
 ret, sed alios ei iussit medicos prouideri. Salernus
 tamen contra voluntatem eius latenter ægrū adite
 studuit, velut in inuitū beneficia collaturus, sum-
 māque diligentia domum in qua iacebat perqui-
 rens, cum aliquoties visitauit. Quo postea rebus

humanis non sine magno cancellarii dolore sub-
 lato, mirabantur qui aderant videntes, capil-
 los eius sponte defluere, eutemque liuidam ad-
 tactum manus auelli, & à carne facillime sepa-
 rari. Dicebant ergo venenum ei fuisse sine du-
 bio propinatum. Quod cum ad aures cancella-
 rii peruenisset, statuit rei veritatem modis om-
 nibus explorare. Sed quoniam putabatur idem
 in quibusdam ægitudinibus posse contingere,
 misit archiepiscopum Salernitanum virum in phy-
 sica probatissimum, & episcopum Maltensem,
 aliosque prudentes & discretos viros qui reimo-
 dum & causam cognoscerent. Hi autem visa re
 constanter asserebant nunquam eiusmodi posse
 corruptionem ex ea quam passus fuerat ægritu-
 dine prouenire. Cum ergo quæsitum esset, v-
 trum aliquis ad eum medicus præter eos qui ad
 hoc delegati fuerant, accessisset, dictum est ab his
 qui ægro assidebant, Salernum iudicem quid-
 dam ei quasi sirupum in vase vitreo porrexisse.
 Quorum vnus manum ostendens late patenti
 vulnere fauciatam, dicebat hoc sibi ex eiusdem
 siruppi malitia contigisse. Aiebat enim quòd for-
 te sociis recedentibus solus in domo remanens
 voluisset ex eadem portione latenter accipere, si-
 cut imprudentium quorundam mos est, velle
 quæcunq; viderint attentare, maxime cum ad ex-
 pel- en- dâ ægitudinem quam passus nuper fuerat,
 illam sibi crederet profuturam. Quam tamen sic
 ferete fortuna cõcaue manui prius infudit, digito

Matthæi
 Bellisineri
 sis cancel-
 larii ami-
 ci mors cū
 veneni su-
 spicione

in
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -
 -

est
 -
 -
 -
 -

manus alterius ipsam aliquandiu confricando. Cùmque paulo post eam in terram effudisset, eam dicebat multis lesam apparuisse scissuris, eamque paulatim ut patebat, postmodum decidisse.

Sed & Gulielmus notarius qui ante aduentum cancellarii Matthæo notario seruierat, dicebat quendam ex hominibus eiusdem Matthæi sæpius ad se venisse, & causa domini sui rogasse importunius, ut ei domum in qua Robertus Bellisinesis iacebat, ostenderet. Hæc omnia cum audisset Cancellarius, conuocatis in domum suam Electo Syracusano, Matthæo notario, Richardo Molisij comite, Rumoaldo Salernitano archiepiscopo ceterisque episcopis, ac plerisque proceribus, rem eis totam exposuit, iussitque Salernum eorum consiliis accersiri. Qui cum interrogatus esset, utrum ipsi Roberto medicinam aliquam obtulisset, audacter & proptere respondit, nunquam ei quidpiam se dedisse.

Interrogatur medicus suspectus de morte Bellisinesis.

At ubi productis testibus falsum dixisse convictus est, adiecit nihil ei se dedisse quod læsionem posset inferre. Nam sirupum rosatum simplicem fuisse quem dederat, & eum quidem non à se factum, sed emptum ipsa die à quodam apothecario Iusto nomine fatebatur. Vocatus autem Iustus respondit eo toto mense qui transierat nihil ei se penitus vendidisse. Ita Salernus in omnibus quæ dixerat fallax inuentus, obiecti criminis suspicionem magnopere roborauit. Sequenti vero die congregata curia, vocatisque magistris iustitiariis, cum sollemniter accusaretur, conscientie flagitio præpeditus, ita misere

Alias pharmacopola vel myropola.

sere respondebat obiectis, vt plenā iudicibus fidē faceret, hoc eū maleficiū perpetrasse. Itaq; prolata in eū sentētia, decreuere bonis omnibus spoliatū, capitali supplicio subiacere, solū ei viuēdi spem in misericordia curiē relinquentes. Qui detrusus in carcerem multis adactus est minis, & promissionibus attentatus, vt fateretur cuius id prece vel consilio fecisset, sed hoc ei persuaderi non potuit.

Medicus
in carceratus.

Cū hanc in Sicilię partibus fortuna conspirationis seriem ordiretur, aliam interim in Apulia multorum roboratam confœderatione texerat. Cū enim multi proceres indignarentur Richardū Molisii comitē tantæ subito dignitatis esse culmine sublimatū, Henricū fratrem reginæ mōtis Caueosi comitē aduersus illum stimulauerant, dicentes inertem eum à multis & timidum appellari, qui dedecus & iniuriā sibi totique regno simul illatam vel nimis patiēter sustineat, vel consentiēdo dissimulet. Nec enim ambigi parū honestā intercessisse causam, vt regina quā primū regni Baliū adeptā est, Richardū de Mandra nullius virū consilij nobilissimo Molisii comitatu donatū præ ceteris omnibus sibi familiarem ascuerit. Quòd si ipse quem res ad vindictam supra cūctos exposcebat à prædicto Richardo tantę vellet præsumptionis poenas exigere, suum ei nequaquam defuturū auxilium. Ad hoc comes id hæctenus se nescisse respondit, ignoratiæ, non timiditati quòd vindictam distulerit ascribendum: nunc iam ipsi quid actum iri velint confidenter dicant, prompte se fa-

De Henrici
comitis
de Mandra
consilio

eturū quicquid decreuerint, neq; sororis suæ dede-
 cus vltra passurum. At illi Richardū Molisū comi-
 tem vel interfici, vel à curia saltē amoueri cēsebāt.
 Regni verò curam ad eum qui reginæ frater & re-
 gis esset auunculus, pertinere. His ille ductus con-
 siliis, multos milites Hispanos, qui partim cū eò
 venerant, partim ad eū nuper confluxerant, armis
 præmunens, quā mature posset in Siciliā transire
 festinauit, plerosq; etiā p̄cerum, quorū hoc agebat
 instinctu, secū ducturus. Nā Boamundus comes
 Monopoleos vir prudens & faciendus, Gulielmus
 de Gisoaldo, Richardus Balbanensis, aliiq; plures
 eū sequi decreuerāt, sperantes siquidē p̄positū suū
 adimpleri cōtingeret, facile se per eū qđ à curia pe-
 terēt adepturos. Necdū enim cū huiusmodi cōsi-
 lia pertractarēt, cācellarii potestatem eò peruenisse
 cognouerant, vt omnibus in curia præmeret.
 Quòd vbi paulopost fide nō dubia perceperūt, pri-
 mū ab incepto paulisper absterriti, deinde resūptis
 animis ad p̄positū nihilo segnius peragendū accin-
 cti, tandē in Siciliā peruenerunt. Quorū aduentu
 cōperto, causaq; simul aduēt⁹ præcognita, Richar-
 dus comes cācellariū adit. Hērici comitis & Apu-
 lorū ei cōsiliū aperit, rogatq; obsecrās ne patiatur
 hominē insanū, & eos qui cum ipso venerint sola
 stimulos inuidia temeritatis suæ votum explere.
 Siquidē enim in curia eis seditiones impune liceat
 excitare, & in eos qui curiæ seruiunt, cōspirationi-
 bus factis licite debacchari, ipsi culpam oportere
 specialiter imputari, & in eū iniuriā redū dare, qui

De Henri-
 co comite
 apud can-
 cellarium.

cum administrationē regni susceperit, improborū debeat contumaciā coercere. Cācellarius autem licet illū sibi suspectū multorum fecisset opinio, ne tamē ipse cōtemni videretur, aut ea regnum occasione perturbari cōtingeret, seditiosos à curia tumultus arcere cōstituit, & improbis Apulorū consiliis occurrere. Missis itaq; literis regis Henrico comiti qui iā Thermas vsq; peruenerat, iussum est ad urbē eū accedere, Boamundum verò comitē, aliosq; qui cum eo erāt Thermis interim mādatum curiē præstolari. Venientē ergo comitē cācellarius benigno vultu suscepit, & post multam colloquutionē blandioribus cum verbis aggressus, hortari cœpit ac diligētius admonere, ne rebellādi multis occasionē daturus, haud facile reparabilem regni quietē quibuslibet seditionum motibus exturbaret, nec Apulorum fabulis traheretur, quorum in eo semper hæsisset cōsiliū, vt regnū aliquatenus perturbarent, nihil esse qđ eum exasperare debeat, cum & opes ei affluenter suppetant, & inter maximos regni proceres, loco sit non impari cōstitut⁹: id ei maxime cauendum, ne reginā offendere præsumat, aut contra voluntatem eius quidpiā agere, perquā hac adept⁹ fuerit, & maiora putetur nisi per eū steterit, adepturus. Ita multis assertionibus ex illius animo cōceptū in Apulia furorē eliminās, vix que tādē ad innatæ stoliditatis simplicitatē eū retrahēs, indignationē eius cōpescuit, & Richardū comitē accersiēs, pacē inter eos & cōcordiā renouauit. Regine quoq; nihilominus erga eūdem

Cancellarius ad Hēricum comitem fratrem reginæ.

comitem animum mitigauit, quam plurimum quidē offenderat, multis in Apulia perperam ac temere cōtra mādātū curiæ perpetratis. Promisit autē se deinceps cōsiliū in omnibus habiturū cācellarii, nec vltius reginæ volūtātē in aliquo trāsgressurū. Tum demū cācellarius literis suis Boamūdū

Socios Hērici Thermis euocat cancellarius.

comitē, eiusq; socios qui Thermis morabātur accersit, eisq; benigne susceptis, cū aduētus causā inquireret, dixerunt id sibi principale fuisse ppositū, vt visitarēt eū, optātes ab eo cognosci, & inter fideles eius milites accenseri, simulq; vt per eum quædam quæ petituri erant apud maiestatem regiam obtinerent. At ille sibi gratum esse quod venerint, opemque suā illis nō defuturā respōdit: suū tamē esse cōsiliū ne quid in prēsēs à curia peterēt, alias eorū petitionē efficacius admittēdam. Sic ergo Panhormi paucis diebus cōmorati, vidētesq; rē secus ac pviderant accidisse, tandē in Apuliā redierunt. Boamūdus tamē comes, vt erat vir nō negligendæ prudētię, multa cācellario familiarius colloquēdo fauorē & amicitia ei^o obtinuit: q̄ postmodū nō ea qua solēt Apuli leuitate vel inanib^o verbis, sed fide nō dubia, certisq; rerū argumētis excoluit. Hēric^o autē comes cācellarij penitus volūtātē & consiliū sequebat^r, eiq; tāta se familiaritate cōiūxerat, vt cū eo balneū frequēter intraret, cū eo singlis dieb^o ad curiā ascēderet, indēq; reuertētes, magnā diei partē secretius colloquēdo trāsmitterēt. Qui vero cōspirauerāt aduers^o cācellariū, vidētes si cōcordiā illā inter eos pseuerare cōtīgeret, machinatiōes suas

Apuli leues in amicitia.
Henricus familiaris cācellarii.

sperato nō posse sine cōcludi, modis omnibus per
 quirebant, quibus possent artibus eam amicitiam
 & familiaritatem dissoluere, primóque mentem
 comitis quibusdam insinuationibus pertentantes
 aiebant non oportere reginē fratrem in curia quē-
 piam superiorem admittere, nec eius frequentare
 domū, & inherere vestigiis, à quo potius ipse de-
 buerat visitari, nam ad eum potestatis prerogati-
 uam & totius regni curam merito pertinere. Qui-
 bus ille, Frācorum se linguam ignorare quæ ma-
 xime necessaria esset in curia, nec eius esse responde-
 bat industriæ, vt oneri tanto sufficeret, cancellario
 curam hāc rectissime debere committi, qui discre-
 tus esset & prudens summēque nobilis, regi quo-
 que nihilominus ac reginæ nō dubia propinqui-
 tate coniunctus. Hac illi repulsa non contenti, mi-
 lites Hispanos quos ei maxime familiares esse co-
 gnouerant, cœperūt secretius conuenire, dicentes
 multę mansuetudinis & patientiæ comitem esse,
 qui cancellarium quē velut hostem deberet perse-
 qui, potius diligit & honoret, propensioem ei
 reuerentiam exhibendo, & hoc eum forte videri
 prudenter agere, quod sororē nolens offendere do-
 cuerit animum patienter omnia sustinere, nisi pa-
 tientiam hanc grauis infamia sequeretur. nunc re-
 liquum quidem esse, vt haud inhonestis reginē vo-
 tis deseruire credatur, ipsiusque cancellarii libidi-
 ni seu potius incestui consentire, aut illicitam eorū
 familiaritatem se nescire fateatur. Patere autē om-
 nibus hāc esse vt dici solet, nimis crassam ac supinā

Tentant
 amuli dis-
 soluere fa-
 miliarita-
 tem inter
 Cancellari-
 um &
 Henricū.

Hinc A
 lib. 1. c. 1.

Cancellari-
 um &
 Henricū.

ignorantiã, vt quod omnes prædicat, solus ignoret. Hæc igitur à multis frequenter audita milites ad aures comitis pertulerunt. Qui cū primum mēte dubia vacillaret, dehinc ab ipsis rei principibus qui confinxerāt ea, cumulatiuſ eadem audiens, plenã his quę sibi dicta fuerāt fidẽ adhibuit, relictoque cancellario, cõsiliuſ eorum adheſit, quod inde suaderent se facturũ pollicituſ. At illi rē quam multũ desiderauerāt adſequuti, nõ distulerunt eũ præstitis hinc inde sacramētis quibus visuſ est pactio nibus obligare. Hæc ergo conspiratio iã eò vsq; processerat, vt amicis cãcellarii plurimũ terroris incuteret. Nam Gaytus Richarduſ magister palatij quẽ eisdẽ constabat esse sacramētis astrictũ, magnas conspiratoribus vires addiderat. Nec enim contētus militibus suis, quibus ipse stipēdia dabat, maximã partem militũ regis & vniuersos curię sagittarios ita sibi donis ac beneficiis multis illexerat, vt eius in omnibus voluntatẽ & imperia sequerentur. At Cancellariuſ aduersus eorum insidias sese præmu niens, statuit non iam omnes vt consueuerāt indifferenter admittere, sed certas horas constituit quibus ad eũ omnibus pateret accessuſ, militesq; suos eisdẽ horis paratos adesse præcepit. Sed & quinquaginta viros eligēs qui post primã ianuã in vestibulo domus cū armis parati semper assisterēt, numerũ quoq; militum studuit adaugere. Plerosq; etiã milites transmōtanos qui de Frãcia nuper venerāt Hierosolymã transituri, secũ detinuit, inter quos erat Ioannes de Lauardino cuius acta cancellario nõ parũ attulerunt incõmodi, quẽ admodũ sequē-

A cancellario dissoluitur Henricus.

Cancellarius aduersus insidias præmunitur.

tia declarabūt. Post aliquātū vero tēporis cancellarius cupiens patefactis hostiū cōsiliis ad vindictā accingi, rei que statū prius diligēter cōsiderās, animaduertit nondū tātas sibi vires suppetere, vt aude-
 ret solēni iudicio cōiurationis principes accusare, ne latentes & occultas insidias in apertā seditionē cōuerteret. Sed nec oportere rē dissimulando diutius occultari, ne cū amplius viriū collegissent, difficile posset eorum mechnationibus obuiā iri. Ad aliud ergo traductus cōsiliū, regi reginæq; persuasit, vt Messanā proficiscentes instantē hyemem ibidē trāsigerēt, deinceps si visum foret ad primā veris tēperiē in Apuliā transituri. Huius autē diē & causā itineris Gilberto comiti Grauinensi missis literis indicauit, scribens eidē vt negociis omnibus ad prēsens posthabitis, quā celerrime posset Messanā veniēs Pharū transiret. caueret autē ne sicut tēpore Gayti Petri fecerat ad curiā inermis accederet, sed ita militibus armisq; prēmunitus, ne tamē exercitū ducere videretur. His diebus tanta cōtigerat inūdatio pluuiarū, quāta per multū tēporis in Sicilia visa nō fuerat. Vnde curiæ familiares occasionē nacti persuadere nitebātur cācellario, vt in proxime vēturā æstatē iter propositū differret. Quod cū obtinere nō possent, sperabāt tamē regē ac reginā ipsūq; cācellariū ob imbres cōtinuos & itinerū difficultatē ab eo quod pposuerāt absterrēdos. At ille nihilo segni⁹ misso cū literis regiis hostiario, p vniuersa que in trāsitu erāt oppida, iussit dilatari viarū āgustias, & abrupta pscidi, oīaq; trās ituro regi necessaria iuxta cōsuetudinē præparari.

At vero circa præfixum terminum repente contra spem omnium cæli facies immutata quanta prius imbrium horruerat densitate, tantæ serenitatis indicio gratam cœpit deinceps spondere temperiæ.

Rex, regina & cancellarius Messanam proficiscuntur.

Itaque rex XV. die nouembris, vt cõstitutum fuerat, Messanam proficiscitur, relictis Panhormi militibus ad ipsius custodiam ciuitatis. Erat tũc Messanæ Robertus comes Casertinus cum filio suo Rogerio Tricarici comite, & regis ibidẽ præstolabatur aduentum. Audierat enim Gulielmum de Sãcto Seuerino consobrinum suum qui nuper ab exilio reuocatus fuerat, à Regina multis amicorum precibus impetrasse, vt ei terra sua quam extra regnum fugiens admiserat redderetur: eaque de causa cum aduocatis suis ad curiam venerat præparatus, vt Montorium & Castrum Sancti Seuerini ceteraq; oppida quæ prædictus Gulielmus tenuerat, ad se iure pertinere contēderet, ipsiusque Gulielmum patrẽ iniuste ac violenter eadẽ possedisse. At cãcellarius cum neque Gulielmum quem sibi fidelem agnouerat, iacturę vellet quidpiam sustinere, comitemque timeret offends, ne suspectę viro fidei malignãdi præberetur occasio, & huic patrimoniũ suũ integre fecit restitui, & illi terram aliã in Apuliæ partibus eo tenore concedi, vt ea quam aduersus Gulielmum intēdebat actione sopita, nũquam super hoc de cætero controuersiam suscitaret. Paucis autem diebus post aduentum regis maiores ciuium cũ magnis muneribus cancellarium aduentes rogabant eum instãtissime, vt priuilegiũ

cis

eis reddi faceret quod olim Rogeri^o rex super quibusdam ciuitatis immunitatibus factū postea poenitentia ductus eis abstulerat. At ille ratus sua plurimum interesse, vt eorū sibi conciliaret animos, noluit oblata dona suscipere, sed eorū gratis petitionē impleuit. Videntes interea Messanenenses de totius regni partibus ad curiam multā virorū ac mulierum turbam confluere, neque suo quēpiam iure fraudari, sed in omnibus iudiciis distincte rigore obseruari iustitię, ad accusandum Richardū Messanę stratigotum audacter prosiliunt: libellos accusationis conscribunt, eosque cancellario porrigentes, ingenti clamore postulant iudiciō rē cōmitti. Alii rapinas, homicidia, furta, incendia, consensu illius asserunt à maleficis accepta pecunia perpetrari: alij vineas aut domos sibi cōqueruntur ablatas: multi stupra virginum, adulteria, plerique etiam iudiciorum ei subuersionem obiiciunt. Cancellarius autem cum viri prudētiam & ingenium agnouisset, arbitratus eum parti suę plurimum roboris allaturum, si mētem illius beneficiis sibi posset allicere, tentabat rem aliquandiu protrahendo furētis plebis iram cōpescere. Illi vero nihil ex dilatione mutato consilio, vidētes cancellarium negligentius ac tepidius respondere, rursus accusationes in scripta redigunt, eaque à summitatibus harundinū suspendentes, ante palatium ingentē clamorē attollunt, miserum esse dicentes ceteris omnibus ius suū cōsequētibus, solos Messanenenses qui regni fidelissimi semper extiterit, haberi ludibrio

Richardus Stratigotus Messanensis à ciuibus accusatur.

& eorū voces in curia non audiri. Tūc regina clamorē vulgi nō ferēs cācellario præcipit, vt eorum scripta recipiēs, negociū hoc sine dilatione definiat. Cācellarius autē magistris iustitiarijs causā delegat, præcipiēs itidē vt Richardo stratigoto diē dicāt, & nusquā ab auctoris iuris tramite recedētes, controuersia ipsā legitimo sine cōcludāt. Qui die cōstituto diligēter allegationib' vtri'q; partis auditis, cū post ipsi' negocii examinationē stratigotus multorū reus criminū patuisset, lata sentētia decreuerūt eū post bonorum amissionē carcere vinciendū. Messanēses igitur ob redditū sibi priuilegiū, & stratigoti dānationē cācellarii nomē multis laudibus extollentes, eius se beneficio libertati redditos fatebātur, paratos se dicētes ipsius gratia quantelibet difficultatis onus suscipere. Verū exitus rei fidē eorū ostēdit tā Graia perfidia, quā leuitate piratica vacillare. Paulo post enim magna pars ciuiū Hērico comiti suadēte Bartolomæo Perisino qui plurimū apud Messanēses poterat, occulte iurauit. Multiquoq; Calabrorū qui Messanā audito regis aduētū cōfluxerāt, eisdē erāt sacramētorū nexib' irriti: nec incertū erat Gētilē Agrigētīnū episcopū à cācellario defecisse, neglecto quod ei præstiterat sacramēto. Interea Gilbertus comes Grauinēsis ex insperato superueniēs, cōiuratorū repressit audaciam, & incipientē iā apertis iudiciis apparere, cōpulit inter suas iterū latebras occultari. Cētū enim milites nō dubiē virtutis secū adduxerat armis, vt præmonitus fuerat, diligenter instructos, quos de nominatissimis Apulię ac Terrę laboris militibus

Sententia
in strati-
gotum.

Gilbertus
comes
Grauinē-
sis.

multis cognitos bellis elegerat. Tota vero ciuitas variis iã coeperat rumorib⁹ fluctuare, & plebẽ multosq; milites aduers⁹ cãcellariũ præter eã quẽ iã plurimũ inualuerat cõspirationẽ, è vicino quoq; causa suppetẽs instigabat. Nup̃ enim ad eũ de Francia Normãniaq; clientuli multi cõfluxerãt, qui vt eorũ mos est, in cõtumeliosa verba præcipites, & curiæ patrociniõ liceti⁹ abutẽtes, Græcos & Lõbardos proditores appellabãt, multis eos iniuriis lacessentes. Héricus ergo comes crebris eorũ qui cõspirauerãt exhortationibus & cõsiliis aĩatus, terminũ certũ cõstituit, vt in cãcellariũ à curia redeuntẽ irrueret improuisus & incautum occideret. Cũque dies instaret quo id sibi faciẽdũ decreuerat, à multis occulte iusiurãdũ interim exigebat, inter quos Rogeriũ vnũ de iudicibus ciuitatis nocte quadam accersies, petuit itidẽ ab eo vt iuraret voluntatẽ comitis se facturũ. Qui cũ respondisset, nequaquã adeo se temerẽ iuraturũ, nisi rẽ ei manifesti⁹ indicaret, Comes ei de morte cãcellarii propositũ suũ aperuit, dicẽs multos proceres & episcopos, magnãq; partẽ Messanẽsiũ in idem sacramẽto sibi præstito consentire, diemque nihilominus ad hoc communi consilio præstitutam eidem exposuit. At ille gratũ hoc sibi fore simulãs, asserẽsque nemini sapiẽti displicere rẽ tantorum procerũ cõsiliis adprobatam, sed inconsulti ac præcipitis esse animi sine deliberatione rem tantã inconsulte promittere, vix tandem in crastinum inducias impetraui, interposita fide quod creditum sibi cõsiliũ nemini

Insidia in
cãcellariũ
ab Henrico comi-
te :

Patefactæ
cancellario
infidie.

reuelaret. Sūmo verò mane cancellariū adiens omnia illi verba comitis enarrauit, multos inquiring aduersus eum Siciliae próceres cōiurasse, mature deliberandū qua via improbis eorum cōsiliis obuietur, vnius ad hoc diei spacii indulgeri. diē enī crastinū ad peragendum eorū propositum certissime constiturū. Tunc cācellarius vocatis ad se Gilberto comite Guinensi, Boamūdo comite Monopoleos, Rogerioq; Auellini comite, quibus maxime confidebat, rem eos ex ordine totā edocuit. At illi periculum imminēs attēdetes, Rogerio iudici præceperunt, vt ad comitē rediens eius satisfaceret volūtati, ne si iurare nolens aduersus eū cōfidētius loqueretur, ex hoc ipso quidpiā illi suspicionis ingereret. Neque vero periuriū iucurrere vereretur, per quod ipsius regis iniuriā totiusque regni dedecus & opprobrium propulsaret. Id cum ille nō secus ac iussus fuerat peregisset: visum est cācellario regē ac reginā super his cōuenire, eosq; cōsiliū & acta comitis edocere. Quod vbi regina cognouit, anxia cepit distrahi sollicitudine multēq; fluctuationis estibus agitari. Durius enim in fratrem decernere quidpiā tātāque præsumptionē animaduersione digna punire: crudele quidē tyrānidique proximum videbat. Sed & si fratri parceret, intelligebat cācellario non dubium capitis periculum imminere, neque posse proditores ab eo quod cœperāt absterri, simulque considerabat indignum eū esse cui fraternus exhibetur affectus, qui sororis despecta reuerētia, qui tot ei⁹ beneficiorū immemor, id solum agere decreuisset quod ad eius dedecus

& infamiam non ambigeret retorquendum, multisque rebellandi præbes materiam, regni pacem, & quietem niteretur modis omnibus impedire. Huic ergo deliberationi iusta succedens indignatio, fraternam ab eius animo clementiam exturbauit: placuitque congregata curia comitē sollemni iudicio conueniri, conuictumque vel confessum interim in aliqua munitionum seruari, donec eius indicio cæteri possent proditores agnosci. Missis igitur hostiariis, curiæ familiares, episcopi, comites, ceterique proceres cùm magistris iustitiariis ad curiam conuocantur. Quibus admissis, cæteri omnes ab ingressu palatii prohibentur, præter paucos milites cancellarii, quos ipse iusserat introduci, timens ne tumultus in curia vel seditio quælibet oriretur. Cùm enim sciret plerosque procerum qui aderāt Hérici comitis fauere partibus, timebat ne si cum eo districtius agi cœpisset, rem in seditionem conuerterent, ideóque sub tunica lorica indutus, prædictos milites paratos ibidē adesse iusserat, & à quibusdā clericis suis aliquot enses latenter inferri. Cùmque iam omnes in curia consedissent, Héricus comes, vt à cohortatoribus suis edoctus fuerat, indigentiam suam cœpit exponere, dicens multis se debitis coartari, comitatum mōtis Caueosi sumptibus vel angustius non posse sufficere, petiitque principatum Tarēti, vel comitatum, quem in Sicilia Symon comes olim tenuerat, sibi concedi, quasi iustam habiturus aduersus cancellarium occasionem, si quidem hæc ei petitio

Cancellarius lorica sub tunica armatus.

Henrici petitio.

Giber-
tus Graui-
nensis ref-
pondet a-
criter.

negaretur. At Gilbertus comes Grauinensis ex il-
lius verbis oblata sibi copia respondendi, hoc ait,
quæ velut ense stricto preces porrigens timide nunc
improbeque; postulas, facile dudum impetrare po-
tueras, si in animum induxisses erga regem ac regi-
nam te qualem oportuerat exhibere. Nunc autem
hanc eorum animis de te non iam opinionem, sed
firmam stabilèque sententiã iniecasti, vt non solũ
indignum te credant qui ad altiora debeas promo-
ueri, verum etiam id tibi dando quod possides, ma-
gnopere se fuisse deceptos existimēt, neque dignũ
censeāt in regno suo quicquam à te deinceps possi-
deri. Vt enim in mēsam pecunię quantitatem in v-
sus turpissimos temere prodigèque consũptam, vt
oppida quæ tibi data fuerāt domesticis rapinis &
iniuriis multis attrita prætereã: ausus es in ipsum
regem eiusque matrẽ nequitie tuæ venenum asper-
gere, vt reginæ consuleres castella sua munire, eoque;
thesauros suos dum liceret transferre, dicēs incer-
tum esse, quem erga ipsam animum rex esset post-
modũ habiturus. Regi verò persuadere tentabas,
vt regni tibi curã & administrationem cõcederet.
Asserebas enim reginã priuatas utilitates sectantẽ
regni statumin deterius cõmutare, ciuitates oppi-
daque large distribuere, regiones paulatim exhauri-
re thesauros: multa demum agere, quæ & regnum
euidẽter pessundarēt, & honori filii derogarēt, &
maternũ prorsus affectũ excludere viderētur. Rex ve-
ro temeritatẽ tuã agnoscēs respõdit, vbi matrẽ su-
spectã haberet, multo se tibi difficilius crediturum.
Sic inter matrẽ & filiũ discordiã seminãs, tràquil

litati regni, quod deslebas pessūdari, p̄uide cōsulebas.
 Hei mihi falsitatē impudēter conaris obiicere: hęc
 eorū me scias indicio cognouisse: ecce pręsētes sūt
 ābo, quod vtriq; dixisti corā vtroq;, nega si potes.
 Hūc autē ad aliud deuolutus cōsiliū, & p̄ditionis
 furiis agitatus, eo te sceleris inmersisti, vt cācellarii
 sāguinē tibi p̄ponēs hauriendū, eligensq; tātis nō
 solus inuolui flagitiis, cū id te facturū iurasses, mul-
 tos idē iurare fecisti. Velim ergo te palā nūc in prę-
 sentia regis edicere, quod cācellario crimē intendas,
 cuius eū sceleris arguas, quid demū causā sit quod tā
 atroces in eū inimicitias excitauit. An tibi debitā
 hęreditatē subripuit, aut patrimonii tui fines inua-
 sit? Nunquid eū tibi dāni vel iniurię quidpiā intu-
 lisse cōquereris? An quod veri⁹ est, inuidia stimula-
 tus in eius odiū exarsisti? Indignaris nimirū eius ar-
 bitrio curiā regi: moleste fers eū vice regis omnib⁹
 regni populis imperare. Si parē gloriā affectas, vir-
 tute prudentiaq; illi te parē exhibeas, & ambitā ti-
 bi dignitatē vltro cōcedimus. Quod si temerita-
 tis innatę pręiudicio cōdēnatus, eò aspirare nō po-
 tes, neq; nos certe patiemur sub rectore temerario
 regni periclitari fortunā. Sed ad hęc mihi forte res-
 pondes, te semper in curia viros prudentes ac stre-
 nuos habiturū, & quod industria tua non possis, hoc
 eorum facturū consiliis. & id quibusdam forsitā
 vere dicere putareris, nisi terrę tuę quā opulen-
 tissimā recepisti, pręsens calamitas argumēto no-
 bis esset, quid in te sit spei ac fiducię reponendum.
 Quod ergo iure tibi negādū palā nō ausus es postu-
 lare, id facta cōiuratione per te ipsū ausu temerario

subripere conabaris. In quo & regni quidem inuē-
 tus es perturbator, & contra maiestatem regiā cō-
 tumax ac rebellis, eoque ipso meruisti non solum
 terrā quā possidebas amittere, sed & capitalē sub-
 ire sententiā, nisi veniam tibi velit regia benignitas
 indulgere. Henricus itaque comes audiens ex in-
 sperato palam esse cuncta quæ gesserat, tanti se cri-
 minis obiectione pulsari, neque dari sibi copiam,
 vt quālibet dilationis interim causam opponeret,
 inter metum ac stuporem anxie deprehensus, tar-
 de timideque respondit, nunquam se cōtra cancel-
 larium conspirasse. At Rogerius iudex productus
 in medium, quod ille negabat se probaturū asse-
 ruit, dicēs se ipsum minis adactum nuper ei iusiur-
 randū de morte cancellarii præstitisse. Quibus ver-
 bis adeo comitis mentē & ingeniū perturbauit, vt
 nec illius dicta refelleret, nec obiecta purgaret, sed
 in contumeliæ verba prorumpens Rogerium iu-
 dicem proditorem appellabat, ac periurū, qui iu-
 reiurādo neglecto, cōsilia sibi credita prodidisset.
 Ita sua ipsius confessione damnatus intra palatiū
 iussus est custodiri, subitōque nunciatum est in cu-
 ria milites Hērici comitis armatos in domum il-
 lius se recepisse, totam urbem esse in motu, multos
 ciuium ad arma concurrere. Tunc cācellarius mi-
 lites comitis Grauinēsis suosque iussit armari, &
 ante palatium cōuenire, missique sunt per urbem
 hostiarii qui ciues ab armis iuberent discedere, po-
 pulique metum sedarent. Inde voce præconis de-
 nūciatur Hispanis, vt omnis eadē die Pharū tran-
 scant,

Henricus
 comes ti-
 midè re-
 spondit.

Rogerus
 iudex in
 Henricū.

Urbis tu-
 multus.

seant, alioqui in craftino quotquot eorum inuen-
 ti fuerint, in carcere retrudendos. At illi relictis ar-
 mis vt eis imperatū fuerat, prout quisque celerius
 poterat, in Calabriā transferūt. Græci vero quod
 Messanæ gestum fuerat audientes, spe lucri fugien-
 tibus occurrebāt, & multis eos verberibus affligē-
 tes, tandem saucios, nudos, omniumque rerū ino-
 pes dimittebant. Quorum magna pars in Solauie
 Syluę niuibus perierūt, hyemis asperitate consum-
 pti. Urbis ergo tumultu sedato, Bartholomæus Lu-
 sciensis cancellarium adiēs, vltro cōfessus est eiuf-
 dem se conspirationis fuisse participem, veniamq;
 postulans & cōgruam satisfactionē offerens, A E-
 gidii Venusini abbatis precibus impetrauit, vt ex-
 tra regni terminos aliquātī tēporis sustineret exi-
 lium, donec vniuersis proditoribus expulsis, inte-
 greque paci curia restituta, regis cum indulgētia
 reuocaret, terra ipsi^o interim ab eodē A Egidio pos-
 sidēda. Huius sequutus exemplum Rogerius So-
 rellus, se quoque manifestauit iurasse cū aliis, mul-
 tis persuasionum fraudibus circumuentū. Sed idē
 venia non impetrata carceri datus est, eò quòd id
 tarde confessus fuerat, cum iam omnes coniuratio-
 nis auctores, Henrici comitis indicio proderētur.
 Hostibus itaque cognitis, ingens cancellariū solli-
 citudinū turba concusserat, ambigētem cui se cō-
 silio potissimum inclinaret. Amicorū enim eius
 plerique coniuratorum numerum & potentiam
 attendentes, periculosum æstimabant in singu-
 los vindictam extendere, nec eo modo posse ma-

Se prodūt
 coniurati
 in cancel-
 larium.

Variât sen-
tentia de
côuratis.

Boamun-
dus Tarsen-
sis in comi-
tê Molisii.

lum hoc radicitus amputari, cum certè pluribus
eorum vel omnibus qui cõspirauerant capitis, sem-
per tamè superesse cõtingeret qui propinquorum
vellent iniurias vindicare. Ideoq; cancellario sua-
debant, vt eos deinceps mitigare potius quàm per-
sequi conaretur: eisq; simul ad curiã cõuocatis in
presentia regis ignoscēs, impunitatē cõcederet, &
innocentiã suã paucis exponens, adderet se quidē
ad vindictã viribus vti posse, sed malle vincere be-
nificiis quã in viros nobiles, quos honorare propo-
suerat, tyrannice desæuire. Porro Gilbertus co-
mes Grauinēsis cui⁹ sentētia preualuit his omnino
cõtraria sētiebat, neq; cēsebat oportere quempiam
illorum impunitū euadere, quos tãti sceleris partici-
pes aut conscios esse cõstaret, maxime cū aduersus
Richardū Molisii comitē, qui eū à curia dudū ex-
pulerat, videret vltionis sibi tēpus cõgruū occur-
rissē. Alii terræ ipsius cõsuetudinem & tyrānidem
plenius agnoscētes, cum futura diligētius provide-
rēt, aiebāt illos oportere vel omnino nō capi, vel ca-
ptos in pelagus demergi, aut aliàs latēter interfici,
vel membris saltem principalibus mutilari. Hoc
enim modo Rogeri⁹ regem prudentissimū regno
suo pacē olim integrã peperissē. Vtilis quidē & se-
curitatis plena sentētia, sed tantã crudelitātē in mi-
sericordiã pronior cācellari⁹ abhorrebat. Post pau-
cos igitur dies cum ad curiã vocati comites aliq;
procetes ex ordine cõsedissent, Boamūdus Tarsen-
sis, frater Carbonelli adolescēs egregiē virtutis &
nobilitatis preclarē surgēs in medio procerū, dixit

Richardū Molisii comitē inter familiares curię regis ac reginę beneficio cōstitutū, erga eos parū fideliter se gessisse, cū his qui aduersus cācellariū iurauerant cōsensisset. Ipsum enim nō solum ex ore Hērici comitis eorū agnouisse propositum, sed & cōsiliū adprobasse, nec vt debuerat aduersus eorum insidias curiā prēmuniisse. Quòd si quidē ipse negare contenderet, se probaturum nihilo segnius asserbat. Comes autē audacter ei falsitatem obiiciens, & oblatā probationem prompta defensionis instantia subsequutus, iurabat nunquam se contra cancellarium mali quidpiam cogitasse, & vt erat impotens irę, velut ex indignatione prorumpens in lachrymas, clamabat susceptam cū Boamūdo monomachiam, sibi esse pro minimo. nā se quidem aduersus illum aliosq; duos ei similes cōfidentissime pugnaturum, sed hinc eius animo iustā doloris causam ingeri, quòd id de se cancellario persuaderi potuerit, cui deuote semper obsequi studuisset. Et nisi comitis ei Grauinensis obfuisse odium, facile potuerat à cancellario veniā impetrare, cū nec eum iurasse constaret, neque iurantibus quicquam virium ministrasse. Dum hæc aduersus comitem agerentur, Robertus comes Casertinus adiecit eundem auctoritate sua dudum in Apulia Mandram, & quædam oppida regis in Troianorū finibus inuasisse, furtimq; adhuc eadem ignorante curia possidere. Ad hæc ille respōdit, quod Gayt⁹ Petrus qui tunc præerat curię Mandrā ei tenendā ad tempus ea lege dede-

Robertus comes casertinus. Casertensis vero comitatus est in regno Neapolitano.

Turgisius
terrae Tro-
ianæ.

iudicis in
comitem.

Boemun-
dus habet
Volaterra
nus.

rat, vt inde singulis annis curiæ certā redderet pecuniæ quantitatem. Oppida verò quæ in partibus Troianorū inuasisse dicebatur, itidem sibi à Turgisio terræ illius camerario fuisse concessa. Interrogatus idem Turgisius qui tunc forte præsens aderat, negauit eum hæc oppida sua licentia tenuisse. Iussi itaque sunt proceres omnes præter curiæ familiares in partē secedere, super his que aduersus comitem dicta fuerant iudicialem sententiam prolaturi. Erāt autem ii qui ad iudiciū faciendū surrexerāt, Boamundus Monopolis comes, Robertus de Lauro comes Casertin°, Rogerius eius filius Tricariti comes, Rogeri° comes Auellini, Symō comes Sangrēsis, Rogerius comes Giracii, Rogerius Tironensis magister comestabulus, Florius Camerotesis, Iudex quoque Tarētinus, & Abdenago Hānibalis filius, qui magistri erāt iustitiarum. Quibus inuicem super his disceptātibus visum est Richardum Molisii comitem antequā Gaytus Petrus fugeret, Mandram quam ab eo acceperat, licentia curiæ tenuisse. Post illius autem discessum, cum eā teneret occulte, neq; rem, vt oportebat ad regis notitiam referret, non iam precario possidētem, sed inuasorē rectius estimādum, vt qui sua tantum auctoritate, nō consentiente, sed ignorāte curia, possideret, eūq; de tota terra, quā tenuerat in misericordia regis esse, tū ppter id, tū propter prædicta oppida, quæ constabat eum sua itidem auctoritate contra fidem regi debitam occupasse. Hæc ergo sententiā vice cōsensuq; omnium Boamūdus comes, vt erat vir eloquēs in præsentia regis exposuit. Tunc

Richardus comes exclamavit iniuste se gravari, o-
 diū equitati manifeste præferri: paratū se probare
 quod iniquam falsamque protulisset sententiā.
 Quibus verbis Boamundus comitem prohibuit
 curiæ respondere, dicens iniuriam hanc non in eos
 qui iudicauerant, sed in caput regium principaliter
 redundare. Dehinc iniunctum est archiepiscopis
 & episcopis qui aderant, ut in auctorem tantæ
 contumeliæ, quod æquum esset de iuris seueritate
 decernerent. At illi iuxta constitutiones regum
 Siciliae, decreuerunt, Richardum comitem non so-
 lum de terra sua, verum etiam de membris & cor-
 pore regis misericordiæ subiacere, eo quod iudiciū
 curiæ falsum dicere præsumpsisset. Captus igitur
 & militum custodiæ traditus, Taurominium ius-
 sus est perducī, & ibidē in castello quod in ardua
 rupe positum oppido supereminet, summa dili-
 gentia custodiri. His itaque duobus viris potentis-
 simis ita captis, nemo iam coniuratorū supererat
 quē sibi crederet cancellarius formidandum. Episcopus
 autem Agrigentinus, dum hæc in curia ge-
 rerentur, præsentiam suam interim curiæ subtra-
 hebat, graui se fingens ægritudine detineri. Nec
 multo post Ioannes de Sinopoli & Bartolomæus
 Perisinus eiusdem criminis condēnati sunt, & in
 præcipatu Salerni per loca munitissima distributi.
 Galterius autem Modicensis super eadem cōiura-
 tione solenniter accusatus, pacta cum accusatore
 suo Monomachia, datisque fideiussoribus, diem
 constitutam iussus est expectare. Interea mortuo

Constitu-
 tiones re-
 gum Sici-
 liae.

Incarcēra-
 tus Ri-
 chardus
 com.

Pacta mo-
 nomachia

Simone Sangrensi comite, Richardus frater eius illi substitutus cancellarii partem totis viribus tuebatur. Hannibal quoque puer Rainaldi comitis filius, comes creatus, integrè terrā patris obtinuit.

Gilbertus
comes
Grauinen-
sis.

Gilbertus vero comes Grauinēsis cōsiderans cancellarium opera sua tot hostium insidias euasisse, omnia sibi prosperè cedere, nullumque vt æltimabat iam superesse periculum, in tantam est præcipitatus audaciam, vt Lorotelli comitatum à curia postulans impetraret, eligeretque stabilem in quo erat gradum non dubio præcipitatio commutare.

Constitu-
tionem re-
giam Sic-
iliae.

Hoc facto multorum in se procerum & ciuitatū Apulię contraxit inuidiam, & inexorabiles inimicitias suscitauit. Nam accepto comitatu Lorotelli, Roberto comiti, cuius omnes reditum summis desideriis exoptabant, obstruxisse videbatur aditum reuertēdi, & spem quę diu fouerat eos penitus sustulisse. At cancellarius licet nonnullos familiares curiæ aliosq; multos contra se factæ cōiurationi consensisse non ambigeret, tamen erga illos blandius agens eorum facta dissimulare proposuit, ne rem atrocius persequi videretur: simulque sperans eos aliorum pœnis admonitos à scelesto proposito posse facile reuocari. De Henrico vero comite montis Caueosi reginæ consiliū fuit, vt datis ei mille auri vnciis, in Hispaniam eū ad fratrem remitteret. Iussit ergo VII. galeas armari, quæ Odonem Quarrellum in Franciā trāsiturum, & sub eius custodia comitem vsque in Arelatensium fines transueherent. Interim autem

Henricus
comes re-
mittitur
in Hispaniam.

Page no-
notanda

Page no-
notanda

Page no-
notanda

in castello Rhegii seruabat, quæ ciuitas ex opposi-
 to Messanæ super Pharam in extremis Italiae fini-
 bus sita est, vt inde promptius eum & facilius ga-
 leæ susciperent, quàm primū rex Panhormū redi-
 turus ab vrbe Messanenſi discederet. His itaque
 dispositis, XII. die martij rex iter arripiens, XXI.
 die eiusdem Panhormum peruenit. Gilbertus au-
 tem comes Pharam transiens cum militibus suis
 in Apuliã reuersus est. Odo vero Quarrellus Mes-
 sanæ remansit, multum à cancellario instructus &
 diligenter admonitus, vt omni dilationis occasio-
 ne sublata, statim post discessum regis galeas in-
 traret. Interea Gaytus Richardus magister pala-
 tii camerarius, Matthæus notarius, & Gentilis A-
 grigentinus episcopus, alique quibus cancellari-
 us rem dissimulando scelerum impunitatem in-
 dulserat, semel conceptam rabiem nitebantur ad
 effectum vrgere, nec illius erant beneficiis emol-
 liti, sed ex absentia comitis Grauinensis confide-
 rantes cancellario multum subtractum esse viri-
 um, facile suis eum patere iam æstimabant insi-
 diis, tanquam improuidum & incautum, & ve-
 lut omni difficultate superata, nihil vltra pericu-
 li formidantem. Itaque nouas ex integro pactio-
 nes instituunt, mutuisque se rursus obligant sa-
 cramentis. Dehinc adimplendo proposito di-
 es certa præfigitur, & iureiurando præstito mili-
 tes eliguntur, qui dominica in Ramispalmarum
 vbi rex è palatio iuxta consuetudinem exierit, can-
 cellarium gladiis in ipsa turba confodiant. Sed &

Rhegium.

Rex Mes-
sana redit
Panhor-
mum.

nulliv

Iterum cō-
iurant in
cancellari-
um.

multos ciuium tam Pãhormi quàm in quibusdã
 aliis oppidis aduersus cãcellarium instigauerant,
 multa dãdo, multaq; pollicẽdo, quibus non diffi-
 cile persuaserant, cancellarium, si diu perseueraue-
 rit in eo culmine potestatis, vniuersis populis Sici-
 liã libertatem quam hactenus habuerant sublaturum.
 Cuius rei magnum illis visum est argumen-
 tum, quod Ioannes de Lauardino cui rogatu cãcel-
 larii terrã Matthæi Bonelli nuper data fuerat, oppi-
 pidanos suos tantis affligebat iniuriis, vt omnium
 rerum mobilium quas habebant mediam partem
 exigeret, hanc enim esse suã terre cõsuetudinem
 assererat. At illi libertatem ciuium & oppidano-
 rum Siciliã prætendentes, nullos se redditus aie-
 bãt, nullas exactiones debere, sed aliquoties domi-
 nis suis virgente qualibet necessitate, quãtum vel-
 lèt spõte & libera voluntate seruire. Sarraenos au-
 tem & Græcos eos solum qui villani dicantur, sol-
 uendis redditibus annuisque pensionibus obnoxio-
 sos. Cumque nihil hæc allegãdo proficerent, rem
 ad cancellarii notitiam pertulerunt. Qui Rober-
 ti de sancto Ioanne Rogeriique Tironensis magi-
 stri comestabuli neglecto consilio, maluit quorũ-
 dam quos de Francia secum adduxerat temeritate
 seduci, qui super hoc nullam illis iustitiam oportere
 fieri decernentes, dicebant intolerabilem hæc
 esse rusticorum audaciã, & siquidem eos id quod
 postulent obtinere contigerit, multis inde pernicio-
 sum exemplum datum iri, vt aduersus dominos
 suos contumaces ac rebelles existerent. Itaque ni-
 hil

hil eorum que sperauerant impetrâtes, coacti sunt iniuriã suam patiēter interim sustinere. Ea res hostibus cancellarii plurimam opportunitatē attulit, vt aduersus illum multorum ciuium, & oppidanorum odia suscitarent, dicentes id eum proponere, vt vniuersi populi Sicilię reditus annuos, & exactiones soluere cogerentur iuxta Gallię cōsuetudinem, quæ ciues liberos non haberet. Cancellarius autem agnitis eorum consiliis, vbi nulla vidit eos mansuetudine, nullis beneficiis à proposito reuocari, primò Mattheum notariũ qui ceteris astutia præminebat cōgregata curia, iudicio sollemni postulatum, neque defensionem congruam afferentem recipi iussit in carcerem. Inde capti sunt plerique milites, quos de morte ipsius iusiurandum præstitisse conitabat. Cũque regina nullatenus cōsentiret, vt Gãytus Richardus caperetur, qui cōiurationis caput erat & principium, vix tandem cancellarius id solum obtinuit, ne liceret ei extra palatiũ egredi, neque copiã haberet militibus colloquendi. Episcopus Agrigentinus captis sociis nihil spei reliquum videns, vt ad peragendum propositum facinus tot partibus mutilata cōspiratio conualescat, statuit aduersus cãcellarium vrbis Agrigentinæ, & adiacentium oppidorum populos commouere, & apertas in eum inimicitias profiteri, cōfidens Rogerium comitem Giracii eiusdem cōiurationis socium, & eius hortatu multos alios consilium suum facile sequuturos, simulque sperãs Gilbertum Leluciensem in Calabria iuxta

Coniurati
in carcerẽ
missi.

Episcop⁹
Agrigen-
tinus in cã
cellarium.

quod inter eos conuenerat, idem facturum. Itaque sine licentia curiae cum paucis militibus eam discedens, occulta quadam via peruenit Agrigentum, convocansque populum Matthaei notarii & aliorum eis captione exponit, dicens hoc esse propositum cancellarii, ut omnes Siciliae proceres quotquot ei non confecerint primo capiat: inde veneno regem extinguens regnum ipse sibi transfumat, cum regina quam propterquam suam nunc appellet matrimonium contractur: eo vetum esse necessitatis ut oporteat Siculos omnes qui fidem regi seruare voluerint, vnanimiter aduersus proditorem insurgere, & antequam tam detestabile perpetretur flagitium consiliorum eius machinas praeuenire. Haec & Agrigentum publice concionatus est, & Messanenfi populo scripta dimisit.

Verum Agrigentinis horum nihil persuaderi potuit, neque satis iusta visa est occasio rebellandi. Rex autem ac regina fugam episcopi cognoscentes, Burgundium iustitiarium cum literis regis Agrigentum miserunt, praecipientes Agrigentinis ut episcopum tanquam proditorem sub eiusdem Burgundii custodia Panhormum transmitterent. Qui cum ad curiam veniens, ea quae palam gesserat quibusdam niteretur ambagibus excusare, multorum conuictus testimonio ductus est in castellum S. Marci, quod in valle Demenae situm est, ibidem interim seruandus, donec operum series ad Romam pontificem perferretur. Ita iam metu, rei que difficultate sublata, viribus omnino destituta conspiratio, deinceps respirare non poterat, nisi nouo denuo casus emergens nouum induxisset periculum, & multorum prudentium virorum industria sopitum extinguitque, pene malorum fomitem vni viri temeritas su-

Episcopus
Agrigentini
nus custo-
ditus.

scitasset. Nā cū Odonē Quarrellū Messanæ diuti⁹
 morari post cōstitutū ab eūdī terminū cācellari⁹ cō-
 perisset qđ futurū erat p̄saga mēte cōcipiēs, minis
 & cōtumeliis plenā ei direxit epistolā, p̄cipiens
 vt infra triduum post susceptas literas omni lucri
 spe neglecta, omniq; dāni posthabita ratiōe disce-
 deret. At ille fatali iā imminēte p̄cipitio, cupidi-
 tatis tenebris excoecatus, nullis minis aut precib⁹,
 nullo poterat genere persuasione auelli, ob id solū
 tāto se periculo negligēter obiciēs, vt à nauibus in
 Syriā trāsituris extorqueret pecuniā, nō aliter eis
 indulta copia trāsēūdi. Hāc exactionē ciues mole-
 stissime ferētēs cōperūt inter se primū occulte cō-
 queri. deīde licētius ac manifesti indignari, sūāq;
 ipsorū temeritatē & ignauiā accusare, q; p̄dones
 alienigenas paterēt regni thesauros, & de ciuiū in-
 iuriis cōquisitā pecuniā in Frāciā asportare. Sed &
 Odonis Quarrelli cliētes, q; per urbē ebriū vagari
 cōsueuerāt, forte Grēcos in domo quadā ludētes in-
 uenerūt, eorūq; ludos improbe perturbātes, cōpe-
 re multis eorū verborū iniuriis irritare. Qui ob timo-
 rē cācellarii patiēter aliquādiu sustinētes, rogabāt
 eos vt abscederēt, vel ab iniuria tēperarēt. At vbi iā
 ita iugib; accēsa cōtumeliis, ppulsato metu patiē-
 tiā eos dedocuit, raptis fustib⁹ illos aggressi, impro-
 bā eorū loquacitatē multis verberib⁹ represserūt.
 Odo Quarrellus ea re cognita stratigotum accer-
 sūt, ipsosq; sibi captos Grēcos exhiberi p̄cepit.
 Stratigotus autē respōdit variis vibē cōcussā ru-
 mōribus, & ad seditionē pronos ciuiū animos,
 nō oportere nūc amplius asperari, sed hāc interim

Odo
 Quarrell⁹

vbi regi reginæq; cognitū est falsa ciuitatē opinio-
ne delusam, immensis tumultuū fluctibus agita-
ri, Messanenſibus in hūc modū scriptam epistolā
direxerunt.

* * Dei gratia rex Siciliae, ducatus Apuliae, &
principatus Capuae, vna eū domina Margareta glo-
riosa regina matre sua, Andreae stratigoto, & iudi-
cibus, & vniuerso populo Messanēsi, fidelibus su-
is, Salutē & dilectionem. Certum est eos maiesta-
tis crimen admittere, non solum si quos tanta vis
furoris exagitat, vt ausu nefario vitæ salutique no-
stræ insidiētur, verum & quos in familiarium no-
strorum necem aliquid clam palam ve moliri con-
tigerit, quique aduersus eos qui negociis nostris
inuiſant, quorum ope & consilio regnū nostrū
feliciter gubernatur, impietatis suæ machinas pu-
tauerint erigendas. Quod genus hominum cum
ad totius regni pernitiem natum appareat, meri-
tis quidem expedit obrudi supplicis, & quod in
alios nitentur atrociter exercere, in caput eorum
iustissime tetorqueri. Inde est quod Gentilem A-
grigētinum episcopum, Gaytum Richardū, Mat-
thæum notarium quos contra Stephanum Dile-
ctum consanguineum nostrum & cancellarium
conspirasse manifestis rerum argumentis agnou-
imus, in præsentia nostra conuictos damnatosque
carcerali iussimus custodia reuinciri. Statuit autē
maiestatis nostræ serenitas eiusdē Stephani precib;
erga eos misericorditer agere, citràque iuris seueri-
tatē punitis viuēdi copiam indulgere. Hęc idcir-

Epistola
regis & re-
ginæ ad
Messanēs.
hoc tā-
tillum va-
cui regis
nomen i-
gnorū re-
liquit, nisi
is est quē
superius
Gulielmū
nomina-
uit.

co fidelitatem vestram latere nolimus, ne forte vos fallaci cuiuspiã suggestione deceptos, aut aliis quibuslibet rumoribus perturbatos, contra voluntatem nostram agere, fidemque quam erga nos habetis in concussam seruastis, aliquatenus violare cõtingeret. Itaq; nos sanos & incolumes in palatio nostro summa tranquillitate gaudere, omnesque de ciuitate nostra seditionum motus & occasiones excludite, vt nostram possitis gratiam vberius promereri. Has literas recipiẽs Stratigotus iussit ad ecclesiam nouam populum conuenire, vt eas faceret coram vniuersis ciuibus recitari. Cumque moram eo faciẽte populus diutius expectaret, coeperunt incitari, inuicem colloquendo varias opinioniones confingere. Alii Stephanum Cancellariũ asserebant procul dubio regem factum, & hanc eius epistolam quam audituri venerant regias literas appellari. Nam Gilbertum regem interfectum esse, Henricum fratrem eius cum paucis militibus in castello maris clausum obsidione vallari. Alii quibus ratione magis vtentibus tam aperta falsitas huius rei fidem subtraxerat, velut moderatius astruebant non ipsum cancellarium, sed Gaufridum quendam eius fratrem regnaturum, & ob hoc Odonem Quarrellum cum ingenti pecunia transiturũ in Gallias, vt eius opera ductuq; prædictus Gaufridus in Sicilia trãsferetaret, & Constantiã Rogerii regis filiã vxorẽ duceret, inde sibi dãdã occasionẽ existimãs, vt videretur regnũ iustus occupare. Cũ ergo iã murmur inualesceret, &

Finis epi-
stolæ.

Vulgi va-
riæ suspi-
ciones.

Constãtia
Rogerii re-
gis filia.
hæc fuit
monialis
deindẽ re-
gina.

plebis indignatio multiplicatis rumoribus augetur, exclamauit quidam ad eius vocem facto silentio, solum hoc in tanto turbine superesse consiliū, vt Odonē Quarrellū primo interficerēt: dehinc Henricū comitē qui Messanenſes plurimū semper dilexerat liberarent. Tunc vniuersi qui aderant nō aliter quā si consiliis illius se paritū ire iurassent: ad expugnādā Odonis Quarrelli domū, neglecto stratigoti mandato cōcurrunt. Sed cū primo impetū nihil agere potuissent, ad portū repēte se trāferunt, & septē galeas ibi repertas viris & armis cōplētes, Rhegiū traiecto Pharo perueniunt. Rhegini vero cōsilio Ioannis Calomeni qui tunc Calabriae camerarius erat, portas Messanenſibus aperientes, eorū societati se iureiurando p̄stito coniūxerunt. Inde ad castellum, vbi comes sub paucorū militum custodia seruabatur, confidentius accesserunt, dicētes militibus qui ad defensionem parati muros ascenderant, vt comitem sibi redderēt: alioqui ipsos si vi capti forent, tanquā proditores ilico suspendendos. Sed nec eos posse quidē euadere: nā si forte, quod vix accidere possit ea tota die sustinuerūt, in crastino Messanē LX. galeas armatum iri, seque machinas ad expugnandam turrim necessarias allaturos. At illi primo neglectis eorū minis instantes acerrime repellēbāt, & importunitatē piraticam multiplicatis lapidū iactib⁹ proturbabāt. Inde vero se paucos admodū esse considerātes, nec in toto castello tantū esse victualium quod pertidū eis possit sufficere, Messanēſibus in instantissime comitē sibi reddi poscētibus respōderūt.

Messanen
ses Henri
cum comi
tem Rhe-
gii vincū
student li-
berare.

liberati
comes
liberati

Henricus
comes
Messanensis
deceat

Liberatur
comes
Henricus.

homines ignotos qui sine duce, sine rectore venerint, non oportere super his quæ postulabant, audiri. Si vero Stratigotum, vel iudices, vel omnino quospiam de maioribus ciuitatis adducerent, eorum se verbis facile credituros. Quod illi statim se facturos polliciti Messanam reuersi sunt, & Iacob Hostiarium, qui ad armadum stolium à curia missus fuerat, nolentem reluctanteque Rhegium perduxerunt. Milites igitur omni spe fiduciaque resistendi sublata, tandem illis comitē reddiderūt. Quo post Phari transitum à Messanensibus non sine totius ciuitatis concursu multaque plebis alacritate suscepto, iurauerūt omnes Hærici comitis decate ro se per omnia secuturos imperiū, nec ei vita superstitite defuturos. Interim autē Odo Quarrellus in palatiū regis quod domui suæ proximum erat, cum omnibus rebus suis se contulerat, ibique virorum multitudine circa muros excubantiū circumseptus, nec ipse poterat exire, neque per literas Cancellario quod ei cōtigerat indicare. Nam & palatii custos cum aliter irruentis populi furorem arcere non posset, eum se capitis sui periculo sponderat seruaturum. Comes igitur missis cū notario suo plerisque ciuium, vniuersam illius pecuniam, aurum, argentum, gemmas, vestesque sericas scripto consignari fecit, & in interiore parte palatii summa diligentia custodiri. Ipsum autē Odonem lintri sub silentio noctis impositum, ad Castellū vetus quod in portu secus ecclesiam nouā situm est, iussit transferri. Interea Messanenses

veriti ne comes illum ea spe custodiri faceret, vt eo curiæ reddito veniã impetraret, eorumque societa-
 ti se fraudulenter subtraheret, optimum arbitrati
 sunt, ipsum Odonem interficere. Hoc enim perpe-
 trato nõ posse comitem erga curiã deinceps excu-
 sari. Itaque magna virorum multitudine conuo-
 cata comitem adẽũ, postulãtes vt Odonẽ Quar-
 rellum eis traderet puniendum. non enim eo ca-
 ptum fuisse consilio, vt in columis seruaretur, sed
 vt eo diris excruciato suppliciis, tã regis quã su-
 as iniurias vindicarent. Comes autem ne videre-
 tur eorum ingratus beneficiis, simulque videns &
 si reluctari vellet, plebis tamen oportere desideriu
 adimpleri, noluit eorum petitioni moras oppone-
 re, licet ei plurimum displiceret. timebat enim ne
 speratum finem non posset res inconsultẽ cœpta
 fortiri. At illi repente castellum adẽũ, & Odo-
 nem Quarrellum à castellano sibi traditum exu-
 entes, a iano quẽ a hoc preparauerant eum im-
 ponunt, pedibus eius in anteriorem asini partem
 porrectis, capite vero in partem contrariam accli-
 nato. Dehinc vniuerso populo ad hoc spectacu-
 lum confluente, per medium vrbis eum cum in-
 genti clamore deducunt, contumelias interim ac
 verberibus insistentes. Vbi ad portam ciuitatis vē-
 tum est, quidam eorum cultrũ Pisanũ quantis po-
 tuit viribus illius immergens cerebro, cruorẽ qui
 ferro adhæserat sub omnium aspectu lungebat,
 ad inexorabilis odii magnitudinem exprimendã.
 Cuius exemplum sequuti ceteri mēbratim Odo-

Ingens cõ-
 tumelia &
 atrocitas
 in Odonẽ
 Quarrel-
 lum.

Lingit sã-
 guinem
 mactator.

nem innumeris confossum vulneribus discerpserunt. Caput autem eius affixum lanceæ per urbem diutius ostentantes, ad vltimum illud in cloacas publicas proiecerunt, quod inde furtim sublatum est, & traditum sepulturæ. Inter hæc autem Græci Trāsalpinos quotquot inuenire poterant occidebant, donec Henricus comes id fieri cum interminatione pœnæ prohibuit. Messanenses igitur ut venturo regis exercitui quatenus poterant aditus viarum obstruerent, primo Rimetulam castellum fortissimum occuparunt, castellani fide promissis facile corrupta. Inde Taurominium tam dolo quā viribus aggressi sunt, ut Richardum Comitē Molisii liberarent, & oppido quidem non difficile potiti sunt, castellū autē nullis poterat viribus expugnari. Sed & Matthæi castellani fides licet multa premiorum pollicitatione multisque minis attētata, nusquā tamen à proposito soliditate roboris excidebat. Demum vero vxoris eius frater à Messanēsis missus exorabat eum cum lachrymis, ut tantæ consilio crudelitatis abiecto, misereretur vxoris ac liberorū quos in carcerem missos preceperant Messanenses interfici, nisi Richardum comitem mature reddi contingeret. At ille respondit non solum necem illorum sibi tolerabilem fore, verum & se ipsum morti paratum audacter occurrere, antequam huiusmodi prodicione vitam fœdaret, quam hæctenus nullius infamiae nota resperferat. Tum is qui missus fuerat cum intelligeret illius animum ab eo quod dixerat non posse deflecti, Gauarreto ipsius castel

Richardū
Molisii eo
mitē Mes
sanenses
querunt
vinculis li
berare,

li quem dudū nouerat interposita fide multa pollicitus, persuasit vt quamprimum tēporis opportunitas pateretur, Richardum comitem solueret, & hostium ei carceris aperiret. Quadam ergo die dormiente Matthæo castellano, Gauarretus vt spondederat Richardum comitem à vinculis expeditum eduxit. Cumque mox ad castellanum itinere recto contenderet, ille ad strepitū pedū excusso sono cū vidisset comitem, repente præterritus ei sem arripuit & sibi paratas insidias in caput illius facile retorsisset, nisi proditor cuius id opera patratū fuerat amplexus improvidum ferientis conatum eluderet, & illi cultro quem tenebat superiorem dorsi partem inter humeros transfixisset: manu tamen comitis quam ensū sublato prætēderat vulnerata. Ita Matthæo multis confosso vulneribus, Messanenses Taurominii castellum ipsumque comitem alacres receperunt. Hæc vbi cancellario nunciata sunt, tanto repente turbatus infortunio, consilium amicorum quod diu neglexerat, tum demum expetiit, visumque est persuadere regi, vt exercitu congregato Messanam obsessum pergeret, quod ille facile pronaque voluntate concessit, ad educendum exercitū certo ab Astrologis termino constituto. Interim autē catanensibus scripsit, vt nihil omnino victualium Messanam deferrent, neque naues Messanensium ibidem onerari permitterent, omnesque insuper Catanensium naues ad terram subduci præcepit singulis earum carinis singulas

Richardū
vinctis li-
berum re-
cipiunt
Messanen-
ses.

Rex de
oppugnā-
da Messa-
na cogitat

tabulas subtrahendo. Ea res annonæ comportandæ subtracta copia Messanenſibus famis neceſſitatem indixerat, cum nullum aliunde ſuper hoc ſolatum expedarent. Calabria enim eius anni ſterilitate damnata, vix ſibi ſufficere poterat. Interea Randacini, Vacarienſes, Capiciani, Nicoſiani, Maniacenſes, cæteriſque Lombardi, qui Cancellarii partes ob multa eius beneficia tuebãtur, haud dubiam proditorum inuidiam ac ſcelera deteſtati, legatos Pãhormũ miſerũt rogantes cancellarium, & ei modis omnibus perſuadere nitentes, vt aduerſus Meſſanenſes exercitum confidenter educeret. Nã eum quidẽ de ſolis Lombardorum oppidis XX. M. pugnatõrũ vbiçũq; præciperet habiturum. Quorum laudata fide cancellarius terminum eis conſtitutum ad hoc expoſuit, iuſſitque vt interim ſe rebus neceſſariis præmunirent. Rogerus autem Giracii comes vbi vidit denuo conſpirationẽ multum ex improviſo virium collegiſſe, rebellandi deſiderium, quod hætenus diſſimulãs occultauerat, apertis cœpit in diciis profiteri, caſtellaque ſua muniens, Cephaludium adiit, & cũ eiusdem ciuitatis epiſcopo colloquium habens, perſuaſit ei, vt iuraret nunquam opẽ ſuam aduerſus cancellarium Meſſanenſibus deſuturam, adiecitq; vt ab vniuerſis ciuibus ſuis idem iuſiurandũ acciperent. Cancellarius tamen eiũdem vrbis arcẽ munitiſſimã præoccupauerat, cũ iam ab initio fidẽ epiſcopi dubiã agnouiſſet, & ad ipſiũ arcis cuſtodiã Andreã hoſtianiũ cõſtituerat. Matthæũ autẽ notarius cũ in palatio clauſus teneretur, audiẽs

Cephalu-
diũ ciuit.

quod Messianę gestum fuerat, simulque vidēs An-
 saldum Castellanum amicum cancellarii in supe-
 riore parte palatii valetudine detineri: ex illius ab-
 sentia datam sibi perpetrādi quod optabat oppor-
 tunitatem agnouit, & Cōstantinum eius focium
 penes quē solū custodire palatii cura tūc erat,
 multis persuasionibus eo impulit, vt vniuersos pa-
 latii seruos qui fere quadringenti erāt, iurare face-
 ret, quōd die tertia quam eis pręfixerat, cancella-
 rium ad curiam veniētem, & cum eo Ioannem de
 Lauardino, & Rogerium Auellini comitem inter
 primam ac secundam portam interficerent. Iam
 tunc ergo conspiratoribus in spem & audaciam
 rursus erectis, in partes scissa ciuitas variis assen-
 sibus laborabat. Sed & plerique viri rapinis assue-
 ti qui circa viam Coopertam, & in superiori parte
 vię Marmoreę commanebant, videntes rixas & se-
 ditiones inter curiæ familiares exortas, societatis
 inter se foed' inierant, nō quia fauore partis vtrius-
 libet traherentur, sed lucri spem sequentes iūraue-
 rant in illum quidem impetum se facturos, in quē
 primum acclamari contingeret. Optabant autem
 cum fore cancellariū, eo quod in domo illius mul-
 tam arbitrantēs congestam esse pecuniam, crede-
 bant se quod optauerant ibidē vberius & facilius
 effecturos. Inter has rerum ambiguitates & pericu-
 la, cācellarius deprehēsus ab Ansaldo Castellano
 statuit sciscitari quid ei potissimū in tanto turbi-
 ne faciendum decerneret. Cuius consilium fuit: vt
 neglecto termino, quem Astrologi pręfixerāt, cū

Conspira-
 tur in can-
 cellarium.

militibus suis, in aliquã munitiõnũ Siciliae se reci-
 peret, & tam Lõbardos quã ceteros quos sibi fide-
 les nouerat accersiens, quantũ possẽt exercitũ con-
 gregaret, ibique regis præstolaretur aduentũ. Nã
 eũ si Panhormi diutius moraretur, vix tantas ho-
 stiũ insidias euasurũ. Præualuit tamẽ Roberti co-
 mitis Mellenti cæterorũq; Frãcorũ sententia, qui
 pditorũ astutiã & curiã consuetudinẽ nesciẽtes,
 Panhormi morari tutius asserebant, nec oportere
 cancellariũ sine rege quopiam proficisci, ignoran-
 tes nusquam aptius insidias quã in ipso palatio
 preparari, vbi nemini liceat armis se vel militibus
 præmunire. At vbi iam cõstituta dies aderat, serui
 ipsius palatii sperantes cancellariũ mane iuxta cõ-
 suetudinẽ ad curiã ascensurũ, parati ante ianuã cõ-
 sistebãt, vt eũ venientẽ cum paucis admittẽtes, mi-
 lites eius excluderent. Odo vero magister stabuli,
 cũ eorum intellexisset consilium, repente descen-
 dens è palatio, cancellarium, quod ei periculum
 imminebat, edocuit. Qui paucos amicorum se-
 cum retinens, milites & hostiarios, qui ante domũ
 eius conuenerant, vt euntem ad curiam sequerentur,
 iussit abscedere. Constantinus itaque castel-
 lanus vbi spem & opinionem suam elusam ani-
 maduertit, mittens plerosque palatii seruos, quos
 ciuibus notissimos esse cognouerat, per singulas
 vrbis regiones eos distribuit, iussitque clamare
 vt vniuersi ciues ad arma concurrerent, & domũ
 cancellarii qui paratis iam nauibus cum thesauris
 regis fugere decreuerat, obsiderent. His vrbe com-

Constãti-
 nu scastel-
 lanus pala-
 tii custos
 in cancel-
 larium.

mota rumoribus, Herueus Floridus quem non
 tam familiaritas cancellarii, quàm ipse de se pluri-
 mum loquens palatinis suspectum fecerat, cum
 Rogerio comite Auellini secus palatium equita-
 bat. Quem cum vidissent clientes Gayti Richar-
 di ac plerique alii viri, qui iam illuc armati conflu-
 xerant, irruerunt in eum, & equo deiectum gladius
 transfoderunt. Inde comitem persequentes cum
 extra portam vrbis in planum quod palatio adiacet
 peruenissent, fugiendi spe sublata, iam in eum
 lanceas intendebant, cum rex vt ad fenestras pa-
 latii quid tumultus esset prospectum venerat, ex-
 clamans multum illis interminatus est, nisi sibi vi-
 uum illum & incolumem assignarent. Sic eo-
 rum impetu vix compresso, cum aliter comitem
 liberare non posset, iussit eum in castello maris sum-
 ma diligentia custodiri. Tunc vero sagittarii cu-
 riæ qui nunquam in seditionibus vbi lucris spes
 appareat vltimi consueuerunt occurrere, cum his
 quos superius coniurasse diximus, magna que pre-
 terea confluentium virorum multitudine, domum
 cancellarii circumuallant. Symon autem Picta-
 uensis cuius diligentia domus eiusdem cura com-
 missa fuerat, milites peditesque prout locorum
 opportunitas exigebat, per murorum disponens
 ambitum, singula loca congrua defensione pre-
 muniuit. Militum verò maximam partem repentinus ple-
 bis concursus excluderat. Cancellarius vbi rem videt in
 id discriminis deuenisse, cum plerisque viris nobilibus,
 quos a se non passus erat discedere, per ecclesiam que

Herueus
 Floridus
 occisus.

Cancellarius in Cá
 panarium ec-
 clesiam se
 recipit vbi
 obsidetur.

domui suæ erat cõtigua, in Cãpanarii fortissimã, vt in plano munitionem ferecipit. Erant autem qui semper ei familiarius adhærebant, Carbonellus & Boamũdus Tarsenses, Gulielmus de sancto Seuerino, Alduinus Cantuenfis, Hugo Lupinus. Robertus quoque Mellenti comes, cum quibusdã Francis militibus. Interea Rogerius Tironẽsis magister Comestabulus, cum militibus suis superueniens, viros quos ibi repererat acerrime proturbabat. At vbi iam multitudo populi cõfluentis in inmensum excreuit, resumptis animis in eum pariter irruentes, tam ipsum quàm eius milites fugere cõpulerũt, domumque cancellarii quæ multo distendebatur ambitu, cœperunt ex omni parte totis viribus oppugnare. Obsessi vero non solum de locis sibi designatis nihilo segnius instãtibus resistebant, verum etiam apertis aliquoties foribus erumpetes, totã multitudinem audacissime repellebãt, longiusque cogebant absistere. Mattheus quoque notarius & Gaytus Richardus de locis in quibus clausi fuerant exeuntes, pristinae se dignitati, nemine prohibente reddiderãt. Qui seruis buccinariis accersitis, præceperunt vt ante domum cancellarii tubis ac tympanis personarent. Tunc vniuersa ciuitas tã Sarraceni quàm Christiani signũ belli notissimũ audiẽtes, iussu regis id fieri crediderũt, moxque cum ingenti clamore ac strepitu concurrẽtes cœperunt instare vehementius, videntesq; diutius insistendo nihil proficere, tandẽ ad portam ecclesie magna lignorũ strue opposita decreuerũt ignẽ supponere.

supponere. Cùmque iam redactis in Carbones fo-
 ribus liber patuisset introitus, plerique milites cã-
 cellarii quibus immensa virt^o periculi metũ sustule-
 rat: opposuerũt se conãtibus introire. Ibi diu mul-
 rumque summa virtute pugnatum est: his quidẽ
 vrgentissima necessitate vires & audaciam mini-
 strãte, illis autẽ indignãtib; quod paucissimi vi-
 ri tantẽ multitudinis impetum sustinerẽt. Præua-
 lente vix tandem multitudine, fatigati se milites
 in Campanariũ contulerunt. At illi per ecclesiam
 in domum cancellarii libere transeuntẽs: milites
 peditesq; qui muris defendendis operam dabant,
 repente captos vinctosq; castellanis palatii trãsmi-
 serunt. quos autem repererant de locis adhuc mu-
 nitionibus resistentes, vt se dederent bonis condi-
 tionibus effecerunt. Inde ad expugnandum Cam-
 panarium redeuntẽs, cum iam multis eorum vul-
 neratis acrius instãdo nihil agerent, variis huc il-
 luc consiliis agebantur. Alii multa lignorum coa-
 ceruata congerie, supponendum ignem censebãt.
 nam ex eiusmodi saxi constructum esse Campa-
 nariũ, quẽ perseuerante diutius igne facile dissol-
 uantur. Alii machinas ocys inferendas, alii crati-
 bus inuectis suffodiendum ab imo Cãpanarium
 decernebant. Interea cùm rex ad matris petitionẽ
 è palatio vellet exire, vt ab obsidione populũ amo-
 ueret, Matthæus notarius cãteri que cõspiratores
 qui aderant prohibuerunt eum egredi, dicẽtes nõ
 esse tutum illuc accedere. nam sagittarum ac lapi-
 dum circũquaque turbinẽ agitari. Cùmq; viderẽt

Combustio
 fores ec-
 clesie.

Passio in
 ecclesia
 Campanaria
 populũ
 & cancelli
 domum

Campanarium
 obsidione
 populũ
 Matthæus
 notarius
 cãteri que
 cõspiratores

Pactio in-
ter tumul-
tuantem
populum
& cancella-
rium.

nullatenus ea die posse Cāpanariū expugnari, timuerūt ne si res produceretur in crastinū plebis tepescerēt animi, vel poenitētia ducti desisterēt ab incepto, cū id regi displicere cognoscerēt. Statuerūt ergo cū cācellario pacisci, vt abiurato regno Siciliae liceret ei in quā reheret terram libere transire. Missis itaq; nuncius qui hāc ei cōditionē pponerēt, ita demū inter eos transactū est, vt armata Galea cācellarius cū paucis quos eligeret traduceret in Syriā. Comiti vero Mellēti ceterisq; Francis ad trās fretādū nauigia pararetur. Nobiles autē viri de regno Siciliae, qui cū eo in Campanario erāt, terras suas secure ac libere possiderēt, militib⁹ stipendiariis indulta licētia, vel in curia cōmorādi, vel ad alium locū quēlibet trāseundi hoc ita sine dolo factū iri iurauerunt, Richardus Syracusanus electus, Matthæus notarius, Gytus Richard⁹, Rimoaldus Salernitanus archiepiscopus, Ioannes episcopus Maltenis: ipsaq; nocte galeam preparari fecerunt. Mane verō cancellarium ē Cāpanario cum paucis sociis extrahētes, ad portum cū Gallicum perduxerunt. Cūq; Galeam ascenderet, canonici Panhormitani qui aderant rogabant eum vt à sacramento fidelitatis eos absolueret. at ille rem dissimulans, nihil respondit. Tum curiæ familiares cœperūt primò blādus hortari, dehinc actius & importunius cōminantes instare, vt electioni renūciās eligēdi pastoris canonicis potestātē daret. Ille vero vidēs armatā circūfremere multitudinē, tumultuari milites, magnates indignari, quòd nec dū reuertendi videretur animū abieciisse, metu cō-

pulsus renūciauit electioni. Moxq; galeā ingress^o, Cancellarius in Syriam nauigio discedit.

iussit eā à terra appellari, suspectū habēs populū magno illuc impetu cōfluentē. Itaq; curiā familiares ad Cāpanariū regressi, comitē Mellenti ceterosq; Francos eduxerunt, plebisq; seditiosos impetus, & aduentū Messānensium formidantes, in duobus castellis Parthenico Carinulaque fecerūt illos interim cōmorari, donec eis ad transfretandū nauigia prouiderent. At cancellarius à portu quāmi primū potuit auulsus, per Mazariensem fines australe Siciliæ partē circuitēs Lecatula peruenit, quod castellū in finibus Agrigentiuorū sitū est. Ibi necessario coactus ad terrā egredi præmissi episcopū Maltēsem qui dux ei datus fuerat, ut oppidanis ex parte regis præciperet, ne illū aliquaten^o impedirēt. Iam enim galea pcelloso maris turbine fatigata dissolutis copigib; naufragiū minabatur. Cuiq; breuitē poris interuallo congrue resarciri nō posset, neque sine certo capitis periculo liceret cācellario tridū ibi trāsigerē, nauē onerariā in eodē inuētā littore, à Ianuēlibus emit, eisdēque nautis cōductis in Syriā pspere trās fretauit. Interea Gētilis Agrigētīn; episcop^o qui in vallē Demeniē missus fuerat, reuocatur, & curiā familiaris effici. Hēric^o comes mōtis Caucofi, & Richard^o Molisi comes, cū plerisq; Messānensū xxlii. galeis armatis Panhormū perueniūt, viribusq; freti statū curiā innouāt, & x. familiares instituunt, Richardū Syracusanū electū, Gētilem Agrigētīnū episcopū, Rumoaldū Salernitanū archiepiscopū, Ioannē Maltēlem episcopum,

Lecatula
castellum;

Ianuenses
pro Genuē
ses in litto
re maris
Lignitici.
Gētilis
episcopus
Agrigenti
nus reuo
catur in cu
riam.

Rogeriū comitē Giracii, Richardū Molisii comi-
 tem, Henrici montis Caueosi comitem, Matthæū
 Galterius, notarium, Gaytum Richardū, Galterium decanū
 Agrigen- Agrigentinum regis præceptorem. In eo statu cu-
 tin^o regis riā constituta decernitur imprimis, vti Gilbertus
 præceptor comes Grauinensis, cum filio suo Bértranno co-
 mite, pellatur è regno, saluus tamen & incolu-
 mis, siquidem his curiæ mandatis vltro parere vo-
 luerit. Quòd si viribus vti & militibus adunatis
 reniti præsumperit, cum eo deinceps hostiliter a-
 gi, & tanquam proditorem totis regni viribus op-
 pugnari. Hoc autem negocium Rogerio comiti
 Albēsi, Richardoque de Sagio Fundano comiti
 delegatur. Qui de totius Apulię ciuitatib⁹ immē-
 sū congregantes exercitum, Gilbertum comitem
 in castello quodam, quò se cum vxore receperat,
 obsederunt. Nam audito curiæ mandato vniuersi
 milites ab eo discesserant. At ille multam in se pro-
 cērū attendens inuidiam, ciuitatum atrox odium
 nihilque spei sibi relictum intelligens, elegit se Ri-
 chardo comiti Fūdano cum thesauris suis eo pa-
 cto dedere, vt liceret ei cum vxore ac liberis in par-
 tes Syriæ trāsmearē. Eo sic expulso, cogitabāt etiā
 curię magnates Hugonē comitē Catacēsem, quia
 cancellarii cōsanguineus erat, expellere. Sed quia
 nullius consilii, nullius audacię homo erat, vt vel
 occulte paraturus insidias, vel ex præcipiti ma-
 gnum ausurus aliquid timeretur, maluerūt ei par-
 cere, sperātes eo ipso posse reginę indignationē ali-
 quaten^o mitigari. Post paucos dies Galteri^o Agri-

Gilbertus
 comes Gra-
 uinensis
 obsiderur.

gētino cōducta plebis multitudine metuq; cōpul-
 sis canonicis cōsentiēte curia, nō tā electus quā vi-
 olēter intrusus, Pāhormitanę regimē suscepit eccle-
 się. Ea res his qui cācellario fauerāt, ipsiq; reginę
 plurimū spei subtraxit. Sperabant tamē Romanū
 pōtificē id quod actū fuerat, ratum non habiturū,
 cum non sponte cancellarium, sed capitalibus mi-
 nis adactū electioni renunciassē constaret. Quod
 autem vi metūve gestum fuerit, ratum non habe-
 re p̄torem. Eiusmodi vero metum intercessisse
 qui & in constantissimum virum cadere posset,
 nulli dubium erat, neque tam manifesta res vllis
 testibus indigebat. His accedebat quod Petrus Ca-
 ietanus Romanę curię subdiaconus certissime
 promiserat, electionem hanc nihil roboris habitu-
 ram, septingentasque auri vncias opera studioq;
 reginę acceperat Romano pontifici deferendas.
 Pars autem contraria cuius opinio p̄ualuit, asse-
 rebat in eo statu Romanam esse curiam, vt volun-
 tati procerum Sicilię non audeat obuiare, neque
 cēseat immēsam pecuniam ob firmandā electionē
 sibi oblatam in eo necessitatis articulo contemnē-
 dam. Hoc itaq; negotio paucis diebus protracto,
 ne videretur p̄cipitari sententia, demum Roma-
 nus pontifex electionem ratam habuit, ipsumque
 iussit electum à suffraganeis episcopis consecrari.
 Qui tantę dignitatis culmine sublimatus, repen-
 te statum immutauit curię, summamque sibi po-
 testatem retinens, Matthæum notarium & Gēti-
 lem Agrigentinum episcopum sub se familiares

Galterius
 Agrigentinus Pan-
 hormita-
 nus episco-
 pus.

Terræ motus in Sicilia, Catania, Calabria. instituit. Eodē anno quarta die Februarii circa primam horam eiusdem diei vehemēs terremotus tāta Siciliam concussit violētia, vt in Calabria quoque circa Rhegiū oppidaque proxima sentiretur. Catanensium opulentissima ciuitas vsque adeo subuersa est, vt ne vna quidē domus in vrbe superstes remāserit. Viri ac mulieres circiter XV. M. cū episcopo eiusdem ciuitatis, maximaque parte monachorum sub ruina sunt ædificiorum oppressis.

Leontiu Oppid. ex notu subuersū. Leontium nobile Syracusanorum oppidum eadē terræ cōcussione subuersum, oppidanorum plerosque ruentium ædificiorū motu cōsumpsit. Multa præterea in finibus Catanensium ac Syracusanorū castella diruta sunt. multis in locis terra dehiscens, & nouos protulit fontes & veterum hōnulos obstruxit, eaq; pars Aethnei cacuminis quæ Taurominium respicit, visa est aliquatulum subfedis. Syracusis Arethusa fons nominatissimus, quē ab AElide Græciæ ciuitate fama est in Sicilia occultis meatibus deriuari, de limpido turbulētus effectus, saporem salsum multa maris admixtione contraxit. Taus, fons quidem aquis vberissimus, qui de pede mōtis iuxta Casale Sarracenorū egreditur, quasi duarum horarum spatio manens obstructus, aquas continuit, magnoque dehinc erūpens impetu, sanguinei coloris laticē per vnus spatium horę mirantium oculis indigenarum exhibuit. Messanę vero mare cum tranquillissimū esset, in se ipsum primo se contrahens, paulisper cessit à littore, deinde pedetētim rediēs præfixas littor

ris metas transfiliit, murosque ciuitatis alluens, ip-
 sis & se portis infudit. His aliisque prodigiis cu-
 riæ familiares eorumque fautores perterriti, arbi-
 trabantur nouitatē hanc rerum magnam Siculis ca-
 lamitatem portendere. Timebant ergo ne cancel-
 larius ope & consilio Constantinopolitani impe-
 ratoris, qui legatos eius vt ferebatur, benigne susce-
 perat, regnum Siciliæ collectis viribus occuparet.
 Nec vero dubium erat plerosque regni comites ac
 proceres illius aduentum auidissime prestolari.
 Credebant autē etiā Robertum comitem Loro-
 telli reginæ voluntatem & imperium, cuius opera
 nuper ab exilio reuocatus fuerat, procul dubio se-
 cuturum. Dum igitur aduersus ea quæ accidere
 poterant multis se consiliis, & artibus præmuni-
 rent: repente de morte cancellarij certissimus ad
 curiam rumor perlatus, & Regine prorsus animū
 deiecit, & partem contrariam in id roboris ac se-
 curitatis euexit, vt nihil sibi deinceps æstimarent
 difficultatis aut periculi formidandū. Itaq; sum-
 ma regni potestas, & negotiorum cognitio penes
 Galterium archiepiscopum Pāhormitanum erat,
 qui sibi regem eatenus suspecta satis familiaritate
 deuinxerat, vt non tam curiam quàm regē ipsum
 regere videretur.

Cancellarius mor-
 tuus.

179 841

... in eos transiit, in nosque civitatis alliens ip-
... & se poteris insidias. His aliisq; prodigijs cu-
... familiares corundem saniores perterriti, arbi-
... novitate hanc eorum magnam siculis ca-
... porten dere. Tandem ergo ne cancel-
... & consilio Constantino politiani impo-
... qui legator eius ut scriberent benigne lince-
... regnum sicilie collectis vitibus occubaret.
... vero dabitur erat deorsum regni comes ac
... hinc aduatum in quidam prelosum.
... Robertum comitem I. oro-

**EXCVDEBAT GVIL. MORELIVS
IMPENSIS MATHVRINI DV
PVYS, LVTETIAE PARISIORVM,
CAL. SEPTEMBR. M. D. L.**

Cancll. •
tius mor-
luis

... & partem contrariam in id robore acce-
... ut nihil sibi deinceps relinqueret
... formidanda. Itaq; sum-
... & regionum cognitio penes
... Galvini archiepiscopi P. thornianum erat
... sibi regem caronus suspectis suis familiaritate
... non tam curiam piam regē ipsam
... regere viderent.

